

SİNOP ÜNİVERSİTESİ
MAHMUT KEFEVİ İSLAMİ İLİMLER
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

SİNOP'TA **TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜ** **SEMPOZYUMU**

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

5-7 Ekim 2018 / SİNOP

SİNOP ÜNİVERSİTESİ
ISBN 978-605-88024-6-9

SİNOP ÜNİVERSİTESİ
MAHMUT KEFEVİ İSLAMİ İLİMLER
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
SİNOP'TA TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜ
SEMPOZYUMU
-BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI-

International Symposium on Turkish-Islamic Culture
in Sinop from Past to Present
-Book of Abstracts-

5-7 EKİM 2018 / SİNOP

Sinop Üniversitesinin 21. Bilimsel Yayınıdır.

ISBN 978-605-88024-6-9

ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
SİNOP'TA TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜ SEMPOZYUMU
BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

International Symposium on Turkish-Islamic Culture
in Sinop From Past to Present
Book of Abstracts

ISBN 978-605-88024-6-9

Sinop Üniversitesi Adına Sahibi | Owner on behalf of Sinop University

Prof. Dr. Nihat DALGIN

Rektör|Rector

Editörler | Editors

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyd AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Emrah DİNDİ

Dr. Öğr. Üyesi Doğan FIRINCI

Editör Yardımcıları | Editorial Assistants

Arş. Gör. Muhammet KARAAĞAÇ

Arş. Gör. İbrahim TOPRAK

Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk-İslam Kültürü Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı Sinop Üniversitesinin bilimsel bir yayınıdır. Kitapta yayımlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazara aittir. Yazılar, yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayımlanamaz.

İletişim | Communication

Korucuk Köyü Trafo Mahallesi No: 36 57000 | SİNOP | TÜRKİYE

Tel: +90 (368) 2715757-58-59-60 | Faks: +90 (368) 2715763

web: <http://turkislamsemp.sinop.edu.tr/>

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Nihat DALGIN

Sinop Üniversitesi Rektörü

SEMPOZYUM KURULLARI

DÜZENLEME KURULU

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyd AYDIN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah DİNDİ	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Faruk ÖZDEMİR	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih AMAN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan BARLAK	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Atilla ÖZDEMİR	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BARLAK	Sinop Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdullah ÇOLAK	Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Abdurrahman KURT	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet TABAK	Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Aida QASIMOVA	Bakü Devlet Üniversitesi-Azerbaycan
Prof. Dr. Ali İhsan KARATAŞ	Bursa Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Ali KÖSE	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Behset KARACA	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Besim ÖZCAN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR	Adıyaman Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Asım YEDİYILDIZ	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet Hanefi PALABIYIK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN	Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Merdan GÜNEŞ	Osnabrück Üniversitesi –Almanya
Prof. Dr. Muhammed TASA	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa BIYIK	Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Mürteza BEDİR	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nasip GÖYÜŞOV	Milli Bilimler Akademisi-Azerbaycan
Prof. Dr. Osman ŞAHİN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Rıza KARAGÖZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Saffet KÖSE	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Salih PAY	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ	Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yakup CİVELEK	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Yılmaz CAN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Akif FERZELİYEV	St. Petersburg Devlet Üniversitesi-Rusya
Doç. Dr. Ayhan AK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Ferhat AKDEMİR	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan UŞAKLI	Sinop Üniversitesi
Doç. Dr. İhsan ÇAPÇIOĞLU	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. İsa Fethurrahman MÜBAREK	Nileyn Üniversitesi-Sudan
Doç. Dr. Mustafa RÜZGAR	California State Üniversitesi-ABD
Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Recep DEMİR	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Recep GÜN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Saadet MAYDAER	Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aziz ERKAN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül ERKOL BAYRAM	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞAHİN	Sinop Üniversitesi
Doç. Dr. Salih KESGİN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selim ÖZCAN	Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevim KARABELA ŞERMET	Sinop Üniversitesi
Dr. Bakıt MURZARAYIMOV	Manas Üniversitesi-Kırgızistan

SEMPOZYUM SEKRETERYASI

Arş. Gör. İbrahim TOPRAK	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Muhammet KARAAĞAÇ	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Sema GÜL	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Gülsüm Rüveyda ARSLAN	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Tuncay AZAR	Sinop Üniversitesi

SEMPOZYUM KATILIMCI LİSTESİ

Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN	Kocaeli Üniversitesi (Dekan)
Prof. Dr. Abdurrahman KURT	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Ali BAKKAL	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Ergün LAFLI	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. İlhan EKİNCİ	Ordu Üniversitesi
Prof. Dr. İlhan ERDEM	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. İsa ÇELİK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mefail HIZLI	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Metin YILMAZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mürteza BEDİR	İstanbul Üniversitesi (Dekan)
Prof. Dr. Nasi ASLAN	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer DUMLU	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Recep DİKİCİ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Saffet KÖSE	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (Rektör)
Prof. Dr. Selim ÖZARSLAN	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp NEFES	Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim KESKİN	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. İrşad Sami YUCA	Muş Alpaslan Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail BULUT	Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Kelime ERDAL	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa IRMAK	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem ALTUNÖZ SÜRÜCÜ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Sevil BÜLBÜL	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAY	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Zeki İZGÖER	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Turan BAYRAM	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Alpay TIRIL	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan IŞIK	Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Babür Mehmet AKARSU	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Birol YILDIRIM	Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bora YILMAZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bozan ALHAMAD	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cem KARAKILIÇ	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Coşkun BABA	Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Doğan FIRINCI	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah DİNDİ	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ercan KARAÇAR	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Faruk ÖZDEMİR	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih AMAN	Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ORHAN	Erzincan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fevzi RENÇBER	Şırnak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül Erkol BAYRAM	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülseren Kan ŞAHİN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hacı Murat ARABACI	Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selim KIROĞLU	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ŞAHİN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan YERKAZAN	Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Hakkı İMAMOĞLU	Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsa AKALIN	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kadir TAŞPINAR	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Faruk ÇİFÇİ	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami BAYRAKTAR	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat KEKLİK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat POLAT	Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BARLAK	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nevzat SAĞLAM	Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nuran DÖNER	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Olca SEZEN DOĞANCILI	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özgür KIRAN	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Said Nuri AKGÜNDÜZ	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selim ÖZCAN	Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevim KARABELA ŞERMET	Sinop Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÜL	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Ayşe YILMAZ	İstanbul
Dr. Hicabettin SARI	İstanbul

Dr. Musab HAMOD	Sinop Üniversitesi
Dr. Muttalip ŞİMŞEK	Karlsruhe Eğitim Ataşeliği (Öğretmen)
Öğr. Gör. Coşkun YANAR	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Nursal KUMAŞ	Bursa Uludağ Üniversitesi
Öğr. Gör. Fatih ÇELİK	DİB Bursa Eğt. Merk.
Öğr. Gör. İsmail IŞIK	Sinop Üniversitesi
Öğr. Gör. Mehmet KILIÇ	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Öğr. Gör. Mustafa YAVUZ	İstanbul Üniversitesi
Öğr. Gör. Selim KARAÇAĞA	Sinop Üniversitesi
Öğr. Gör. Yusuf Ziya KURTULUŞ	Sinop Üniversitesi
Öğr. Gör. Gültekin ERDAL	Bursa Uludağ Üniversitesi
Arş. Gör. Ali Emre IŞLEK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Bekir ÖZÜDOĞRU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Mustafa Celil ALTUNTAŞ	İstanbul Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Ömer KORKMAZ	Çukurova Üniversitesi
Arş. Gör. Fırat KÜSKÜ	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN	Gazi Üniversitesi
Arş. Gör. Gülsüm Ruveyda ARSLAN	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. Hafzullah GENÇ	Hitit Üniversitesi
Arş. Gör. İbrahim TOPRAK	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör. İsmail KURT	Dokuz Eylül Üniversitesi
Arş. Gör. Muhammet KARAAĞAÇ	Sinop Üniversitesi
Arş. Gör Mustafa Bilal ÖZTÜRK	Dokuz Eylül Üniversitesi
Arş. Gör. Osman AYDIN	Hitit Üniversitesi
Arş. Gör. Serhat ALTINKAYNAK	Ankara Üniversitesi
Arş. Gör. Yunus ÖZTÜRK	Hitit Üniversitesi

Aslı Sultan EREN	Sinop Üniversitesi
Aws Abduljabbar Mohammed ALGBURI	Dokuz Eylül Üniversitesi
Bekir ŞAHİN	Ankara Yıldırım Beyazıd Üniversitesi
Duygu KOL	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Emine ALTINSOY	Sinop Üniversitesi
Fatma KOLA	Giresun Üniversitesi
Fatma TÜRKER	(MEB Öğretmen)
İlayda ERDEM	Sinop Üniversitesi
Mahmut DEMİR	Akdeniz Üniversitesi
Masum VANLIOĞLU	Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi
Melike SAK	Sinop Üniversitesi
Mustafa Sami GÜLEL	Kastamonu Üniversitesi
Nilüfer ARSLAN	Sinop Üniversitesi
Özlem DERELİ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Selçuk SARI	Ordu Üniversitesi
Sinan DOĞAN	Ankara
Yağmur ÖZDERE	Sinop Üniversitesi
Yalçın TOPÇU	DİB Başkanlık Müftüsü
Yusuf DOĞAN	Kocaeli İl Müftüsü

İÇİNDEKİLER

Sempozyum Kurulları	iii
Katılımcı Listesi	vi
İçindekiler	xi
Önsöz	xix

I. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

5 EKİM 2018 CUMA 14.30-16.00

Prof. Dr. İsa ÇELİK & Dr. Öğr. Üyesi Birol YILDIRIM	
Sinop Doğumlu Bir Devlet Adamı: Necmettin Erbakan ve Milli Görüş düşüncesi.....	1
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAY	
Güney Karadeniz’de Yeni Rus Politikası: Sinop’ta Rus Konsoloslğunun Açılması.....	3
Dr. Öğr. Üyesi Cem KARAKILIÇ	
1943, 1946 ve 1950 Seçimleri Bağlamında Cumhuriyet Halk Partisi’nin Sinop Aday Aday- ları (Panoramik ve Prosopografik Bir Değerlendirme).....	4
Dr. Muttalip ŞİMŞEK	
İlk Nüfus Sayımlarına Göre Gerze Kazası'nda Sosyal Yapı.....	6
Öğr. Gör. Mustafa YAVUZ	
Kefevi’ye Göre Hanefi Mezhebinin Teşekkülü.....	8
Masum VANLIOĞLU	
Kefevi’nin Ketâib’i Işığında Şeriat Fikri.....	10
Prof. Dr. Nasi ASLAN & Arş. Gör. Dr. Ömer KORKMAZ	
Sinobî Abdullah Ahdî b. Kadı Ali ve <i>Ed-Dürri’l-Mensûr</i> İsimli Eseri.....	12
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ŞAHİN	
Sinoplu Fakih ve Müderris Akçaçâmî ve İzhâru Ferâ’idi'l-Ebhur İsimli Eseri.....	14
Dr. Öğr. Üyesi Said Nuri AKGÜNDÜZ	
Sinoplu Âlim Halil Bin Resul’ün Mültekâ Şerhinde Hanefî Fıkhnına Katkısı.....	16
Arş. Gör. Yunus ÖZTÜRK	
Ebu Hanife Şarihleri Arasında Sînobî’nin Yeri ve Önemi.....	18

Prof. Dr. Ali BAKKAL

Candaroglu ve Osmanlı Dönemlerinde Sinop'ta Yetişen Hekimler ve Fen Bilginleri..... 20

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Zeki İZGÖER

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre II. Abdülhamid Döneminde Sinoplu Bürokratlar..... 22

Dr. Öğr. Üyesi Babür Mehmet AKARSU & Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU

Osmanlı Dönemi Sinop Mezar Taşları..... 24

Mahmut DEMİR

I. İzzeddin Keykavus'un Sinop'u Fethi ve Fethin Selçuklu Kitabelerine Yansıması..... 26

Dr. Öğr. Üyesi Birol YILDIRIM & Mustafa Sami GÜLEL

Nebî b. Turhan es-Sinobî (ö. 936/1530)'nin Tasavvufî Düşünceye Yönelttiği Tenkitler..... 28

Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BARLAK

Nebî b. Turhan es-Sinobî'nin Vahdet-i Vücûd Eleştirisi..... 30

Öğr. Gör. İsmail IŞIK

Turhan es-Sinobî'nin Hayatü'l Kulûb Adlı Eserinde İsti'âze Bahsi..... 32

Arş. Gör. Hafzullah GENÇ

İbn Arabî'ye Yöneltilen Eleştiriler (Nebî b. Turhan b. Durmuş es-Sinobî ve Risalesi)..... 33

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçiş Sürecinde Yusufî Köyü (Türkeli – Sinop)..... 35

Dr. Öğr. Üyesi Gülseren KAN ŞAHİN & Prof. Dr. Ergün LAFLI

Sinop-Erfelek Karacaköy Cami..... 37

Arş. Gör. Gülsüm Rüveyda ARSLAN

Sinop'un Manevî-Kültürel Değerlerinden Batumlu Yesari Baba'nın Şiirlerinde Tasavvufî Anlayışı..... 39

Arş. Gör. Ali Emre İŞLEK

Din Görevlilerinin Kıyafetlerine Dair Sinop Mebusu Recep Zühtü (Soyak)'ın TBMM'de Verdiği Önergeler..... 41

II. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

5 EKİM 2018 CUMA 16.30-18.00

Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ

Sinoplu Bir Osmanlı Âlimi Olarak İlyâs b. İbrâhîm es-Sinobî ve Fıkıh-ı Ekber Şerhi Üzerine Bazı Mülâhazalar..... 44

Doç. Dr. İsmail BULUT

Mehmed Emîn Celvetî b. Ahmed Sînôbî'nin "Risâle fî Beyâni Zebhi İbrahim" Adlı Risalesi-
nin Tahlil ve Değerlendirilmesi..... 46

Öğr. Gör. Mehmet KILIÇ

Sinop'ta Yaşamış Olan Yesari ve Yesari'nin Yeni Şiirleri..... 48

Arş. Gör. Mustafa Bilal ÖZTÜRK

Sinoplu Bir Âlimin Kelâmî Networku..... 50

Arş. Gör. İbrahim TOPRAK

İlyas b. İbrahim es-Sinobî'nin Şerhu'l-Fıkhu'l-Ekber'inde Nübüvvet Anlayışı..... 52

Doç. Dr. Mustafa IRMAK

Rıza Nur'un Edebî Yönü ve Aruz Literatürüne Sağladığı Sürpriz Bir Katkı..... 53

Dr. Öğr. Üyesi Sevim KARABELA ŞERMET

Bir Sinop Sürgünü Eseri: Turan ve Ahmet Ferit Tek..... 55

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami BAYRAKTAR

Sinop Etnografya ve Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Tepelikler..... 57

Dr. Musab HAMOD

Muslihuddîn Mustafa es-Sînobî ve Zuhru'l-Ârifin Adlı Eseri..... 59

Arş. Gör. Dr. Bekir ÖZÜDOĞRU

Kara Halil Efendi ve Usul-İ Hadis'e Dair Hâşiyesi..... 60

Arş. Gör. Dr. Mustafa Celil ALTUNTAŞ

Muslihuddin Mustafa el-Ârifî es-Sinobî'nin *Zuhru'l-Ârifin* İsimli Eserinin
Osmanlı Hadis Tercümelere Arasındaki..... 62

Arş. Gör. Osman AYDIN

Sînôbî'nin Hadislere Yaklaşımı "el-Fıkhu'l-Ekber Şerhi Özelinde"..... 64

Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÜL

Sinop'ta Türk Kültürüne Ait Coğrafi Kodlar: Büyükkızık ve Küçükkızık köyü Dağköy (Dik-
men) 66

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ORHAN

Kültürel Coğrafya Özellikleri Açısından Geleneksel Sinop Evleri..... 68

Dr. Öğr. Üyesi Alpay TIRIL

Kültürel Miras ve İnanç Turizmi Bağlamında Kırsal Cuma Camileri: Sinop Örneği..... 70

Arş. Gör. İsmail KURT

Sinop Mebusu Hasan Fehmi Efendi ve Şeyhülislam Musa Kazım Efendi'nin Birinci Dünya Savaşı Sırasında Yazdıkları Cihad Risaleleri'nin İçerik Açısından Mukayesesi..... 72

Prof. Dr. Beyhan KESİK & Fatma KOLA

Osmanlı Dönemi Şairlerinden Boyabatlı Fikrî'nin Bir Gazeli..... 74

Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS

Sinop'un Osmanlı Kültür Coğrafyasındaki Yeri ve Sinoplu Divan Şairleri..... 76

Dr. Ayşe YILMAZ

Türk Edebiyatında Sinop'un Mekân Olarak Kullanıldığı Bazı Eserlerden Hareketle Sinop Kültür Tarihine Dair Tespitler..... 78

Öğr. Gör. Coşkun YANAR

Sinop Kültürel Mirasında Dr. Rıza Nur Kütüphanesi..... 80

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Cumhuriyetin ilk Yıllarında Sinop'ta İdarî Sınır Değişiklikleri ve Devlet-Millet İlişkisi..... 82

Doç. Dr. Eyüp NEFES

Sinop'ta Çantı Tekniğinde İnşa Edilmiş Camiler..... 84

Dr. Öğr. Üyesi İsa AKALIN

Sinop Pervaneoğulları Beyliği Dönemi Sûfilerinden Müeyyidüddin el-Cendi'nin (691/1292) Örnek İnsan Anlayışı..... 86

Dr. Öğr. Üyesi Fevzi RENÇBER

Sinop'ta Türk-İslam Medeniyetinin Sembol İsmi: Sarı Saltık (Saltuk et-Türkî) 88

III. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

6 EKİM 2018 CUMARTESİ 09.00 - 10.30

Dr. Öğr. Üyesi Hasan YERKAZAN

Abdurrahman b. el-Hâc Ebû Bekir el-Kefevî'nin *Mecmua-i Hutbe* İsimli Eserinde Hadîs Kullanımı..... 91

Dr. Öğr. Üyesi Murat POLAT

Abdurrahman b. el-Hâc Ebû Bekir el-Kefevî ve "*Mecmûai Hutbe*" Adlı Eserinin Fıkîhî Tahlili..... 93

Dr. Öğr. Üyesi Nuran DÖNER

Mahmud Kefevî'nin "Ketâibu A'lâmi'l-Ahyâr"ında Fıkıh ve Tasavvuf İlişkisi..... 95

Dr. Öğr. Üyesi Nuran DÖNER & Yalçın TOPÇU

Mahmud Kefevî'nin "Ketâibu A'lâmî'l-Ahyâr"ında Peygamberler ve Peygamberî Bir Yol:
Fakr..... 97

Dr. Öğr. Üyesi Doğan FIRINCI

Mahmûd b. Hasan Sînôbî'nin Zübdetü'l-İ'lâl Adlı Eserinin Arap Dili Açısından Tahlili..... 99

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Faruk ÇİFÇİ

Sinoplu Nebî b. Turhân'ın Silsiletü'l-Cevâhir Adlı Eserinin Sarf İlmi Açısından Tahlili..... 101

Dr. Öğr. Üyesi Bozan ALHAMAD & Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selim KIROĞLU & Öğr. Gör. Selim KARAÇAĞA

Taşköprüzâde'nin Avniye Haşiyesi'ne Dair Dilsel Araştırma..... 103

Öğr. Üyesi Hasan Selim KIROĞLU & Dr. Öğr. Üyesi Bozan ALHAMAD & Öğr. Gör. Selim KARAÇAĞA

Mustafa b. Ömer b. Muhammed b. Ahmed er-Rûmî es-Sînobî'nin İstinsah Ettiği es-Sekkâkî-nin Miftah'ul-'Ulûm Adlı Eseri Hakkında Bir İnceleme..... 105

Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ

Halil Şükrü Boyâbadî'nin Kazâ-Kader Üzerine Görüşleri ve Yorumları..... 107

Prof. Dr. İlhan EKİNCİ

Sinop'ta Bir Ayan Ailesi, Kavizadeler Hakkında Bazı Bilgiler..... 110

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat SAĞLAM

Dürüstlük Timsali Bir Nâib; Boyabatlı Hafız Halil Şükrü Efendi..... 112

Melike SAK & Aşlı Sultan EREN & Dr. Öğr. Üyesi Ali Turan BAYRAM & Dr. Öğr. Üyesi Gül ERKOL BAYRAM

Seyit Bilal Türbe ve Cami'sini Ziyaret Eden Turistlerin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Araştırma..... 113

Dr. Öğr. Üyesi Coşkun BABA & Arş. Gör. Muhammet KARAAĞAÇ

Sinop'ta Bir Peygamber Torunu: Seyyid Bilal..... 115

Arş. Gör. Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN & Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALTUNÖZ SÜRÜCÜ & Doç. Dr. Sevil BÜLBÜL

Canlanan Tarih; Sinop Simülasyon Müzesi..... 117

Dr. Öğr. Üyesi Alpay TIRIL

Kervanların İzinde: Sinop'un Unutulmuş Hanları ve Eski Ticaret YollarınınYeni Turizm Rotalarına Dönüşebilirliği..... 119

Dr. Öğr. Üyesi Alpay TIRIL

Sinop Kıyılarında İhmal Edilen Bir Kültür Turizmi Alanı: Gebelit..... 121

Yağmur ÖZDERE & Nilüfer ARSLAN & Dr. Öğr. Üyesi Ali Turan BAYRAM & Dr. Öğr. Üyesi Gül ERKOL BAYRAM	
Tarihi Yapıların Turistik Amaçlı Kullanılmasında Ziyaretçi Algısı: Sinop Pervane Medresesi Örneği.....	123
Dr. Öğr. Üyesi Olca SEZEN DOĞANCILI & Dr. Öğr. Üyesi Ercan KARAÇAR	
Sinop İlinde Yer Alan Camii Ve Medreselerin İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi...	125
Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ	
Türk İslam Bilim Adamlarının Sinop Şehir Kimliğine Etkisi.....	127
Prof. Dr. Recep DİKİCİ	
Osmanlı Dönemindeki Sinoplu Âlim ve Edipler.....	130
Öğr. Gör. Fatih ÇELİK	
Türk İslam Kültür Tarihinde Ahilik Teşkilatı Bağlamında Dericiler Esnafı.....	132
Özlem DERELİ	
Sinoplu Safâî'nin Fetihnâmesi.....	134
Selçuk SARI	
Bozcaadalı Hüseyin Paşa.....	136
Prof. Dr. Ömer DUMLU	
Sinoplu Şeyh Muhammed Ahmed.....	137
Dr. Öğr. Üyesi Emrah DİNDİ	
Mûsâ Sînôbî ve Fâtîha Sûresi Meâli Tefsiri.....	138
Dr. Öğr. Üyesi Faruk ÖZDEMİR	
Abdûlbârî es-Sînôbî ve <i>Hayâtü'l-Kulûb</i> Adlı Eseri.....	140
Dr. Öğr. Üyesi Kadir TAŞPINAR	
Candaroğlu İsmail Bey'in Emriyle Kaleme Alınan Tecvide Dair Türkçe Bir Eser: Risâle-i Müniciye.....	142
Öğr. Gör. Yusuf Ziya KURTULUŞ	
Nebi Abd el-Bari b. Turhan Sinobî'nin Hayatü'l-Kulûb Eserinde Besmele Tefsiri.....	143

IV. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

6 EKİM 2018 CUMARTESİ 11.00 - 12.30

Prof. Dr. Abdurrahman KURT	
19. Yüzyılın Sonlarında Sosyo-Kültürel ve Dinî Açısından Sinop Şehri.....	145

Prof. Dr. Selim ÖZARSLAN	
İbn-i Battuta'ya Göre 14. Yüzyıl Sinop'unda Siyasi ve Dini Hayat.....	147
Prof. Dr. İlhan ERDEM & Arş. Gör. Serhat ALTINKAYNAK	
Fetih'ten Osmanlı'ya Sinop: Şehir-İktisat ve Toplum.....	149
Dr. Hicabettin SARI	
Fransız Kaynaklarında Sinop.....	151
Aws Abduljabbar Mohammed ALGBURI	
İbn Batuta'ya (ö. 779) Ait "Tuhfetü'n-Nüzzar fi Garaibi'l-Emsar ve Acaibi'l-Esfar" Adlı Kitap Bağlamında Sinop Kentinin Selçuklu Dönemindeki Siyasi ve Sosyal Hayatı.....	153
Prof. Dr. Mefail HIZLI	
Kepecioğlu'nun Bursa Kütüğü'nde Sinop'a Dair Bazı Bilgiler.....	154
Prof. Dr. Musa YILDIZ	
Fransız Gezgin Charles Texier'in <i>Küçük Asya</i> 'sında Sinop ve Çevresi.....	156
Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ	
Rıza Nur'un Türkoloji Anlayışında/Çalışmalarında Din Dili, Dinî Öğelerin Yeri ve Önemi..	157
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Hakkı İMAMOĞLU	
Meşihat Arşiv Belgelerinde Atanma Usul ve Esasları Çerçevesinde Sinop Müftüler ve Şehir/Sivil Hayat.....	160
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan IŞIK	
Sinop'un Manevi Mimarları: Sinop Seyyidleri ve Nakîbü'l-Eşrâf Kaymakamları.....	162
Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ & Duygu KOL	
1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Sinop Limanı'nın Önemi.....	164
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU & İlayda ERDEM	
Kafkaslardan Osmanlı Devleti'ne Yapılan Göçlerde Sinop Limanı.....	165
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU & Emine ALTINSOY	
Tarihsel Süreçte Sinop Liman Şehir Hinterlandı.....	167
Öğr. Gör. Dr. Nursal KUMAŞ	
İstatistiki Veriler Işığında Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sinop'ta Üretim Sektörleri (1927 - 1935).....	169
Doç. Dr. İrşad Sami YUCA	
Cumhuriyet'in Erken Döneminde Yapılan İlk Nüfus Sayımına Göre (1927) Sinop'un Demografisi.....	171

Doç. Dr. İbrahim KESKİN

Osmanlı Dönemi Sinop İlinin Sosyal Hayatına Genel Bir Bakış..... 173

Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR & Bekir ŞAHİN

İsim Sosyolojisi Bağlamında Sinop Cami İsimlerinin Analizi..... 175

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AMAN

Osmanlı Şehir Prototipi Bağlamında Sinop..... 177

Doç. Dr. Kelime ERDAL

Sabahattin Ali’de Mahkûmiyet Duygusu ve Sinop Cezaevi..... 179

Öğr. Gör. Gültekin ERDAL & Doç. Dr. Kelime ERDAL

Anadolu Motifleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme: Helesa ve Çemçeğelin..... 181

Dr. Öğr. Üyesi Özgür KIRAN

Sinop Yerel Basınında Ramazan Ayının İncelenmesi..... 182

Dr. Öğr. Üyesi Selim ÖZCAN

XIX. Yüzyılın Ortalarında Osmanlı Toplumunda Nüfusun Mesleki Yapılanması: Sinop Örneği..... 185

Arş. Gör. Fırat KÜSKÜ

Sultan II. Abdülhamid Döneminde Sinop Sancağı: İdari, İktisadi ve Demografik Yapıya Dair Tespitler..... 187

Dr. Öğr. Üyesi Hacı Murat ARABACI

Rus Tarih Yazımına Göre Sinop Muharebesinde Türk ve Rus Komutanların Etkisi..... 189

Dr. Öğr. Üyesi Bora YILMAZ

İslamiyet Sonrası Anadolu Sahası Türk Destanlarında “Sinop” (Danişmendname-Saltukname) 190

Dr. Öğr. Üyesi Murat KEKLİK

Sinoplu Divan Şairleri..... 192

Fatma TÜRKER

Sinop Seyyid Bilal Türbesi Haziresindeki Mezar Taşlarında Yazı ve İçerik..... 194

Sinan DOĞAN

Eratna ve Kadı Burhaneddin Devletleri Döneminde Din ve Devlet İlişkilerinde Kullanılan Sosyolojik Yöntemler..... 195

ÖNSÖZ

Sinop Üniversitesi Mahmut Kefevî İslami İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen “Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk-İslam Kültürü Sempozyumu”nun amacı, kadim tarihiyle daha önce Helen, Roma ve Bizans gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Sinop'un, 13. yüzyılın başında Selçuklular tarafından fethedilmesiyle başlayan daha sonra Pervaneoğulları, Candaroğulları ve Osmanlı devletiyle devam eden Türk-İslam kültür ve tarihine ışık tutmak, bu tarihi ve kültürel dokunun ülkemizin akademisyen ve araştırmacıları tarafından gün yüzüne çıkarılmasına, etraflıca araştırılmasına ve bilimsel bir platformda müzakere edilmesine imkân sağlamaktır. Dolayısıyla üç gün devam etmiş olan bu sempozyum programının heyecan ve mutluluğunu tatmış bulunmaktayız. Yaklaşık 120 akademisyen ve araştırmacının katıldığı ve 102 bildirinin sunulduğu bu sempozyumda genel olarak Sinop'un kadim siyasî tarihi, demografik ve sosyal yapısı, şehrin dini, sosyal, kültürel dokusunun şekillenmesinde önemli rol oynamış tarihî manevî şahsiyetleri, müftüleri, müderrisleri, âlimleri, edipleri, şairleri, hekimleri, mühendisleri ve bunların eserleri, şehrin kitabeleri, mezar taşları, etnografya ve arkeoloji müzelerinde bulunan tarihî malzemeleri, tarihî camileri, medreseleri, hanları, hamamları, geleneksel Sinop evleri, Sinop Limanı vb. konularda bildiriler yer almıştır. Hiç şüphesiz sempozyum, Sinop'un tarihî, sosyal, kültürel dokusunun ortaya çıkarılmasında, doğanın yeşili ile deniz mavisinin bulunduğu tarihî bir şehir olması noktasında gerek bölge insanında gerekse de ülke genelinde bir farkındalık oluşturmuştur. Elbetteki sadece bu farkındalıkla kalınmamalıdır. Temenimiz, bu sempozyumda hayatları ve eserleri kısaca tanıtılmış olan Selçuklular, Beylikler ve Osmanlı dönemine ait Sinoplu âlim, edip, şair ve bilim adamlarının kütüphanelerdeki matbu ve yazma eserlerinin tahkikli, tenkitli neşirlerinin yapılması, tercüme ve latinize edilerek günümüz Türkçesine kazandırılmasıdır.

Hasılı düzenleme kurulu olarak, daha sonraki çalışmalara önyak olacak bu sempozyuma desteklerini esirgemeyen başta Sinop Üniversitesi Rektörü, Prof. Dr. Sayın Nihat Dalgın hocamıza, çok teşekkür ederiz. Ayrıca ülkemizin dört bir tarafından fedakârlık yaparak katılım sağlayan, matbu ve mahdud eserlerden mülhem bildiri ve sunumlarıyla şehrin dini, siyasi, sosyal, kültürel tarihine ışık tutan değerli akademisyen ve araştırmacılara, sempozyum plan ve programının yürütülmesinde başından beri emeği geçen sempozyum kurul üyelerine, bilim kuruluna, sempozyum sekreteryasına, üniversitemizin basın yayın müdürlüğü çalışanlarına, konaklama, karşılama ve uğurlamada emeği geçenlere ve maddi desteklerini esirgemeyen şahıs ve sivil toplum kuruluşlarına da teşekkür ederiz.

Editör Kurulu

I. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

5 EKİM 2018 CUMA

14.30 - 16.00

**SİNOP DOĞUMLU BİR DEVLET ADAMI:
NECMETTİN ERBAKAN VE MİLLÎ GÖRÜŞ DÜŞÜNCESİ**

İsa ÇELİK *

Birol YILDIRIM **

Öz

29 Ekim 1926 tarihinde Sinop'ta doğan Erbakan'ın Babası Ağır Ceza Reisi Mehmet Sabri Efendi, annesi Kamer Hanım'dır. Kayseri'de başladığı ilkokulu Trabzon'da tamamlar. 1937'de girdiği İstanbul Erkek Lisesi'nden ve 1948'de İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi'nden mezun olur. Aynı yıl fakültenin Motorlar Kürsüsü'nde asistan olarak göreve başlar. 1951'de Aachen Teknik Üniversitesi'nde bilimsel araştırmalar yapmak üzere Almanya'ya gönderilir. Üç yıl içinde “Motorlarda Ekonomi” başlıklı tezi doktor ünvanını alır. Tezi büyük ilgi görür. Almanya'nın en büyük motor üreticisi olan DEUTZ motor fabrikalarının genel müdürü Flats tarafından Leopard tanklarının motorlarıyla ilgili araştırmalar yapmak üzere bu fabrikaya davet edilir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra bir Alman üniversitesinde görev yapan ilk Türk bilim adamı olur. 1953'te yurda dönerek yirmi yedi yaşında doçentlik imtihanını vererek Türkiye'nin en genç doçenti ünvanını alır. Ardından tekrar DEUTZ fabrikalarına geri döner. 1956'da Türkiye'de ilk yerli motoru üreten 200 ortaklı Gümüş Motor Anonim Şirketi'ni kurar. İlk yerli otomobil fikrini ortaya atar. 1965'te profesör ünvanını alır. Odalar ve Borsalar Birliği'nde görev alır. 1969 yılında Konya'dan bağımsız milletvekili seçilerek aktif siyasete atılır. 24 Ocak 1970 tarihinde Millî Nizam Partisi'ni, 1974 yılında Millî Selâmet Partisi'ni kurar. Kurulan birkaç koalisyon hükümetinde üst düzey görevler alır. 19 Temmuz 1983'te kurulan Refah Partisi'nin 11 Ekim 1987'deki kongresinde genel başkanlığa seçilir. 24 Aralık 1995'te yapılan genel seçimlerde Refah Partisi birinci olur. Doğru Yol Partisi'yle koalisyona giderek Refah-Yol diye anılan 54. hükümetin başbakanı olur. Bir yıl sonra “postmodern darbe” diye nitelenen 28 Şubat 1997'deki askerî müdahale ile iktidardan uzaklaştırılır. 11 Mayıs 2003'te Saadet Partisi'ne genel başkan seçilir. 27 Şubat 2011'de vefat eder ve Topkapı civarındaki Merkez Efendi Mezarlığı'na defnedilir. Ortaya attığı “millî görüş” ilkesiyle maddî ve mânevî kalkınma, İslâm birliğini savunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Necmeddin Erbakan, Millî Görüş, Kalkınma, İslâm Birliği.

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, isacelik@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, byildirim@kastamonu.edu.tr

**Was Born in Sinop a State Man:
Necmettin Erbakan and National Concept Thought**

Abstract

Erbakan's father Heavy Penal Reborn Mehmet Sabri Efendi was born on 29 October 1926 in Sinop and his mother is Kamer Hanim. He completed his primary school in Kayseri in Trabzon. He graduated from İstanbul Erkek Lisesi in 1937 and from the Mechanical Engineering Faculty of Istanbul Technical University in 1948. In the same year, he started to work as an assistant in the faculty of Engineers' Chair. In 1951 he was sent to Germany to conduct scientific research at Aachen Technical University. Within three years he will be awarded the title of "Doctor in Economics". The thesis attracts great interest. It is invited to this factory by Flats, general manager of DEUTZ engine factories, Germany's largest engine manufacturer, to conduct research on the engines of Leopard tanks. II. He became the first Turkish scientist to work at a German university after World War II. In 1953, she returned to the twenty-seven-year-old professor giving an exam and receive the title of the youngest professor in Turkey. Then it goes back to the DEUTZ factories. In Turkey, the first domestic engine producing 200-partnered Silver Engine establishes the Incorporation in 1956. The idea of the first domestic car is revealed. In 1965, he took his professor title. Chambers and Commodity Exchange. In 1969, active politics were elected by independent MPs from Konya. On January 24, 1970, the National Nizam Party established the National Salvation Party in 1974. Several coalition governments take senior posts in the government. He is elected president on October 11, 1987 in the Welfare Party on July 19, 1983. In the general elections held on 24 December 1995, the Welfare Party becomes the first party. The True Path Party goes to the coalition and becomes the prime minister of the 54th government, which is called Refah-Yol. A year later, it was removed from power by military intervention on February 28, 1997, which was described as "postmodern coup". On May 11, 2003, the Saadet Party is elected president. He dies on 27 February 2011 and is buried in the Central Efendi Cemetery near Topkapı. With the principle of "national vision" he put forward, he advocated material and spiritual development and Islamic unity.

Keywords: National opinion, Necmeddin Erbakan, Development, Islamic Union.

GÜNEY KARADENİZ'DE YENİ RUS POLİTİKASI: SİNOP'TA RUS KONSOLOSLUĞUNUN AÇILMASI

Abdullah BAY *

Öz

Rusya, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Osmanlı devletinde konsolosluk açma hakkı elde etti. 1775 yılında İzmir'de ilk konsolosluğunu açan Rusya, kısa süre sonra Osmanlı topraklarının her tarafında yeni konsolosluklar açmaya başladı. Konsoloslukların tüccarların yoğun olarak faaliyet gösterdikleri yerlerde açılması gerekirken Rusya antlaşmadaki “*âmmе-i mevâki*” terimine dayanarak, Rus tüccarların uğramadığı yerlerde de konsolosluklar açmaya başladı. Konsolosluk açtığı yerlerden birisi de Osmanlı devletinin Karadeniz'de önemli askeri limanlarından birisi olan stratejik öneme sahip Sinop şehriydi. Bu incelemede, Rusların Sinop'ta konsolosluk açma girişimi, bu süreçte yaşanan toplumsal, siyasî ve hukukî gelişmeler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küçük Kaynarca Antlaşması, Sinop, Konsolos, Rusya, Osmanlı Devleti.

New Russian Policy in the South Black Sea: The Opening of the Russian Consulate in Sinop

Abstract

Russia obtained the right to open a consulate in the Ottoman state after the Treaty of Küçük Kaynarca in 1774. Russia, which opened its first consulate in Izmir in 1775, soon opened new consulates all over the Ottoman lands. Regardless of the term “*âmmе-i mevâki*” in the Russian treaty, which suggested to open consulate where merchants were active, the consulates began to open in places where Russian traders did not. One of the places where the Consulate opened was the city of Sinop, which had a strategic prefix, which is one of the important military ports of the Ottoman state in the Black Sea. In this review, the initiative of the Russians to open a consulate in Sinop, the social, political and legal developments that will take place in this process will be discussed.

Keywords: Treaty of Küçük Kaynarca, Sinop, Consul, Russia, Ottoman State.

* Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, abdullah.bay@erdogan.edu.tr.

**1943, 1946 ve 1950 SEÇİMLERİ BAĞLAMINDA
CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NİN SİNOP ADAY ADAYLARI
(Panoramik ve Prosopografik Bir Değerlendirme)**

Cem KARAKILIÇ *

Öz

Genel anlamda seçim birden çok seçenek arasında gerçekleştirilen ihtiyari bir tercihtir ve aslında insan hayatı tercihlerle inşa edilmiş reflekslerden ibarettir. Siyasal seçim ise yönetilenlerin yönetenleri belirlemesiyle alakalı iş ve işlemler yekûnudur. Seçimler çoğulcu demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarından biridir ve bir siyasal iktidar varlığını ancak seçimler yoluyla meşru kılabilir. Seçim işleminin en önemli adımlarından biri ise aday belirleme sürecidir. Siyasi partilerin aday belirleme yöntemi parti içi demokrasinin hayati göstergelerinden biridir. Aday belirleme işi demokratik rejimin ve siyasal sürecin sağlıklı işlemesi ile milli iradenin tecellisi için son derece önemlidir. Bu konudaki uygulamalar partiler kadar ülkelerin de siyasal tercih ve temayüllerini deşifre edecek niteliktedir. Ülkemizde 1961 yılına kadar aday belirleme sürecini düzenleyen herhangi bir kanun yoktur. Aday belirleme süreci genel başkanın ya da genel başkanlık divanının uhdesine terk edilmiştir. Bu durum 1947 yılına kadar devam etmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi 7. Kurultayında adayların %70'inin yerel örgütler tarafından belirlenmesi kabul etmiştir. Böylece genel başkanın sultasına ve örgüt içi oligarşiye son verilmiştir. Bu çalışma 1943, 1946 ve 1950 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinin Sinop aday adayları hakkında istatistiksel veriler ve biyografik kesitler sunan arşivsel bir araştırmadır. Amacımız aday adaylarının yaşı, cinsiyeti ve eğitim durumları, mesleki özellikleri ve tecrübeleri, siyasetten ve Halk Partisinden beklentileri hakkında panoramik bir değerlendirme yapmak, Halk Partisinin aday stratejileri hususunda analitik bir inceleme gerçekleştirmektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Halk Partisi, Seçim, Aday adaylığı, Sinop, Sinop'ta seçimler.

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, cemkarakilic@karatekin.edu.tr

**1943, 1946 and 1950 Selection Candidates
for Nomination of the Republic People's Party in Sinop
(Panoramic and prosopographic Evaluation)**

Abstract

In general, choice is a voluntary choice between multiple options, and in fact human life consists of reflexes built with preferences. Political elections are related to the work and operations of the rulers determining the rulers. Elections are one of the indispensable elements of pluralist democracies, and the existence of a political power can only be legitimized through elections. One of the most important steps in the selection process is the process of determining candidates. Political party nomination is one of the vital indicators of intra-party democracy. The job of nominating candidates is crucial for the democratic regime and for the political process to be healthy and for the intervention of the national will. The practices in this area are capable of deciphering the political preferences and tendencies of the countries as well as the parties. There are no laws in our country that regulate the process of nominating candidates until 1961. The process of appointing candidates has been abandoned to the head of the general or presidential council. This situation continued until 1947. The Republican People's Party accepted that 70% of the candidates were selected by the local organizations at the 7th Congress. Thus, the intra-organizational oligarchy have been terminated. This study is an archival study that provides statistical data and biographical sections about candidates for nomination of the Republican People's Party in the 1943, 1946 and 1950 elections. Our aim is to make a panoramic assessment of the candidate's nomination' age, gender and educational status, their professional characteristics and experiences, politics and expectations from the People's Party, and to carry out an analytical review of the candidate's nomination strategies. Working position; from a conceptual and theoretical introduction to democracy and election, a panoramic text evaluating the 1943, 1946 and 1949 elections and Sinop candidate for nomination, and finally a prosopographical content of candidate candidates.

Keywords: Republican People's Party, Election, Candidate for nomination, Sinop, Elections in Sinop.

İLK NÜFUS SAYIMLARINA GÖRE GERZE KAZASI'NDA SOSYAL YAPI

Muttalip ŞİMŞEK *

Öz

Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik tarihiyle ilgili yapılan araştırmalarda faydalanılan en önemli kaynaklardan birisi de "Nüfus Defterleri"dir. Bu defterler, sadece sayımı yapılan bölgelerdeki insanların isimlerini vermekle kalmamakta, ödeyecekleri vergilerden uğraştıkları mesleklerle, çocuk sayılarından yaşlarına ve sağlık durumlarına kadar birçok hususla ilgili bilgileri ihtiva etmektedir. Bir toplumu oluşturan nüfusun yapısı, memleket üzerindeki yayılışı, yoğunluğu, yaş ve cinsiyete göre dağılımı gibi hususiyetler etraflıca ortaya konulduğu takdirde incelenecek dönem veya bölge ile ilgili daha isabetli değerlendirmeler yapılabilecektir. Bu bildiride, Bolu Eyaleti'ne bağlı Kastamonu Sancağı içerisinde yer alan Gerze Kazası'nın 1831-33 yıllarına ait nüfus defterlerine göre evvelâ nüfus yapısı ortaya konacaktır. Bu hususla ilgili, kazada nüfusun müslim-gayrimüslim durumu ve karyelere dağılımı hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca, kazada meskûn ahalinin aile yapısı ve buna bağlı olarak, çocuk sayısı, yaş ortalaması ve yaygın kullanılan isimler gibi hususlar tespit edilecektir. Bunlara ilaveten, Gerze Kazası'nda yaşayan gayrimüslimlerin "ednâ, evsat ve a'lâ (düşük, orta ve yüksek)" olarak ödedikleri toplam cizye miktarı ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Sinop, Gerze kazası, Nüfus.

* Dr., mutsimsek@gmail.com

Social Structure in Gerze Township according to first Population Censuses

Abstract

The census registries are one of the most important recourses that are made use of especially in the research of social and economic history of the Ottoman Empire. These registries contain not only the names of the people in the censuses but also the information about the tax they will be paying, the details about the occupations they are dealing with, the number of children, their age and their health. If the characteristics of the population making up a society, its distribution on the country, its intensity, its distribution by age and sex, etc., are put forth, it will be possible to make more accurate evaluations about the period or region to be studied. In this report, according to the population books belonging to the 1831-33 years of the Gerze Township in the Kastamonu Sanjak of Bolu Province, the population structure will be revealed first. Information on this matter will be given on the accidental non-Muslim status of the population in the accident and on the distribution of currencies. In addition, the family structure of the resident ahalin will be determined, including the number of children, the average age and commonly used names. In addition to this, the total amount of money paid by non-Muslims living in the Gerze Township as "ednâ, evsat and â'lâ (low, middle and high)" will be revealed.

Keywords: The Ottoman Empire, Sinop, Gerze township, Population.

KEFEVÎ'YE GÖRE HANEFÎ MEZHEBİNİN TEŞEKKÜLÜ

Mustafa YAVUZ *

Öz

Mahmut b. Süleyman el-Kefevî, “el-Ketâib” adlı eserinin, Ebû Yusuf’la (ö. 182/798) başlatıp es-Saymerî (ö. 436/1044-45) ile bitirdiği yaklaşık üç asırlık dönemi kapsayan ilk altı ketîbesini, mütekaddimin dönemine, diğer bir ifade ile mezhebin teşekkül dönemi fukahasına ayırır.

Tebliğimizde bu dönemi, “kişiler”, “eserler” ve “iktibaslar” olmak üzere üç ana başlık altında inceleyeceğiz. Böylece:

- Mezhebin hangi ilmî havzalarda, hangi zaman diliminde kimler kanalıyla yayıldığını isitistikî bilgiler, haritalar ve tablolar halinde sunmaya,
- Bu zaman zarfında oluşturulan mezhep literatürü ile nasıl bir “mezhep bilgi sistemi” teşkil edildiği hususunu tablolar halinde göstermeye,
- Bir de iktibas zengini bir eser olan “el-Ketâib”deki iktibasların hangi gerekçelerle yapıldığını örnekler üzerinden takdim etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kefevî, Hanefî Mezhebi, Mütekaddimûn, Fukahâ, Literatür.

* Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi, mustafa.yavuz@istanbul.edu.tr

The Formation of Hanafi School according to Kefevi

Absract

Mahmud b. Suleyman el-Kefevi reserves first six *ketibe* of his magnum opus *el-Kataib*, to the jurists (fuqaha) of muteqaddimun or formation period of Hanafi school which covers approximately three centuries. The biography of Abu Yusuf (d. 182/798) is the first biography of the section and it ends with el-Saymeri's (d. 436/1044-5).

In this paper we study this period under three headings: People, Books, Quotations.

We will present,

- the spread of the Hanafi school with statistical information, maps and tables emphasising on scholarly environments, time periods and key personalities,
- the formation of information system of the school on the bases of scholarly literature produced by Hanafi jurists,
- the reason of quotation employed by the author in his frequent quotations in *el-Kataib*.

Keywords: Kefevî, the Hanafi school, Muteqaddimun, the Jurists, Books.

MAHMUD B. SÜLEYMAN KEFEVİ’NİN KETÂİB’İ IŞIĞINDA ŞERİAT FİKRİ

Masum VANLIOĞLU *

Öz

Allah (c.c.) ilk insan olarak yarattığı Âdem’i (a.s.) aynı zamanda şeriatın ve hukukun da ilk uygulayıcısı kılmıştır. İlerleyen süreçte insanlığın huzurunu ve düzenini temin edecek olan hukukî/şer’î düzenlemeleri peygamberleri vasıtasıyla insanlığa kademe kademe ulaştırmıştır. Allah’ın insanlara Emirler ve yasaklar göndermesi fikrinin kurumsal yapısı şeriat olarak adlandırılmaktadır. Bazı peygamberlere kitap veya sahife şeklinde verilen ilahi mesajların tümü inanç esasları yanında bir de davranış kuralları içermektedir. Kefevi *Ketâib* adlı çalışmada Hanefî mezhebinin fıkıh tarihini yazarken İslam şeriatının kendisine dayandığı peygamberler halkasını Şeriat sahibi peygamberler öne çıkararak kaleme almıştır. Ardından son peygamber Hz Muhammed’e indirilen Şeriatı ve bu şeriat fikrinin müçtehid imamlar dönemine kadar nasıl geldiğini göstermek üzere bazı bölümler eklemiştir. Bu çalışmada biz Kefevi’nin şeriat fikrini sunuş biçimini seçtiği peygamberlerle ilgili bölümde inceleyeceğiz. Ardından son şeriat ile önceki şeriatları birbirlerine nasıl bağladığına bakacağız. Ayrıca Peygamberimizle Ebu Hanife arasındaki ilmi halkayı nasıl kurduğunu tahlil edeceğiz.

* Doktora öğrencisi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, masum.vanlioglu@gmail.com

The Idea of Shari'a in the *Katā'ib* of Mahmūd b. Süleymân Kefevî

Absract

When Allah (jalla jalaluhu) created Adam (pbuh) as the first human being, He also made him the first practitioner of the shari'a and the law. Throughout history, Allah (jalla jalaluhu) gradually sent new legal regulations and laws through His prophets and messengers in an aim to bring peace and order to humanity. Shari'a is the name of the institutional structure of the idea that Allah (jalla jalaluhu) reveals His orders and prohibitions. All of the revealed divine messages to prophets in the forms of *kitab* (book) or *suhuf* (pages) contain both a set of beliefs and codes of conduct. In his *Katā'ib a'lām al-akhyār min fuqahā madhhab al-Nu'mān al-mukhtār*, the Ottoman scholar Mahmūd b. Süleymân Kefevî (d. 1582) produced an account of a legal history of the Hanafi jurisprudence. In the part when he wrote about the prophets that the Islamic law depends itself on, he made an emphasis on the prophets with shari'a. To his work, Kefevî also added chapters depicting the shari'a that Allah (jalla jalaluhu) revealed to His last Prophet Muhammad (pbuh) and how the idea of shari'a reached to the era of the mujtahid imams. This paper will be an analysis of the part of the Kefevî's work where he presented his arguments about shari'a. It will depict and discuss how Kefevî made a connection between the previous shari'as and the last one that Allah (jalla jalaluhu) revealed to the Prophet Muhammed (pbuh) and how he established the scholarly link between the Prophet Muhammed (pbuh) and the Imam Abu Hanife, the eponymous founder of the Hanafi school of thought.

SİNOBÎ ABDULLAH AHDÎ B. KADI ALİ VE *ED-DÜRRÜ'L-MENSÛR* İSİMLİ ESERİ

Nasi ASLAN *

Ömer KORKMAZ **

Öz

İslâm hukukuna dair küllî kaideleri ihtiva eden eserler İslâm hukuk tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü küllî kaideler birçok fikhî meselenin hükmünü içermesinden dolayı kadılar için de pratikte kolay başvurulabilecek bir kaynak mahiyetindedir. Kanunlaştırma hareketinde de önemli bir yere sahip olan Mecelle'de yer alan ilk yüz kaide bir anlamda İslam hukukunun evrensel kurallarının öne çıktığı yüzünü teşkil eder. Esasında buna kaynaklık eden eserler daha eskiye dayanır. Hanefî İslâm hukukçuları arasında küllî kaideleri tespit ve cem eden Ebû Tâhir ed-Debbâs, Kerhî, Debûsî ve Ebû Hafs en-Nesefî gibi âlimler bulunmaktaysa da bu alandaki en dikkate değer çalışma İbn Nüceym tarafından gerçekleştirilmiştir. Hatta onun bu eseri İslam hukukunda, özellikle Hanefî mezhebinde bu adla anılan eserlerin en meşhurlarından biri kabul edilmektedir. Bu öneminden dolayı *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir* üzerine birçok şerh ve hâşiye yazılmış, ihtisar edilmiş ve bunların önemli bir kısmı da basılmıştır. Bu eserlerden birisi de araştırma konumuz olan Abdullah Ahdî b. el-Kadı Ali es-Sinobî'nin *ed-Dürrü'l-Mensûr* adlı eseridir. Abdullah Ahdî, İbn Nüceym'in *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir* adlı eserinden seçtiği kaideleri bir araya getirerek bu eserini yazmış, ancak müellif *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir*'i olduğu gibi ihtisar etmemiş, eserin tertip ve tasnifinde önemli değişiklikler yapmıştır. Küllî kaideleri konu alan klasik fıkıh eserlerinde önce kaideler zikredilip altında fûrua dair meseleler tartışılırken Abdullah Ahdî'nin eserinde ise fıkıhın konu başlıkları zikredilerek konular dâhilinde küllî kaideler işlenmiştir. Ayrıca o, İbn Nüceym'in farklı başlıklarda ele aldığı konuları tek başlık altında toplayarak daha sade ve öğretici bir yöntem benimsemiştir. Tebliğimizde Abdullah Ahdî'nin bu eserinin genel muhtevası değerlendirilmekle birlikte dönemin ilmî ve siyasî panoramik durumu da özetlenerek onun dile getirdiği hususlarla o dönemin söz konusu şartları arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinobî, Abdullah Ahdî, *ed-Dürrü'l-Mensûr*, İbn Nüceym, *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir*.

* Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, nasiaslan@cu.edu.tr

** Arş. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi, omerkorkmaz111@gmail.com

Sinobi Abdullah Ahdi ibn Qadi Ali and His Work Named “Ed-Durru’l-Mensur”

Abstract

The works of Islamic canons feature in the History of Islamic Law since these rules are the source easily applicable by qadis in practice, including a number of judgments for fiqhi disputes. In “Mecelle” that is also essential in the movement of codification, the first hundred canons, in some respect, constitute the aspect of universal principles in Islamic Law. Their resources date back to old times. Although there are such scholars as Ebu Tahir ed-Debbas, Kerhi, Debusi, and Ebu Hafs an Nesefi among Hanafi Islamic legists, who identified and compiled, the most outstanding piece of work is the one by Ibn Nuceym. Besides, this work of his is one of the most renown out of the works under that name in Islamic Law, particularly in Hanafi madhhab. Thanks to this value, a good deal of annotation and footnote were written, summed and mainly published upon el-Eshbâh ve’n-nezâ’ir. Our study is one out of these books, named ed-Durru’l-Mensûr by Abdullah Ahdi ibn Qadi Ali es-Sinobî. Abdullah Ahdi wrote this book to gather the rules that he selected from el-Eshbâh ve’n-Nezâ’ir by İbn Nüceym, and however the author didn’t all sum up this work and made remarkable changes in its organization and classification. In traditional fiqh works including the cannons, the basic rules are first addressed and then the nonessential issues are discussed, whereas in Abdullah Ahdi’s work, they are dealt with under the titles of fiqh subjects. Furthermore, he collected under the single title the matters that Ibn Nuceym had compiled under multiple titles to adopt a simpler and educational methodology. In our paper, we will address the general context of this work by Abdullah Ahdi, briefly explain the panoramic view of science and politics in that period and consequently describe the association between the issues that he mentioned and the then circumstances.

Keywords: Sinobi (from the city of Sinop), Abdullah Ahdi, ed-Durru’l-Mensur, İbn Nuceym, el-Eshbâh ve’n-Nezâ’ir.

SİNOPLU FAKİH VE MÜDERRİS AKÇAÇÂMÎ VE İZHÂRU FERÂ'İDİ'L-EBHUR İSİMLİ ESERİ

Hasan ŞAHİN *

Öz

Bu çalışmada 17. Yüzyıl Osmanlı devleti döneminde yaşamış olan fakih, müderris ve müelliflerden Halîl bin Resûl es-Sinobî'nin hayatını ve bu müellife ait İstanbul Köprülü Kütüphanesi Mehmet Atıf Efendi Koleksiyonunda yer alan İzhâru Ferâidi'l-Ebhur ve İzahu Fevâidi'l-Enhur isimli Halebi'nin Mülteka'sına yazdığı şerhi tahlil edeceğiz. Bu konuyu tercih sebebimiz, yazar ve eseri hakkında güncel bir çalışmanın bulunmamasıdır. Eserin yazım biçimi, yazı stili, eserde takip edilen yöntem, eseri diğer Mülteka şerhlerinden ayıran temel özellikleri, eserin dönemin özelliklerini taşıması ve hangi amaçlarla kaleme alındığını ortaya koymaya çalışacağız. Müellifin Osmanlı medreselerinde müderris olması eserin medrese talebelerine göre kaleme alındığını göstermektedir. Bu yönüyle o dönem eğitim öğretim seviye ve kalitesi hakkında yorum yapmak mümkün olacaktır. Ayrıca Mülteka, Halebi'ye ait bir hukuk eseri olması sebebiyle onun şerhi olan Halîl bin Resûl es-Sinobî'ye ait eser de hukukî bir metindir. Bu çalışma ile hem Osmanlı döneminde Sinop'un alim/fakih çıkaran bir coğrafya olduğunu görmek hem de ülke genelinde dönemin ilmi birikimini okumanın mümkün olacağını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Fakih, Halîl bin Resûl, Şerh.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hsahin@sinop.edu.tr

**Professor and Faqih Akcachami from Sinop
and His Work Named Izharu Feraid al-Abhur**

Abstract

In this paper, we will analyze both Halil bin Rasul es-Sinobi's life who is a writer and professor living in the 17th Century Ottoman Period and his exegesis named "Izharu Ferâid al-Abhur and Izahu Fawāid al-Enhur" in the Mehmet Atif Efendi Collection of the Istanbul Köprülü Library. The reason we choose this subject, there is no current work on this author and his work. We will try to show the writing style of the work, the methods used, the basic features that distinguish the work from other Mülteka annotations (sharhes), the characteristics of the work and the purposes for which was written. The fact that the work's author is a professor of Ottoman madrasas shows that the work was written according to the madrasa students. In this respect, it will be possible to comment on the level and quality of education and training at that time. In addition, since the Mülteka belonging to Halebi is a work about law, the work belonging to Halil bin Rasul al-Sinobi, which is his shrine, is also a work about law. With this study, we can say that it is possible both to see that Sinop is a geography that creates scholarly people and scribes in the Ottoman period and to realize the period's accumulation of knowledge throughout the country.

Keywords: Sinop, Faqih, Halil bin Rasûl, Sharh.

SİNOPLU ÂLİM HALİL BİN RESUL'ÜN MÜLTEKÂ ŞERHİNDE HANEFÎ FIKHINA KATKISI

Said Nuri AKGÜNDÜZ *

Öz

Hanefî fıkhnın geç dönemdeki en önemli muhtasar metinlerinden biri de İbrahim el-Halebî tarafından telif edilmiş olan *Mülteka'l-ebhur* adlı kitaptır. Bu eser, ulema arasında yüksek bir tevec-cühe mazhar olmuş, ders kitabı olarak yüzyıllarca okutulmuş, üzerine pek çok şerh, haşiye ve tercüme çalışması yapılmıştır. Bu kitabın bir diğer önemli özelliği de yazıldığı günden itibaren Osmanlı Devleti'nin bir nevi resmi kanun mecmuası muamelesi görmesidir. Bu eser üzerine yapılan çalışmalardan biri de, XVII. yüzyılda yaşamış Sinoplu bir Osmanlı âlimi olan Halil bin Resul Akçaçamî'nin *İzhârü ferâidi'l-ebhur ve izâhü fevâidi'l-enhur* adlı şerhidir. Türkiye'deki farklı kütüphanelerde yazma olarak nüshaları bulunan bu eser, esas aldığı metni takip ederek fıkıh ilmi-nin ihtiva ettiği bütün konuları incelemektedir. Kısa ve özlü bir şerh olan bu eserin başlangıcında şârih, kitabını telif amacına ve telifte takip ettiği yönteme dair bazı bilgiler vermektedir. Ardından, besmeleyi ayrıntılı bir şekilde şerh etmekte ve *Mültekâ* metnini, gramatik tahliller, kelime ve ıstılah açıklamaları, delillerin ortaya konması, farklı görüşlere işaret edilmesi, delillerin kimi yerde tartışılması ile izah etmeye çalışmaktadır. Tebliğimizde, bu eseri kısaca tanıtacak, şekil ve muh-teva özelliklerinden bahsedecek ve fıkıh literatürüne katkısını değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Halil b. Resul, Mültekâ, Hanefî, Şerh.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, nuriakgunduz@hotmail.com

**Halil b. Resul of Sinope and His Contribution
to Hanafi Legal School in Multeqa Commentary**

Abstract

Multeqa al-abhur, a handbook text written by Ibrahim al-Halabi, a late period scholar, gained a high attention among scholars. This work was used as a textbook for centuries, a lot of commentaries written on it and translated to Turkish language. Another important feature of this book was that this text respected as a semi-official code of law in Ottoman State. One of the works done on this book is Halil b. Resul of Sinope, a XVIIth century Ottoman scholar's commentary named Izhar feraid al-abhur. This work, which we have its several manuscripts in libraries today, studies all subjects of fiqh tracing the main text. The commentator, in this brief work, gives some informations about his purpose of writing this book, and his method in this commentary. Then, he explains besmele in details. During this commentary, he analyzes text of Multeqa by grammatical examinations, word and term explanations, reveal of evidences and bringing different opinions. This paper aims to introduce this book and deal with its features of form and content, then evaluate its contribution to fiqh literature.

Keywords: Halil b. Resul of Sinope, Multeqa, Hanafi, Commentary.

EBU HANİFE ŞARİHLERİ ARASINDA SÎNOBÎ'NİN YERİ VE ÖNEMİ

Yunus ÖZTÜRK *

Öz

Ebu Hanife'nin *Fıkhu'l-ekber* adlı risalesi, itikadi konuları belirli bir sistem içerisinde ele alan erken dönem eserlerdendir ve bu sebeple Maturidilik ve Eş'arilik gibi büyük itikadî ekollerin temsilcilerinin kelami düşüncelerine referans olmasının yanında Osmanlı İmparatorluğu zamanında da birçok şerhi yapılmıştır. Bu şerhlerden birini telif eden de İlyas b. İbrahim es-Sînobî'dir. Sînobî'nin *Fıkhu'l-ekber* Şarihi şeklinde anılması, kendisi ve eserleri hakkında üzerinde araştırma yapılmasını gerekli kılacak önemli bir nedendir. *Fıkhu'l-ekber* şerhlerinin sayıca çokluğu sebebiyle, araştırmamızı Ali el-Kari, el-Mağnisavi ve Bahaeddinzade gibi âlimlerin şerhleri ile kayıtlandırmış bulunmaktayız. Bildiride Sînobî'nin şerhini *Fıkhu'l-ekber*'e yazılmış diğer şerhlerle karşılaştırarak eserin farklı ve özgün yönleri belirlenmeye çalışılacaktır. Bu şekilde Sînobî'nin ilmi arka planı, şerhte izlediği yöntem ve diğer şarihlerden ayrıştığı yönler tespit edilmiş olacaktır. Bütün şerhler dikkate alındığında tüm konular üzerinde yapılacak bir çalışmanın ciddi yekûn tutacağı aşîkârdır. Bu sebeple karşılaştırmayı belirlenmiş konular üzerinden gerçekleştirmeyi planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Ebu Hanife, *el-Fıkhu'l-Ekber*, İlyas b. İbrahim es-Sînobî, Şerhu'l-Fıkhu'l-Ekber.

* Arş. Gör. Hitit Üniversitesi, ozturkyunus52@hotmail.com

The Place and Importance of Sînobî among Other Ebu Hanife Commentators

Abstract

Ebu Hanife's *al-Fiqh al-Akbar* was taken as reference by Maturidite and Esharite scholars and also had a great number of commentaries in Ottoman Empire due to the fact that it was one of the earliest books on doctrines of Islam within a genuine method. One of the commentators was İlyas b. İbrahim es-Sînobî. Sînobî has been called as *Sarih/Commentator al-Fiqh al-Akbar* and thus a research on him may be important. In this paper, Sinobi's commentary will be compared with other *Sharhs* of *al-Fiqh al-Akbar*. We have considered that there are a great number of Sharh on *al-Fiqh al-Akbar*. Hence the research will be restricted with copmarison between Sinobi's commentary and Ali al-Kari's, al-Magnisavi's and Bahaeddinzade's. The aim of the paper is to understand Sinobi's scientific background, the method he followed in his commentary, and main differences between him and other commentators. Due to the limits of a paper, despite the all topics of the commantaries, the research will be done in certain topics.

Keywords: Kalam, Ebu Hanife, *al-Fiqh al-Akbar*, İlyas b. İbrahim es-Sînobî, Şerhu'l-Fıkhı'l-Ekber.

CANDAROĞLU VE OSMANLI DÖNEMLERİNDE SİNOP'TA YETİŞEN HEKİMLER VE FEN BİLGİNLERİ

Ali BAKKAL *

Öz

Bu çalışmanın amacı Candaroğulları ve Osmanlı dönemlerinde Sinop'ta yetişen hekimler ile fen bilginlerini tespit etmektir. XIII. yüzyıl başlarında Trabzon'daki Komnenoslar'ın kısa süreli ege-
menliği istisna edilirse, Sinop 1214 yılından itibaren sırasıyla Anadolu Selçukluları (1075-1308),
Pervaneoğulları (1277-1322), Candaroğulları (1309-1461) ve Osmanlılar'ın (1300-1922) hakimiyeti
altında kaldı. Bu süre içinde Sinop'ta başta dini ilimler olmak üzere hemen her alanda birçok
bilim adamı yetişti. Bu dönemde tıp ve fen bilimleri alanında yetişen ve eser veren bilim adamları-
nın isimleri şöyledir: Mü'min b. Mukbil (841/1438'de sağ), Abbas b. Hasan Efendi (18. yüzyıl
başı), Ömer Şifâî Efendi (ö. 1155/1742), Hoca Sakıb Efendi (ö.1228/1813), Hasan Fethi
(1316/1898'de sağ), İsmail Naili (1328/1910'de sağ), Mehmed Saîd (1340/1922'de sağ), Rıza
Nur (1879-1942), Sedat Tavat (1892-1973) ve Ali Şükrü Şavlı (1892-1980).

Anahtar Kelimeler: Sinop, Tıp, Mü'min b. Mukbil, Ömer Şifâî, Rıza Nur.

* Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, alibakkal52@gmail.com

Physicians and Scientists who Grew Up in Sinop in Candaroğulları and Ottoman Times

Abstract

The purpose of this study is to identify physicians and scientists who grew up in Sinop in Candaroğulları and Ottoman times. In the early XIII century, apart from the brief sovereignty of the Komnenoslar in Trabzon, from 1214 onwards Sinop was under the rule of Anatolian Seljuks (1075-1308), Pervaneoğulları (1277-1322), Candaroğulları (1309-1461) and Ottomans (1300-1922) respectively. During this period, many scholars were present in almost every area in Sinop, especially religious scholars. In this period, the names of scientists who work in the fields of medicine and sciences are as follows: Mü'min b. Mukbil (841/1438), Abbas b. Hasan Efendi (beginning of the 18th century), Ömer Şifâî Efendi (d. 1155/1742), Hoca Sakıb Efendi (d. 1228/1813), Hasan Fethi (1316/1898), İsmail Naili (1328/1910), Mehmed Saîd (1340/1922), Rıza Nur (1879-1942), Sedat Tavat (1892-1973) and Ali Şükrü Şavlı (1892-1980).

Keywords: Sinop, Medicine, Mü'min b. Mukbil, Ömer Şifâî, Rıza Nur.

SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİNE GÖRE II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE SİNOPLU BÜROKRATLAR

Ahmet Zeki İZGÖER *

Öz

Osmanlı döneminde, taşıdığı tarihî ve kültürel özelliklerinin yanı sıra idarî, siyasî ve ilmî sahalarda da yetiştirdiği devlet adamları ve bürokratlarıyla ön plana çıkan Sinop, tarihte haklı bir şöret kazanmıştır. Bu devirde yetişen Sinoplu birçok devlet adamının önemli hizmetlerde bulunup çok kıymetli eserler verdikleri bilinmektedir. Sinop tarihinin belli bir devrine ışık tutmak üzere hazırlanan bu bildiri, 19. yüzyılın son çeyreği ile 20. yüzyılın ilk başlarında, yani Sultan II. Abdülhamid'in padişahlığı (1877-1908) döneminde devlet hizmetinde görev alan sivil memurların özgeçmişlerinden meydana gelmektedir. Bildirinin kaynağını İstanbul'da Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Sicill-i Ahval Defterleri koleksiyonu meydana getirmektedir. Bu koleksiyonda tespit edilen 123 adet Sinoplu bürokratin yer aldığı bu bildiride, biyografileri verilen bürokratların doğdukları tarihten aldıkları eğitime, devlet hizmetindeki görevlerinden bildikleri yabancı dillere, aldıkları maaş miktarlarından yazdıkları eserlere kadarki hayatları ana hatlarıyla ortaya konmaktadır. Özgeçmişler incelendiğinde Sinoplu devlet adamlarının iyi huylu, temiz karakterli ve çalışkan insanlar oldukları, hiçbir kötü alışkanlıklara sahip bulunmadıkları, kendilerine verilen görevleri yerinde ve zamanında yaptıkları anlaşılmaktadır. Devlet hizmetinde gösterdikleri yararlar ve güzel hizmetleri sebebiyle çeşitli rütbe ve nişanlar aldıkları da bilinmektedir. Osmanlı'nın taşra bürokratik teşkilâtını büyük ölçüde tanımamıza yardımcı olan Sicill-i Ahval defterlerinden tespit edilerek hazırlanan bu bildiriyle "Sinop bürokrasi tarihi"nin belli bir dönemi belgeler ışığında aydınlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: II. Abdülhamid, Sinoplu bürokratlar, Bürokrasi tarihi, Sicill-i ahval defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, azeki.izgoer@sbu.edu.tr

Bureaucrats from Sinop during the Reign of Abdulhamid II

Abstract

Sinop, which is renowned in Ottoman period for statesmen and bureaucrats grown in political and scientific realms besides its historical and cultural characteristics, has gained a justifiable fame in history. It is a widely known fact that several statesmen from Sinop dealt out significant services and have left great works in this period. This paper is prepared to illuminate a specific period of the history of Sinop. It consists of curricula vitae of civil servants who serve in state affairs in the years between 1877 and 1908 which is the reign of Sultan II. Abdulhamid. This period covers the last quarter of XIX. century and the first years of XX. century. The resources of this paper consist of Sicill-i Ahval Registers at Prime Ministry Ottoman Archive in Istanbul. This paper comprises ninety one (123) bureaucrats from Sinop identified in this collection. It examines their biographies, their birth, their education, and their positions in state services; the amount of their wages and their compiled works. When we examine the curricula vitae of statesmen from Sinop, It is evident that they are hardworking, men of good manners and have good character; they don't have any bad habits; they do their duties on due course. Furthermore, due to their usefulness and good services in state affairs, they are entitled to some stamps and ranks. This paper is prepared according to Sicill-i Ahval registers which help us to recognize provincial bureaucratic organization to a great extent. Thus, a specific period of the "Bureaucratic History of Sinop" will be clarified by these historical documents.

Keywords: Abdulhamid II, Bureaucrats from Sinop, Bureaucratic history, Sicill-i ahval registers, Prime Ministry Ottoman Archive.

OSMANLI DÖNEMİ SİNOP MEZAR TAŞLARI

Babür Mehmet AKARSU *

Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU **

Öz

Mezar taşları, üzerlerinde bulunan kitabeler veya tarihler dolayısıyla tarihi birer vesika olarak kabul edilmektedirler. Bu temel özelliklerinin yanında sanatsal değerleri de vardır. Mezarları inşa eden ustaların icra usulleri, yazılan yazıların edebi açıdan değerlendirilmesi, tasarım şekilleri ve tarihi verileriyle birlikte, ilgili oldukları dönemin incelenmesine katkıda bulunan mezar taşları, pek çok araştırma alanının ortak konusu olmuştur. Tarihe ışık tutması bağlamında başka hiçbir yerde olmayan bilgileri ihtiva etmeleriyle kaynaklık değeri taşımalarının dışında, coğrafi isimler, meslek, sanat ve zanaatlar ile bunları icra eden âlim, şair ve kahramanlar noktasında da bilgi kaynağı konumundadırlar. Ülkemizde mezar taşları hakkında yapılan araştırmalar yeterli olmadığı gibi, hala daha hiç incelenmeyen veya bilinmeyen sayısız mezar taşı bulunmaktadır. Oysa her bir yörenin mezar taşı, kendi bölgesinin ve yapıldığı bölgenin geleneksel karakteristik özelliğini yansıtmaktadır. Bu anlamda ele alınan Sinop İli merkezinde bulunan mezar taşları da Sinop tarihinin aydınlatılması açısından oldukça önem taşımaktadır. Sinop ili merkezinde bulunan Osmanlı dönemine ait mezar ve bunlara ait mezar taşlarının bir kısmı bilinmekle birlikte, pek çoğu hiçbir araştırmaya konu edilmediği gibi, haklarında hiçbir bilgi de yoktur. Bu çalışmada Sinop İli merkezinde bulunan mezar taşları, sanatsal ve kültürel özellikleriyle birlikte ele alınarak, civar yörelerde bulunan mezar taşlarıyla karşılaştırılmıştır. Bilinen mezar taşlarının yanı sıra, ilk defa tespit edilmiş ve arşivlenmiş olanların gün yüzüne çıkarılması nedeniyle orijinal veriler elde etme olanağı sunan araştırma, Sinop tarihi için ilave ve yeni kaynak olması temel hedefini de taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Mezar taşı, Osmanlı, Kitabe, Sanat.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, baburakarsu@sinop.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hvimamoglu@sinop.edu.tr

Sinop Grave Stones of Ottoman Period

Abstract

The grave stones are regarded as historical documents due to the inscriptions or dates on them. Besides these basic features, they also have artistic values. The tombstones that contributed to the study of the period in which they were related, together with the practice of the masters who built the tombs, the literary evaluation of the written texts, the design patterns and the historical data, have become the common theme of many research fields. Apart from their origin, their geographical names, professions, arts and crafts, as well as the scholars, poets and heroes who perform them, are also sources of information. Research on tombstones in our country is not enough, and there are still many unexplored or unknown tombstones. The tombstone of each area, however, reflects the traditional characteristic feature of its region and the region it is built in. In this sense, the tombstones in the center of Sinop Island are very important in terms of illuminating Sinop history. Although some of the tombs belonging to the Ottoman period located in the center of Sinop province and their tombstones are known, many of them are not subject to any investigations, nor have any information about them. In this study, the tombstones in the center of Sinop Island were compared with the tombstones found in the surrounding regions, taken together with their artistic and cultural characteristics. In addition to the known tombstones, the research which provides the opportunity to obtain the original data due to the fact that the first identified and archived ones are brought to the surface of the day, is also the main objective of being an additional and new resource for the history of Sinop.

Keywords: Sinop, Grave stone, Ottoman, Inscription, Art.

I. İZZEDDİN KEYKAVUS’UN SİNOP’U FETHİ VE FETHİN SELÇUKLU KİTABELERİNE YANSIMASI

Mahmut DEMİR*

Öz

Karadeniz kıyısındaki en önemli liman kentlerinden biri olan Sinop, köklü bir maziye sahiptir. Öneminden ötürü de tarihi boyunca Hellenler, Persler, Makedonyalılar, Romalılar ve Bizanslılar gibi pek çok büyük gücün hâkimiyeti altına girmiştir. Bu nedenle şehir XIII. yüzyıl başlarında Anadolu’nun en önemli siyasi gücü konumunda bulunan Türkiye Selçuklularının da hedefi haline gelmiştir. Kardeşi ile taht mücadelesini kazanan I. İzzeddin Keykavus o sıralarda Türkiye Selçuklularının elinden çıkmış bulunan Antalya’dan önce Sinop’u fethetmeyi kararlaştırmıştır. Bu minval üzere Sinop’u fethetmek üzere girişimlere başlamış ve 1214 yılında şehrin fethini gerçekleştirmiştir. Fetih sonrasında adı geçen sultanın emriyle Sinop surlarına gerek Selçuklu gerekse de Türk-İslam epigrafisinde oldukça önemli bir yeri olan kitabeler yerleştirilmiştir. Bu kitabeler I. İzzeddin Keykavus’un iktidar erkinin somut yansıması olmalarının yanında şehrin kozmopolit yapısının da anlaşılmasına yardımcı olacak vasıftadır. Sultanın Sinop’taki kitabe uygulamaları daha sonra fethedilen Antalya şehrinde de görülmektedir. Bu çalışma kapsamında Sinop şehrinin Türkiye Selçukluları tarafından fethinin ayrıntıları verilecek, ardından Sinop ve Antalya şehirlerinde I. İzzeddin Keykavus’a tarihlenen kitabeler mukayeseli olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Selçuklular, I. İzzeddin Keykavus, Selçuklu kitabeleri, Antalya.

* Doktora öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, mahmutdemir@akdeniz.edu.tr

The Conquest of Sinope by Sultan Izzeddin Keykavus I and its Reflection in Seljuk Inscriptions

Abstract

Sinope, one of the most important port cities on the Black Sea coast has a long history. Due to the importance of the port-city, many great powers, Hellens, Persians, Macedonians, Romans and Byzantines gained control over Sinop throughout the course of history. It is not surprising that the city became the target, early in the 13th century of the Seljuks, at that time the most important political force in Anatolia. Izzeddin Keykavus I, who won the fight for the throne, beating his brother, decided to conquer Sinope before undertaking the conquest of Antalya, which had fallen from Seljuk control at the time. The sultan was active in this objective and carried out the conquest of the city in 1214. After the conquest, by decree of Sultan Izzeddin Keykavus I, several inscription were placed in the restored walls of Sinope, which are of great importance for both Seljuk and Turkish-Islamic epigraphy. These inscriptions aid us in understanding the cosmopolitan structure of the city, as well as providing us with the explicit reflection through these inscriptions of Izzeddin Keykavus's power. The inscriptional policy of the Sultan in Sinope can then be followed in inscriptions set into the reconstructed city walls of Antalya a year later in 1216. In this study details of the conquests by Sultan İzzeddin Keykavus I. of both cities are given, and the related inscriptions from this period are analyzed and compared.

Keywords: Sinope, Seljuks, Izzeddin Keykavus I, Seljuk inscriptions, Antalya.

**NEBÎ B. TURHAN ES-SİNOBÎ’NİN
TASAVVUFÎ DÜŞÜNCEYE YÖNELTTİĞİ TENKİTLER**

Birol YILDIRIM *

Mustafa Sami GÜLEL **

Öz

Osmanlı Devleti’nin kuruluş döneminde medrese-tekke müesseseleri arasında ciddi bir denge kurulmuş, tekke çevreleriyle medrese çevrelerinin yakınlaşması sağlanmıştır. Muhyiddin Arabî’nin Ekberîyye mektebinin önemli bir temsilcisi olan Davud-i Kayserî 1331’de İznik’te kurulan ilk medresenin başına, aynı düşünce ekolünden Molla Fenarî ise ilk defa tesis edilen şeyhü-lislamlık makamına getirilmiştir. Bu sayede tasavvufî düşünce Osmanlı medrese sistemine ve ilmiye sınıfına nüfuz etmiş, mutasavvıf alim tipi yaygınlaşmıştır. Medrese eğitimi ikmal ettikten sonra tekke eğitimine de vakıf olan mutasavvıf alimlerin eserleri kelim, fıkıh ve tasavvufu mezc ederek meseleleri küllî bir bakış açısıyla zahir ve batın perspektifinden ele almışlardır. Fakat bu denge zamanla bozulmuş ve tarikat mensuplarıyla devlet adamları ve medrese çevreleri arasında gerginlikler yaşanmıştır. Bu gerginliğin odak noktasında İbnü’l-Arabî’nin dile getirdiği bazı görüşler ile cehrî zikir, sema, devran gibi hususlar yer almıştır. Şeyhülislam İbn Kemal gibi bazı alimler İbnü’l-Arabî lehinde fetvalar verirken, XVI. Yüzyılda yaşamış olan Sinoplu Abdülbarî b. Turhan, İbrahim b. Muhammed Halebî, Şeyhülislam Çivizade Muhyiddin Mehmed Efendi gibi alimler ise İbnü’l-Arabî’nin görüşlerine karşı çıkmaya devam etmişlerdir. XVII. yüzyılda ortaya çıkarak Osmanlı ilmiye sınıfına otuz yıl damgasını vuran Kadızadeliler ise tasavvufî düşünceye muhalefeti devam ettirmişlerdir. Biz bu çalışmamızda Osmanlı Dönemi’nin önemli bir tasavvuf muhalifi olan Nebî b. Turhan es-Sinobî’yi (ö. 936/1530) ele alacağız. “Hayâtü’l Kulûb”ve “Risale fî Vahdetü’l-Vücud” adlı eserlerinde Muhyiddin İbnü’l-Arabî Hazretleri’nin şahsıyla özdeşleşmiş olan vahdet-i vücûd/tevhîd-i vücûdî anlayışı başta olmak üzere tasavvuf ekolüne tekfire varan aşırılıkta yönelttiği ağır eleştirileri değerlendireceğiz. Onun şahsında Osmanlı döneminde etkili olup günümüze kadar tesirini sürdüren “dinde tasfiyecilik/puritanizm” akımını ele alacağız. Böylelikle Sinoplu bir âlimin fikir ve düşünce dünyasını ve geçmişten günümüze entelektüel düzeyde önemli bir çatışma alanı olan zâhir-bâtın meselesini objektif bir şekilde nazara vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Nebî b. Turhan, İbnü’l-Arabî, Vahdet-i vücûd.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, birolyildirim97@hotmail.com

** Yüksek Lisans öğrencisi, dervis.sami.42@gmail.com

Nebî b. Turhan es-Sinobî
Mystical Thinkink towards the Thought

Abstract

During the foundation period of the Ottoman State a serious balance was established between the madrasa and tekke establishments and the proximity of the tekke and medrese establishments was ensured. Davud-i Kayseri, an important representative of Muhyiddin Arabi's Ekberiyye mektebin, was introduced to the first medalist in Iznik in 1331, and Molla Fenari, the same school of thought, was brought to the shahlism authority, which was established for the first time. Sufi thought penetrated into the Ottoman madrasa system and the class of theology, and the type of scholarship became widespread. After finishing the madrasah education, the works of the scholars, who are also knowledgeable in the tekke education, have handled kalam, fihikh and tasawwufu from the perspective of bounty and waters with a comprehensive viewpoint. But this balance has deteriorated over time and tensions have been experienced between members of the sect and the statesmen and the madrasa. Some of the ideas expressed by Ibn al-Arabi in the focus of this tension include cehdi zikir, sema, devran. Some scholars such as Shaykh al-Islam Ibn Kemal gave fetches in favor of Ibn al-Arabi, XVI. The Sino-centric Abdulbarî b. Turhan, Abraham b. Muhammad Halebi, SheikhuIslam Civizade Muhyiddin Mehmed Efendi, scholars continued to oppose the views of Ibn al-Arabi. XVII. The Kadızadelis, which emerged in the 20th century and stamped the Ottoman scholarly class for thirty years, continued opposition to the Sufi Thought. In this study, we will see that the Ottoman period was an important mystic opponent, Nebî b. We have dealt with Turhan es-Sinobî. In his works titled "Hayâtü'l Kulûb" and "Risale fi Vahdetü'l-Vucud", Muhyiddin Ibn al-Arabi, who is identified with the personality of his personality, especially the sense of wahdat-i vücûd / tevhîd-i wujûdî we will evaluate the criticism. We will deal with the "flow of puritanism" in his persona, which was effective in the Ottoman period and sustained as much as the day-to-day effect. In this way, we will try to objectively present the world of ideas and ideas of a Sinopian scholar and the seemingly inevitable field of conflict, which is an important area of conflict in the past, on a day-to-day intellectual level.

Keywords: Nebî b. Turhan, Ibn al-Arabi, Vahdat-i wujûd.

NEBİ B. TURHAN ES-SİNOBÎ'NİN VAHDET-İ VÜCÛD ELEŞTİRİSİ

Muzaffer BARLAK *

Öz

Sinoplu künyesiyle tanınan bir İslam düşünürü olan Nebi b. Turhan es-Sinobî daha çok Hayâtü'l-Kulûb adlı eseri ile bilinmektedir. Bu eserin içeriğinde de sıklıkla yer bulduğu üzere Sinobî'nin ele aldığı meselelerden önemli bir tanesi, Vahdet-i vücud düşüncesidir. Turhan es-Sinobî, Vahdet-i Vücûd düşüncesini şiddetle eleştiren bir düşünürdür. Sinobî'nin bu konudaki katı tutumu, Osmanlı döneminde Vahdet-i Vücud düşüncesini yermek üzere derlenmiş bir kitapta ona da bir bölüm ayrılmasını sağlamıştır. Tebliğimizde ele almayı düşündüğümüz bu kitap bölümü Vahdet-i vücud düşüncesinin eleştirel bağlamda yapılmış bir değerlendirmesini ihtiva eder. Sinobî, bu eleştirisini daha çok İbn Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem adlı eserinde yer alan ifadeleri temel alarak yürütmüştür. Sinobî'nin eleştirisinin temel dayanaklarını ise İslam'ın temel kaynaklarındaki vahdet esasını ortaya koyan beyanlar ve Allah'ın tam bir irade sahibi olarak bütün yaratılmışlar üzerindeki aktif tasarrufu oluşturur. Sinobî, Vahdet-i vücûd düşüncesini eleştirirken Fususu'l-Hikem'den mealen alıntılar yapmakta ve bu meali alıntılar üzerinden İbn Arabî'yi şeytan ile aynı konumda görüp, onun ve onun inandığı gibi inananların ateş ehli olduğunu söylemektedir. Böyle bir düşüncede tevhide yer kalmadığını ve bu düşüncüyü benimseyip takip eden her bir kimsenin ancak küfür ile nitelenebileceğini bu yaklaşımına gerekçe olarak ileri sürmektedir. Bu çalışmada Sinobî'nin Vahdet-i Vücud hakkındaki düşünceleri ve onun eleştirisine temel teşkil eden İbn Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem adlı eserindeki ifadeler İslam'ın temel kaynakları bakımından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vahdet-i vücud, İbn Arabî, Sinobi, *Fususu-l-Hikem*, Tevhid.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, muzaffer_barlak@hotmail.com

The Only Entity (Vahdat-i Wujud) Criticism of Nebi b. Turhan es-Sinobi

Abstract

Nebi b. Turhan es-Sinobi who is known for his original place in Sinop and is a Islamic philosopher, he is more known for his work called Hayâtü'l-Kulûb (The Life of The Hearts). As one finds in the content of this work, one of the important issues of Sinobi is the thought of Vahdat-i wujud, too. Turhan es-Sinobi is a thinker who criticizes the Vahdet-i Wujud thought intensely. Sinobi's rigid attitude in this regard enabled him to split a chapter in a book which was compiled in the Ottoman period for the idea of Vahdat-i Wujud. This section of the book, which we intend to consider in our paper, contains an evaluation of the Vahdat-i Wujud thought in a critical context. Sinobi carried out this critique more on the basis of the expressions of Ibn 'Arabi's book *Fususul-Hikem*. The main pillars of the criticism of Sinobi are the statements that reveal the basis of wisdom in the main sources of Islam and the active saving of all creatures as God's will. While criticizing the thought of Vahdet-i wujud, Sinobi quoted *Fususil-Hikem* as saying and he saw Ibn 'Arabi standing in the same position as the devil by quoting quotations from the fiction that he and his followers were believed to be people of Hell. In such an idea, there is no place for oneness (tawhid), and every person who adopts this idea can only be described as blasphemy. In this study, Sinobi's expressions and thoughts about Vahdat-i Wujud and his critique of Ibn Arabi's *Fususul-Hikem* which is the basis of his critique will be evaluated in terms of the main sources of Islam.

Keywords: Vahdat-i wujud, Ibn Arabi, Sinobi, *Fususul-Hikem*, Tawhid.

TURHAN ES-SİNOBÎ'NİN HAYATÜ'L KULÛB ADLI ESERİNDE İSTİÂZE BAHSİ

İsmail IŞIK *

Öz

Sinoplu bir âlim olan, Turhan Es-Sinobî'nin *Hayatü'l Kulûb* adlı el yazması, hacimli ve çok farklı bilgiler ihtiva eden kıymetli bir eserdir. Turhan Es-Sinobî'nin bu eseri 2 cild ve 51 bابتan oluşmaktadır. Sinobî eserini yazmaya istiâze bahsi ile başlamış, istiâze ile ilgili bilgileri ve farklı görüşleri ortaya koyup, kendi fikirlerini ve tespitlerini beyan etmiştir. Bu tebliğ, *Hayatü'l Kulûb* adlı eserin istiâze bahsini incelemeye ve Sinobî'nin, Kur'an-ı Kerim ve Kıraat ilmi açısından görüşlerini anlamaya yönelik bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: İstiâze, Turhan es-Sinobî, *Hayatü'l Kulûb*

Istiaze Bet in Turhan es-Sinobi's Hayatu'l Kulub

Abstract

Turhan Es-Sinobi, who is a scholar from Sinop, has a handwritten book called *Hayatu'l Kulub*. This precious book is voluminous and consist of quite various information. Turhan Es-Sinobi's book has 2 volumes and 51 sections. First section of this book is about 'Istiaze'. He firstly revealed information and various opinions about 'Istiaze' and secondly he shared his ideas and determinations. This study aims to investigate 'Istiaze' section of *Hayatu'l Kulub* and to understand Sinobi's thoughts in terms of Quran and science of Qiraat.

Keywords: Istiaze, Turhan es-Sinobi, *Hayatu'l Kulub*.

* Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, isma-ilim@hotmail.com

İBN ARABİ'YE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER

-Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi ve Risalesi-

Hafzullah GENÇ *

Öz

İslâm dîninin, doğuşunu takip eden kısa süre içerisinde büyük coğrafyalara yayılmasının ana etkenlerinden biri -belki de birincisi- bu dinin bünyesi içinde barınıp gelişen tasavvuf cereyanı olmuştur. İlk devirlerden itibaren İslâm'ın özüne inerek, onu en iyi şekilde anlayıp, duygu, düşünce ve davranışlarını tam manasıyla Allah ve Rasûlü'nün iradesine tabî kılmayı gaye edinen tasavvuf ve tarîkat mensupları, İslâm dinini gayri müslim toplumlara tebliğ edip yaymayı en önemli vazîfelerinden biri kabul etmişlerdir. Bunun içindir ki, kendilerini Hak yolunda seferber eden ve her türlü fedakârlığı göze alan sûfi dervişler, pek çok bölgelerde yoğun bir tebliğ faaliyeti sürdürerek, oralardaki insanlara İslâm'ı tanıtip sevdirmişler ve Müslüman olmalarına vesile olmuşlardır. Türklerin de toplum olarak İslâmiyet'i kabul etmelerinde en önemli âmil, topluluk içerisinde faaliyet gösteren sûfi dervişler olmuştur. Bu aşamadan sonra da tasavvuf gerek halk gerekse idareciler tarafından büyük hüsnü kabul görmüştür. Tasavvuf târihinde, tarikatleşme süreci ile Türklerin İslâmlaşma döneminin aynı zamana rastlamış olması, ayrıca kurulan tarikatların Asya Türk muhitinde teşekkül etmesi Türklerin hem İslâm'ı kabulleri hem de ona hizmetlerinin tasavvuf ve tarikatler yoluyla olması açısından dikkate değer bir husustur. Yine Türk fikir tarihinin en önemli şahsiyetleri, doğrudan ya da dolaylı yoldan tasavvuftan gıdalanmış isimlerdir. Bununla beraber Osmanlı kültür, siyaset ve düşünce dünyası önemli ölçüde etkileyen tasavvufun aşırı batını şahısların elinde birtakım problemlere yol açması dönemin fikir adamları tarafından eleştirilmiştir. Nebi b. Turhan b. Turmuş da *Risale fi vahdeti'l-vücut* ve *Risale fi beyanı butlanı mezhebi ba'zı'l-mutasavvıfa* gibi yazdığı eserlerle bu konuya dikkat çekmiş, batınlığı ciddi şekilde tenkit etmiştir. Sinobi bu eleştiriyi İbn Arabi ve Vahdet-i Vücut felsefesi üzerinden yapmıştır. Bu tebliğde Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi'nin *Risale fi beyanı butlanı mezhebi ba'zı'l-mutasavvıfa* adlı risalesi üzerinden İbn Arabi'ye yönelttiği eleştiriler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Kelam, Osmanlı, İbn Arabi, Vahdet-i vücut, Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi.

* Arş. Gör. Hitit Üniversitesi, hafzullah-genc@hotmail.com

Criticism Directed to ibn Arabi

-Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi and His Booklet-

Abstract

One of the main factors of the spreading of the religion of Islam in a short period following the birth of the great geography has been the Islamic mysticism that has developed and developed in this religion. Members of mysticism and sects who descend on the basis of Islam from the earliest times and understand it in the best way and aim to make the emotions, thoughts and behaviors exactly in accordance with the will of Allah and Rasûl are accepted as one of the most important means of communicating Islamic religion to non-Muslim societies. they have. For this reason, the Sufi dervishes who mobilize themselves in the way of Right and see all kinds of sacrifice have acted intensely in various regions and introduced Islam to the people there and made them become Muslims. The most important part of the Turks' acceptance of Islam as a society has been the Sufi dervishes operating in the community. After this stage, both Sufism and the people were accepted by the administrators with great affection. The fact that the period of Islamization and the Islami- zation period of the Turks came at the same time and that the established sects are formed in the Asian Turkish community is a remarkable feature in terms of the acceptance of Islam and its services through Sufism and Sufism. Again, the most important personalities of the history of Turkish thought are the names gleaned from the direct or indirect way. However, the Ottoman culture, politics and thought have been criticized by thinkers of the period when the world of mysticism has caused a number of problems in the hands of extreme wandering individuals. Nebi b. Turhan b. Durmuş also pointed out this issue with his writings such as Risale-i Vahdet-i Vucud and Risale fi Butlanı Mazhebi Ba'zı'ı-Mutasavvıfa, and seriously criticized the sinking. Sinobi has made this criticism through the philosophy of Ibn Arabi and Vahdat-i Vucud. In this paper, the criticism directed towards Ibn Arabi over the Risale of Ba'zı'ı-Mutasavvıfa of Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi.

Keywords: Mysticism, Kalam, Ottoman, İbn Arabi, Vahdat-i vücud, Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinobi.

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E GEÇİŞ SÜRECİNDE YUSUFLU KÖYÜ (TÜRKELİ – SİNOP)

Cevdet YILMAZ *

Öz

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve yerine yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ilgili olarak, bu iki devletin birbirinin devamı mı yoksa ayrı devletler mi olduğu hususu sosyal bilimciler arasında önemli bir tartışma konusudur. Sinop'un Türkeli ilçesine bağlı Yusufllu köyünde 1918-1936 yılları arasında kesintisiz 18 yıl muhtarlık yapan Kuruoğlu Hüseyin'den bize miras kalan muhtarlık evrakları bu tartışmalara açıklık getirebilecek önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Bu evraklar içinde köyden alınan salma vergiler, köylülerin üst makamlara dilekçeleri, köye getirilen hizmetler, sağlık, tapu ve askerlik belgeleri, zorunlu bağış makbuzları vd. önemli yer tutmaktadır. Araştırmada, mirasçıları sayesinde günümüze eksiksiz olarak intikal eden Yusufllu Köyü muhtarlık yazışmaları değerlendirilmiş, Osmanlı'nın son dönem halk – devlet ilişkileri ile Cumhuriyetin ilk yıllarındaki ilişkilerin birbirinin devamı olduğu, arada bir kesinti olmadığı, adeta devletin adının değişmesinin dışında idarî anlamda başka bir değişimin yaşanmadığı görülmüştür. Bu belgeler sayesinde ayrıca;

- 1926 yılından itibaren muhtarlık yazışmalarında Arap alfabesi yerine Latin alfabesine geçiş,
- Dilekçe hakkının vatandaşlar tarafından nasıl ve hangi durumlarda kullanıldığı,
- Dil Devriminin zorlamacı etkisiyle dilekçelerin “kaymakamlık” yerine “ilçebay”lığa yazılması vd.
- Tapu kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulduğu, askerlik, güvenlik, sağlık hizmetleri gibi devletle olan ilişkilerin gayet muntazam sürdürüldüğü net bir şekilde izlenebilmektedir.

Sonuç olarak Yusufllu Köyü muhtarlık belgeleri Osmanlıdan Cumhuriyete geçiş yıllarında Anadolu'da yaşanan sosyal hayat ve bu esnada cereyan eden idari değişimi en ayrıntılı şekilde bize yansıtan eşi bulunmaz nadir evraklardır. Bu önemli miras tarafımızdan değerlendirilmiş, o yıllarda Sinop'ta yaşanan süreç bu evraklar üzerinden analiz edilerek o dönem açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş, Muhtarlık, Yusufllu Köyü, Türkeli, Sinop.

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, cyilmaz@omu.edu.tr

**From Ottoman Empire to the Republic of Turkey
Passing Process the Yusufllu Village (Türkeli – Sinop)**

Absract

Instead collapse of the Ottoman Empire and the Republic of Turkey regarding the establishment of the new, that it be understood that two separate states, state or is a continuation of each other is an important topic of discussion among social scientists. Kuruoğlu Hüseyin, who has been a mukhtar for 18 years between the years 1918-1936 in Yusufllu village of Türkeli County of Sinop, is an important source for us to clarify these discussions. Among these documents are the release taxes, the petitions to the upper authorities of the villagers, the services provided, the health, title deeds and military documents, compulsory donation receipts etc. has an important place. In the study, the correspondence of the village headman Yusufllu Village, which has been transferred to the present day by his heirs, was evaluated, and the relations between the last period and state relations of the Ottoman Empire and the relations of the first years of the Republic where there is no interruption in the way, except the change of the name of the state in the administrative sense has not been seen any other change. Thanks to these documents;

- In the correspondence transition to Latin alphabet instead of Arabic alphabet,
- How and in what conditions the right of the petition is used by the citizens,
- When the force of the Imperial Revolution forced the petitioners to write "ilçebay" instead of "kaymakamlık/district governorship".
- Land registry records are kept regularly, it can be clearly seen that relations with the state such as military, security and health services are maintained very smoothly.

As a result, Yusufllu Village mukhtarship documents are uncommon rare documents reflecting the social life in Anatolia during the transition period of the Ottoman Empire and the administrative change taking place during this period. This important inheritance was assessed by us, and the process of living in Sinop during those years was analyzed through these documents and tried to be clarified at that time.

Keywords: Transition from Ottoman Empire to The Republic of Turkey, Muhtarlık/ muchtarship, Yusufllu Village, Türkeli, Sinop.

SİNOP-ERFELEK KARACAKÖY CAMİ

Gülseren KAN ŞAHİN *

Ergün LAFLI **

Öz

Sinop İli, Erfelek İlçesi, Karacaköy'de bulunan köy camisi aslında bir Rum Ortodoks kilisesinin onarılarak camiye çevrilmiş hali, yani devşirme bir İslami yapıdır. 20. yy.'ın başında bölgede yaşanan mübadele öncesi bir Rum köyü olan Karacaköy daha sonra yöreye Türk-İslam nüfusunun yerleşmesi ile Müslümanlaşmıştır. Türkiye genelindeki birçok örneğine benzer olarak 20. yy.'da 20 yıl boyu cami olarak kullanılan bu kilise daha sonra yıkılıp, okul haline dönüştürülmüştür. Erfelek İlçe Merkezi'ne 2 km uzaklıkta Kaldırayak Kuz Mahallesi'nde bulunan Rum Ortodoks kilise kalıntısı ve Himmetoğlu Köyü'ndeki 19. yy.'a ait kalıntılar Karacaköy Cami'ne benzemektedir. Ayrıca Ayancık Arkhangelos Kilisesi de bu camimize plansal anlamda benzeşir. Bu yapılar kültürel miras değeri taşımaları açısından önem arz etmektedir. Bu bildiride Karacaköy köy camii tüm bu yönleri ile sanat tarihi açısından tanıtılacaktır. Karadeniz kıyısında yer alan köye ait camii, tahrip olmakla birlikte yapının belgesel dökümünü desteklemek adına mevcut durumu, bölgedeki çağdaşı örneklerden yola çıkarak genel mimari yapısı, kültürel ve sosyal yaşamdaki yeri görsel veriler aracılığı ile açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Mübadele, Karacaköy Camii, 20. Yüzyıl.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, gksahin@sinop.edu.tr

** Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, ergun.lafli@deu.edu.tr

Sinop-Erfelek Karacaköy Mosque

Abstract

The village mosque in Karacaköy, Erfelek District of Sinop Province is actually a Greek Orthodox church that was restored and converted into a mosque is an Islamic structure. Karacaköy, which was a Greek village before the exchange in the region at the beginning of the 20th century, became a Muslim after the Turkish-Islamic population settled in. Similar to many examples across Turkey this church used as a mosque for 20 years in the 20th century was then demolished and transformed into a school. The ruins of the Greek Orthodox church located in Kaldırayak Kuz neighborhood, 2 km from the Erfelek District Center, and the ruins belonging 19th century in the village of Himmetoğlu similar to the Karacaköy Mosque. In addition, Ayancık Archangelos Church is similar to the plan with our mosque. These structures are important in terms of carrying the value of cultural heritage. In this paper, Karacaköy village mosque will be introduced in terms of art history with all these aspects. The mosque belonging to the village on the shore of the Black Sea is destroyed, the current status of the building to support documentary breakdown, based on the contemporary examples in the region its general architectural structure, the place in cultural and social life will be explained through visual data.

Keywords: Sinop, Population exchange, Karacaköy Mosque, 20th Century.

SİNOP'UN MANEVİ-KÜLTÜREL DEĞERLERİNDEN BATUMLU YESÂRÎ BABA'NIN ŞİİRLERİNDE TASAVVUFÎ ANLAYIŞ

Gülsüm Rüveyda ARSLAN *

Öz

XIII. yy.'da Horosan'dan Anadolu'ya gelen Hacı Bektaş Veli tarafından ortaya konan Bektaşîlik, XIX. yy'da Batumlu Yesârî Baba eliyle Sinop'ta yayılma imkânı bulmuştur. Sinop'un manevi liderlerinden kabul edilen ve iyi bir medrese eğitimi aldığı anlaşılan Batumlu Yesârî Baba, Hacı Bektaş Veli Dergâhında on iki yıl dervişlik yaptıktan sonra “Baba” payesine yükselmiştir. Merkez tekkedeki türbedarlığı sırasında Sinop'a gelip giden ve ömrünün son demlerinde Sinop'ta yaşayan Batumlu Yesârî Baba'nın iki yıllık post-nişânlık döneminde Bektaşî düşünce Sinop'ta yayılmaya başlamıştır. 1880 yılında Sinop'ta vefat eden Batumlu Yesârî Baba için müridleri tarafından 1883 yılında Zeytinlik civarında bir türbe inşa edilmiştir. Batumlu Yesârî Baba'nın ismi verilen bu tekkede faaliyetler, müridler tarafından aktif bir biçimde sürdürülmüş, tekke ve zaviyelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar Bektaşîlik ana tarikatlardan biri olarak Sinop'ta hâkim düşünceyi teşkil etmiştir. Biz, Batumlu Yesârî Baba'nın Sinop'ta bu denli etkili olmasının önemli amillerinden birinin onun şairane yönü olduğu kanaatindeyiz. Çalışmamızda Batumlu Yesârî Baba'nın şiirlerinden hareketle onun tasavvuf düşüncesi ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu minvalde çalışma, Sinop'un manevi liderlerinden biri olan Batumlu Yesârî Baba'nın ve onunla birlikte Sinop'ta varlık bulan Bektaşî düşüncenin anlaşılması noktasında katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Bektaşîlik, Yesârî Baba, Sinop.

* Arş. Gör., Sinop Üniversitesi, grarslan@sinop.edu.tr

**The Sufism Understanding in the Poems of Batumlu Yesari Baba
who One of the Spiritual-Cultural Values of Sinop**

Abstract

The Bektashi Order which was revealed by Hacı Bektas Veli who came from Horasan to Anatolia in the XIII century, got the opportunity to spread in Sinop by the Batumlu Yesari Baba in the XIX century. Yesari Baba who is accepted one of the spiritual leaders of Sinop and he is understood to have a good madrasa education, has risen to "Father" level after has been a dervish for twelve years in the Hacı Bektas Veli order. In the two-year head of dervish lodge period of Batumlu Yesari Baba who came to Sinop during his caretaker of turbe in the central Tekke and who lived in Sinop in the last days of his life Bektashi order thought has begun to spread in Sinop. In 1883, a turbe around of Zeytinlik was built by his disciples for Yesari Baba who died in Sinop in 1880. The activities were actively maintained by the disciples in this tekke which has given Yesari Baba name, until the year 1925 when the tekkes and the zawiyas were closed, Bektashi order was the dominant thought in Sinop as one of the main orders. In our opinion, one of the most important factors of Yesari Baba's effect in Sinop is his poetic characteristic. In our work we will try to put forward his sufistic thought in the light of Yesari Baba's poems. The study aims to contribute to the understanding of the Yesari Baba who is one of the spiritual leaders of Sinop, and the Bektashi order thought in Sinop.

Keywords: Sufism, Bektashi Order, Yesari Baba, Sinop.

DİN GÖREVLİLERİNİN KIYAFETLERİNE DAİR SİNOP MEBUSU RECEP ZÜHTÜ (SOYAK)'IN TBMM'DE VERDİĞİ ÖNERGELER

Ali Emre İŞLEK*

Öz

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi üzerine yapılan çalışmalar siyasi, idari, mali ve içtimai konular üzerinde çeşitli yönlerden meydan gelmiştir. İncelemelere konu olan meselelerin akademik ve popüler tarihçilik nezdinde en dikkat çekici olanlarından birisi ise Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte dinin sosyal ve kültürel hayattaki yeri ve yönetici elit nezdindeki statüsü olmuştur. Bu mesele üzerine meydana getirilen çalışmaların ağırlık noktasını Şer'îye ve Evkâf Nezareti'nin Kaldırılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Tekke ve Zâviyelerin İlgası gibi devletin doğrudan dinin siyasi yaşamdaki yerine dair yaptığı düzenlemelerin teşkil etmiştir. Dinin siyasi ve içtimai hayattaki değişen konumunda TBMM çatısı altında görev alan mebuslar (milletvekilleri) verdikleri önergeler ve meydana gelen tartışmalarda takındıkları tavır ve tutumlarla önemli bir yere sahip olmuştur. Bununla birlikte mebusların bu konudaki faaliyetleri çok fazla çalışmaya konu olmamıştır. Bu çalışmada ise bu konuda meydana gelen az sayıda çalışmaya mebusların dinin kamusal alandan el çektilmesinde sahip oldukları role dair II, III ve IV. dönemlerde Sinop mebusluğu görevinde bulunmuş olan Recep Zühtü (Soyak)'ın verdiği önergeler ışığında katkıda bulunulmak istenmiştir. Bu amaçla Recep Zühtü (Soyak)'ın verdiği önergeler TBMM Zabıt Cerideleri ve Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ne bulunan belgeler üzerinden tetkik edilmiş ve mesele Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan arka plan ekseninde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Algısı, Sinop, Recep Zühtü Bey, TBMM Zabıt Cerideleri, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Belgeleri.

* Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, aliemre03@hotmail.com

**Motions of Recep Zühtü (Soyak) whom Deputy of Sinop
in Turkish National Assembly about Costumes of Religious Employees**

Abstract

Studies on Republic of Turkey combined with political, administrative, economic and social themes by examination of them in different perspectives. One of the most popular of them on both academic and popular history is statue of the religion on social and cultural life through Ottoman to Republican period. Most of the studies on this theme worked on institutional regulations such as Abolition of Ministry of Evkaf, Law of the United Education and Removing of the Sufi Lodges and their effects on social and cultural life. Although, roles of parlimanterians did not worked by researchers. In this study will be focus on motions of the Recep Zühtü whom Parlimentaarian of Sinop in II, III and IV. terms of Turkish National Assembly about the dresse of the religious men. These motions will be searched by Contents of Turkish National Assembly and documents of Archivie of the Turkish Republic.

Keywords: Sense of religion, Sinop, Recep Zühtü, Contents of Turkish National Assembly, Documents of the Archivie of the Turkish Republic.

II. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

5 EKİM 2018 CUMA

16.30 - 18.00

SİNOPLU BİR OSMANLI ÂLİMİ OLARAK İLYÂS B. İBRÂHÎM ES-SİNOBÎ VE FIKH-I EKBER ŞERHİ ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR

Fethi Kerim KAZANÇ *

Öz

İlyâs b. İbrahim es-Sînobî, aslen Sinoplu olup, ömrünün büyük bir kısmını Bursa’da geçirmiştir. Döneminin en prestijli kurumlarından biri olan Bursa Sultaniye Medresesi’nde müderrislik gibi yüksek bir mevkiye erişmiş ve bu görevindeyken vefat etmiştir. Kelam, Tefsir, Arap Dili ve Edebiyat gibi muhtelif sahalarda eserler kaleme almıştır. es-Sînobî, kelâmî kaynaklarda *Fıkh-ı Ekber* şârihi olarak tavsif edilmiştir. Bu şerhin çok sayıda nüshası mevcuttur. Bu da, eserin Osmanlı ilim çevreleri tarafından kabul gördüğünü göstermektedir. es-Sînobî’nin kabri, döneminin seçkin âlim ve ileri gelenlerin medfûn olduğu Bursa’daki Zeyniler Kabristanı’nda yer almaktadır. Şerhu’l-Fıkhî’l-Ekber, Hanefîlerin mezhep imamı Ebû Hanîfe’nin *el-Fıkhü’l-Ekber* adlı eseri üzerine Sînobî’nin kaleme aldığı şerhtir. 845/1460 senesinde yazılmış ve Fatih Sultan Mehmed’e ithaf edilmiştir. Osmanlılar döneminde birçok medrese âlimi kendisine itibar etmiştir. Şerh, klâsik kelâm kitaplarında tartışma konusu edilen hemen hemen bütün akîdevî konuları bünyesinde barındırmaktadır. Sînobî, anılan şerhinde, bilhassa uluhiyet, ilâhî sıfatlar, nübüvvet, âhiret ve ahvâlî, iman, iman-amel ilişkisi, büyük günah, tekfirin reddi vb. itikadî mevzuları ele alıp tartışmıştır. Şârih es-Sînobî’nin, şerhinde kelam metodunu takip ettiği görülmektedir. O, Ehl-i Sünnet ve’l-Cemâat mezhebinin görüşlerini aklî ve naklî delillerle izah etmekte ve yeri geldiğinde, Ehl-i Bid‘at mezheplerinin görüşlerinin tutarsızlığını ortaya koyup, onları çürütmeye çalışmaktadır. Şerh, Mâturîdî kelam geleneğinin daha iyi tanınmasına yarayan ve daha anlaşılır hale gelmesini sağlayan önemli bir itikadî eserdir. Böylece bu şerhin tanıtımı sayesinde, Osmanlı dönemi müderrisi olarak İlyâs b. İbrâhîm es-Sînobî’nin, kelam alanında Hanefiyye-Mâturîdiyye mezhebinin gelişimine, devamlılığına, canlılığına ve dinamikliğine yaptığı katkılar ortaya konmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *el-Fıkhü’l-Ekber*, Şerh, Sultaniye Medresesi, *Fıkh-ı Ekber* şarihi, Ebû Hanîfe ve Hanefiyye-Mâturîdiyye mezhebi.

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, fkazanc@hotmail.com

**Some Observations on İlyâs b. İbrâhîm al-Sînobî
as a Ottoman Scholar and His Commentary of al-Fiqh al-Akbar**

Abstract

İlyâs b. İbrâhîm al-Sînobî is essentially from Sinop and spent the large part of his lifetime in Bursa. He attained a high position like professorship (mudarris) in Bursa Sultaniyyah Madrasah which was one of the most prestigious institutions of his period and died in carrying out this task. He wrote out works in different areas such as Theology, Interpretation, The Arabic Language, and Literature. Al-Sînobî was described as commentator of al-Fiqh al-Akbar in theological sources. There is a great deal of manuscripts of this commentary. This point out that so-called work is approved by the Ottoman science circles. Al-Sînobî's grave takes part in "Zeyniler" cemetery where significant scholars and other important people of that period were buried. Şarh al-Fiqh al-Akbar is commentary that al-Sînobî has written out on named al-Fiqh al-Akbar of Abû Hanîfa who is jurisprudential sect leader of Hanafiyyah. It was in 845/1460 year and dedicated to Fatih Sultan Mohamad. Many scholars of Madrasah esteemed it in period of the Ottomans. This commentary almost contains all of the creed matters which are disputed in the classical sources of theology (al-kalâm). Especially, Al-Sînobî dealt with and discussed problems of creed such as deity, attributes of God, prophecy, hereafter and it statutes, faith, relationship of faith to actions, grave sin, and of refusal of declaring a Muslim an unbeliever (al-takfîr) in his so-called commentary. It seems that al-Sînobî, who is Commentator, pursued method of theology in his commentary. He explains opinions of Ahl al-Sunnah wa'l-Jamâ'ah (orthodoxy) sect by rational and traditional arguments, puts forward incoherence of opinions of Ahl al-Bid'ah (heresiography) sects, and tries to refute them, if necessary. This commentary is important work of creed which benefits to be more recognized Mâturidite tradition of theology and makes it's being more understand. Thus, by virtue of acquainting this commentary, it would be exposed that İlyâs b. İbrâhîm al-Sînobî as a professorship in the Ottoman period made a contribution to development, continuity, activity, and dynamism of al-Hanafiyyah-al-Maturidiyyah sect in area of theology.

Keywords: al-Fiqh al-Akbar, Commentary, Sultaniyyah Madrasah, Commentator of al-Fiqh al-Akbar, Abû Hanîfa, and al-Hanafiyyah-al-Maturidiyyah sect.

MEHMED EMİN CELVETÎ B. AHMED SÎNÔBÎ’NİN “RİSÂLE FÎ BEYÂNİ ZEBHİ İBRAHİM” ADLI RİSALESİNİN TAHLİL VE DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail BULUT *

Öz

Tarihsel süreçte hemen her kültürde bir ibadet formu olarak yer alan kurban, hayatın dini yönünde olduğu kadar, psikolojik, sosyolojik, kültürel gibi birçok alanını da etkileyen bir olgudur. Kurban, insanın tanrıya olan inancını, ona karşı şükür ve minnet duygusunu, geleceğe yönelik isteklerini dile getirmekte, Tanrı ile iletişim kurmasını da hedeflemektedir. İslam kültüründe önemli ibadetlerden biri olan kurban geleneği Hz. İbrahim ile oğlu İsmail arasında yaşanan ibretli olayın tekrarı mahiyetindedir. Dini ve kültürel açıdan önemli yere sahip olan kurban sadece bir ibadet olmaktan öte toplumsal dayanışma ve yardımlaşma aracı olarak İslam dininde bayram coşkusuna dönüşmüştür. Bu çalışmada, Türk-İslam medeniyetinin ilmi birikimine katkıda bulunan Sinop âlimlerinden Mehmed Emîn Celvetî b. Ahmed Sînôbî’nin “Risâle fî Beyânî Zebhi İbrahim” adlı risalesinin tahlil ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Söz konusu risale kapsamında ele alınan kurban olgusu bağlamında insan psikolojisi, hicret, vefa, şeytan-insan mücadelesi gibi kurbanın sosyal ve psikolojik yönleri incelenmiştir. Müslüman kültürde yerleşmiş bulunan şekliyle İsmail’in yaşadığı kurban tecrübesi risalede oldukça etkili bir dil ile anlatılmış, birçok referansa dayandırılarak akademik bir üslup kullanılmıştır. Müellifin vaiz ve müderris olması nedeniyle yaygın eğitim materyali olarak bu meselenin risaleye konu edinildiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Mehmed Emîn Celvetî b. Ahmed Sînôbî, Risâle fî Beyânî Zebhi İbrahim, kurban, Hz. İbrahim, Hz. İsmail.

* Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, ibulut@msn.com

**The Analysis and Evaluation of Mehmed Emîn Celvetî
b. Ahmed Sînôbî's Work Named "Risâle fî Beyâni Zebhi İbrahim"**

Abstract

The sacrifice, which is a form of worship in almost every culture in history, is a phenomenon affecting many areas such as psychological, sociological and cultural as well as religious aspects of life. The sacrifice expresses the belief of human being to God, the gratitude and thankfulness for him, his future desires from Him. It also aims human being to communicate with God. The tradition of sacrifice, one of the important prayers in Islamic culture, is a kind of repetition of the event that took place between Abraham and his son Ishmael. The Sacrifice, which has religious and cultural significance, has turned into a feast in Islam as a means of social solidarity and assistance, not just a worship. In this study, the analysis and evaluation of Mehmet Emîn Celvetî b. Ahmed Sînôbî's "Risâle fî Beyâni Zebhi İbrahim" is made. Sinobi is a scholar of Sinop who contributed to the knowledge accumulation of the Turkish-Islamic civilization. In this subject, the social and psychological aspects of the sacrifice such as human psychology, hegira, loyalty, devil-human struggle, have been examined in the context of the sacrifice phenomenon by the work of Sinobi. In this work, the experience of the sacrifice experienced by Ishmael, as settled in Muslim culture, was described in a very effective language and was based on many references in an academic style. It can be said that this subject has been chosen as a non-formal education material since the author is a preacher and a teacher.

Keywords: Mehmed Emîn Celvetî b. Ahmed Sînôbî, Risâle fî Beyâni Zebhi İbrahim, Sacrifice, Prophet Abraham, Prophet Ishmael.

SİNOP'TA YAŞAMIŞ OLAN YESARİ VE YESARİ'NİN YENİ ŞİİRLERİ

Mehmet KILIÇ *

Öz

Batum'da doğan, Sinop'ta Aleviliğin temelini atan ve Sinop'ta vefat eden Batumlu Yesari Baba önemli bir Alevi-Bektaşî şairidir. Asıl adı Mehmet'tir. Koşmalarını, nefeslerini sazı ile birleştirmiş; birçok şiir terennüm etmiştir. Söylediği şiirlerden bir eser tertip etmemiş ama şiirleri, şairler arasında çok tekrar edildiğinden unutulmamış ve oluşturulmuş olan mecmualarda kendine yer bulmuştur. Bundan dolayı yapılan mecmua çalışmalarında Yesari adlı şairin birden çok şiiri ile karşılaşmıştır. Bu konuda birçok araştırmacı çalışma yapmıştır ve tespit edilen bu şiirler yayınlanmıştır ama hala bilinmeyen veya mecmuaların içerisinde yeni yeni tespit edilen Yesari mahlaslı şiirler bulunmaktadır. Bu mecmualardan birisi, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihanesi Koleksiyonu'nda 170 numarada kayıtlı mecmuadır. Bu mecmuada Yesari mahlaslı 10 şiir tespit edilmiştir. Bu şiirlerden bazıları Yesari adına yapılan çalışmalarda bulunmuştur fakat 6 tane şiir yapılmış olan çalışmalarda bulunmamıştır ve bunların Yesari mahlaslı şairin tespit edilememiş şiirleri olduğu düşünülmüştür. Yapılan akademik çalışmalar ve diğer çalışmalarda bulunmayan bu şiirler şair adına yapılmış olan çalışmalarda bulunan şiirleri ile karşılaştırılmış ve karşılaştırma sonucunda şiirlerin Batumlu Yesari'ye ait olduğu kanaati uyanmıştır. Fakat her zaman müstensihinin yapacağı hatalar göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yesari, Mecmua, Alevilik, Şiir, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihanesi Koleksiyonu.

* Öğr. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, mehmetkilic@ibu.edu.tr

Yesari who Lived in Sinop and Yesari's New Poems

Abstract

Born in Batumi, laid the foundation of Alevism in Sinop, Batumlu Yesari father who died in Sinop is an important Alevi-Bektashi poet. His real name is Mehmet. He combined his Kosma, Nefes with reeds; he has said a lot of poetry. He did not create a word of art from the poems he said but his poems have been included in the mecmua, which has not been forgotten and written as it has been repeated many times among the poets. For this reason, many poems of the poet named Yesari were encountered in the mecmua works. Many researchers have worked on this subject and these poems were published but there are poems called Yesari nickname which are still unknown or newly discovered within the mecmuas. One of these magazines is registered at the number 170 in the collection of Suleymaniye Library Galata Mevlevihanesi. In this mecmua, 10 poems of Yesari are identified. Some of these poems were found in studies conducted in the name of Yesari but 6 poems were not found in studies and these poems were thought to have undetectable poems of the poet named Yesari nickname. These poems, which are not included in the academic studies and other studies, are compared with the poems which are in the studies performed in the name of the poet and as a result of comparison, it was felt that the poems belonged to the Batumlu Yesari. But always the mistakes that the compiler will make must be considered.

Keywords: Yesari, Mecmua, Alevism, Poem, Suleymaniye Library Galata Mevlevihanesi Collection.

SİNOPLU BİR ÂLİMİN KELÂMÎ NETWORKU

Mustafa Bilal ÖZTÜRK *

Öz

Sinoplu Musa b. Menteşe b. Halil isimli âlimin el-Metâlibü'l-ilâhiyye adlı müstakil metin çalışması, ona ait günümüze ulaşmış tek eserdir. Telif üslubuyla kaleme alınan eser, kütüphane kayıtlarına göre üç kıymetli nüshasıyla birlikte günümüze ulaşmıştır. Bu bildirinin asıl hedefi anılan üç nadide el-yazma nüsha çerçevesinde eserin ana kaynaklarıyla olan kelamî bağlantısını kurmak ve katkılarını ortaya koyarak değerlendirmek olacaktır. Temelde sekiz ana kelamî problemi (metâlib) merkeze alan eser, derinlemesine incelenecek özgün yerlerine vurgu yapılacak, muhteva ve metoda yönelik getirdiği yeni yaklaşımlar kelam ilmi bağlamında mukayese edilecektir. Genel yöntem olarak müellif, İslam akidesinin ne olduğunu veciz bir şekilde ele almanın yanında ne olmadığını gösterecek tarzda farklı ekollerin görüşlerini gerektiği yerlerde eleştirileriyle birlikte vermiştir. Cem ve tahkik döneminin özelliklerini taşıyan eser, teorik meselelerden pratik ve gündelik sorunlara doğru sistematik bir düzene sahiptir. Her ana meselenin çözümlemesini alt başlıklara ayırarak konuyu daha planlı sunmayı hedefleyen eser, konuların kısaca kanıtlarını vermenin ardından değişik zümredeki kişilerin görüşlerini özetle aktarmayı ihmal etmez, dahası konuyla ilgili gerekli görülen yerlerde başka disiplinlerin (Tefsir, Siyer, Tarih) kitaplarına müracaat etmeyi salık vermekten geri durmaz. Müteahhirün ve mütekaddimün kelam birikimini bir araya toplayarak muhtasar hale getiren esere el-Fıkhu'l-ekber gibi erken dönem klasikler de kaynaklık etmektedir. O dönemde muhatap kitlenin gereksinimi hesaba katılarak konuların son kısmına yanlış anlamaların önüne geçebilmek adına uyarılar, ayrıca dikkat çekmek, kalıcılığı sağlayabilmek ve önemli noktaları vurgulamak amaçlı tembihler yerleştirilmiş böylelikle konuyu daha doğru anlamının-anlatmanın seviyesi yükseltilmeye çalışılmıştır. Bu değerli eser sadece yazılmakla kalmayıp somut verilerin bize sunduğu bilgilere göre Plevne şehrinde istinsah edilmiş, okunmuş ve okutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Metalib, Tanrı.

* Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, gocmenbey@gmail.com

The Kalam Network of One of the Scholars of Sinop

Abstract

The book “el-Metâlibü'l-ilâhiyye” of the scholar named Musa son of Menteşe son of Halil is the only constant text study that we have in our hands today. The book is written in the way of "Ta'lif" and is reached to our age with its precious three scripts according to the registration of library. The original target of this study is to create the connection of mentioned book with the original sources of Kalam in the frame of its three unseen manuscripts and to analyze its contribution. The book that has taken eight basic problems (Metâlib) of Kalam in its centered will be analyzed in depth and will be focused on its genuine places. Moreover, it will be compared its new approaches towards methods and contents in collaboration with Kalam. In general, the author has adopted the method as he criticizes the thesis of different schools of thoughts in necessary places also he discussed what should be the Islamic faith in addition with what should not be. The book that carries the properties of the compilation and investigation period, owns the systematic discipline from theoretic problems towards practical and current affairs. The book that targets to present every main riddle by dividing it into subtitles in the very planned form, it does not neglects to describe precisely the opinions of different scholars after discussing the brief proofs of that topic. Moreover, it also does not stops to advise to visit other disciplines like Tafsir, Siyer and History in the necessary places regarding the mention topic. The book that summaries the early and last scholars units by adding them in one platform, also makes the book of early age named “al-Fikhul Akber” as its source. It has settled the cautions targeting insists on important places and to support lasting, non-standing with attract of attention and warnings by participating the importance of the mass of that era in the account to prevent the miss understanding of the last parts of topics. In this manner he has worked to understand and make other understand the topic in better way. This important book, according to the information reached us by concrete conclusions is not only remained in its script form, rather it is also printed in the city of Plevne and is read and made read.

Keywords: Kalam, Problems, God.

**İLYAS B. İBRAHİM ES-SİNOBÎ'NİN
ŞERHU'L-FIKHÎ'L-EKBER'İNDE NÜBÜVVET ANLAYIŞI**

İbrahim TOPRAK*

Öz

İlyas b. İbrahim es-Sinobî (v. 891/1486), Ehl-i Sünnet'in asıl kaynaklarından olan İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe (v. 150/767)'nin *el-Fıkhu'l-Ekber* isimli meşhur eserini şerh eden Osmanlı dönemi Maturîdî âlimidir. Şerhinde kelâm ve felsefe kaynaklarına genişçe yer vermesi, onun çalışmasını diğerlerinden farklı kılmıştır. Tebliğimizde Sinobî'nin, kelâmın en önemli konularından biri olan "Nübüvvet" hakkındaki düşüncelerini zikredilen eserinden hareketle ortaya koymaya gayret edeceğiz. Özellikle peygamberlerin ismeti, fazileti ile mucize bahislerindeki açıklamalarından yola çıkarak, İbrahim Sinobî'nin konu hakkındaki düşünceleri ortaya konulacak ve düşüncesinin, müntesibi olduğu Maturîdiyye mezhebinin peygamberlik anlayışını yansıtır yansıtmadığı tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İlyas b. İbrahim es-Sinobî, Kelâm, Ehl-i Sünnet, Şerhu'l-Fıkhu'l-Ekber, Nübüvvet.

The Idea of 'Prophethood' in Ilyas b. Ibrahim Sinobi's Sherhul-Fikhi'l-Ekber

Abstract

Ilyas b. Ibrahim es-Sinobî (d. 891/1486) is an Ottoman period Maturîdî scholar who comments al-Fikhu'l-Akbar, the famous work of Imam al-Azam Abu Hanifa (d. 150/767), which is the main source of the Ehl-i Sunnah. His extensive use of the sources of kalam and philosophy differentiates his work from others. In our study, we will try to expose Sinobi's thoughts about "prophethood", one of the most important subjects of Kalam, according to his work. Ibrahim Sinobi's thoughts about the subject will be explained. It will be determined that wheather he reflects the idea of prophethood of the Maturidiyya sect, especially by the explanations of prophets' ismah, virtue and miracle.

Keywords: Ilyas b. Ibrahim es-Sinobî, Kalam, Ahl-i Sunnah, Sherhu'l-Fikh al-Akbar, Prophethood.

* Arş. Gör., Sinop Üniversitesi, itoprak@sinop.edu.tr

RIZA NUR'UN EDEBÎ YÖNÜ VE ARUZ LİTERATÜRÜNE SAĞLADIĞI SÜRPRİZ BİR KATKI

Mustafa IRMAK *

Öz

Başarılı bir tıp doktoru olmasının yanı sıra tartışmalara konu olmuş siyasî karakteriyle de Cumhuriyet tarihinin kayda değer figürleri arasında yer alan Dr. Rıza Nur, Sinop'un yetiştirdiği en meşhur simalardan olmayı başarmış önemli bir şahsiyettir. O, ayrıca, telif ve tercüme olarak kaleme aldığı yetmiş aşkın eseriyle ilim ve fikir dünyamıza katkı sağlamaya çalışan velud bir yazar olma özelliğiyle de temayüz etmektedir. Tıp, siyaset ve tarih gibi alanların yanı sıra edebiyat, onun öğrencilik dönemlerinden itibaren yakın alâka duyduğu ve eser verdiği alanlardan biri olarak dikkatleri çekmektedir. Nur'un en ilginç çalışmalarından biri, 1926 yılında Sinop Matbaası'nda basılan *Arap Şiir Biliği yâhûd el-Arûz* adlı kitabıdır. Adı geçen eser, tıpcı-siyasetçi-tarihçi kimliğiyle bilinen bir zatın aruz gibi Arap edebiyatının spesifik bir dalıyla ilgili kitap yazabilme kabiliyetini göstermesi açısından kanaatimizce önemli bir kültürel değere sahiptir. Görebildiğimiz kadarıyla eser herhangi bir akademik çalışmaya konu edilmiş değildir. Bu bildiride, söz konusu eser etraflıca tanıtılacak ve onun ilmî değeri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rıza Nur, Edebiyat, Arûz, Kâfiye

* Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, mustafa.irmak@erdogan.edu.tr

Riza Nour's Literary Direction and His Surprise Contribution to Aruz Literature

Abstract

Besides being a successful medical practitioner, he is among the most valuable figures of the Republican history with his political character, which has been the subject of controversy Riza Nour is an important figure who has managed to become one of the most famous people that Sinop had. He is also featured as a voluminous writer who is trying to make a contribution to the world of science and ideas with the work of the omniscient love he received as a royalty and translation. In addition to fields such as medicine, politics and history, literature attracts attention as one of the fields that he has been involved with and has been drawing close to since his student days. One of his most interesting works is his book called *Arabic Poetry or al-Arûz*, which was published in the Sinop Printing House in 1926. The mentioned work has a cultural value in our opinion as a person known as a mediator-politician-historian has the ability to write a book about a specific branch in Arabic literature like arûz. As far as we can see, the work is not subject to any academic work. In this presentation, the work will be introduced thoroughly and its scientific value will be emphasized.

Keywords: Riza Nour, Literature, al-Arûd, Rhyme.

BİR SİNOP SÜRGÜNÜ ESERİ: TURAN VE AHMET FERİT TEK

Sevim KARABELA ŞERMET *

Öz

Ahmet Ferit Tek yakın dönem Türk siyasetinin önemli yüzlerindendir. Türk edebiyatına da önemli katkıları olmuş, milliyetçi ekseninde eserler vermiştir. 1907 yılında Milli Edebiyat dönemi yazarlarından Müfide Ferit ile evlenmiştir. Ahmet Ferit Tek, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne muhalefetten Sinop'a sürüldüğünde Sinop'ta eşi ile birlikte sürgün hayatı yaşar. Ahmet Ferit Tek sürgün yıllarında Tekin mahlasıyla Turan adlı kitabını, eşi Müfide Ferit ise Aydemir romanını kaleme alır. Milli Mücadele'ye ilk destek veren isimler arasında olan Ahmet Ferit ve eşi Müfide Ferit İstanbul'da ve Ankara'da yayınlanan gazete ve dergilerde Millî Mücadele'ye destek veren yazılar kaleme alırlar. 1921-1943 yılları arasında Ahmet Ferit'in elçilik göreviyle bulunduğu Paris, Londra, Varşova ve Tokyo'da hayatını geçiren aile 1943 yılından ölümüne kadar İstanbul'da yaşar. Çalışmanın amacı biyografisi ve eserleri bağlamında Ahmet Ferit ve Sinop ilişkisini ortaya koymaktır. Ahmet Ferit'e dair biyografik kaynaklar ve eserleri taranarak, bu eserlerdeki Sinop şehrine dair bilgiler incelenecek ve şehrin yazarı hangi yönde etkilediği üzerinde durulacaktır. Sinop şehrinin Ahmet Ferit'in düşünce ve yazın yaşamına etkileri tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Ferit, Turancılık, Sinop.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, selinsel@mynet.com

The Work of a Sinop Exile: Turan and Ahmet Ferit Tek

Abstract

Ahmet Ferit Tek is an important part of Turkish politics in the near term. It has also been an important contributor to Turkish literature and has given nationalistic expressions. In 1907 he married Müfide Ferit, a writer of the National Literature era. Ahmet Ferit Tek, a member of the Union and Progress Party, is exiled to Sinop and lives with his wife in exile in Sinop. Ahmet Ferit Tek takes his book titled Turan with his nickname Tekin in the years of his exile and his wife Müfide Ferit in his novel Aydemir. Ahmet Ferit and his wife Müfide Ferit, who are among the first names to give support to the National Struggle, receive replies supporting the National Struggle in newspapers and magazines published in Istanbul and in Ankara. Between 1921 and 1943, he spent his life in Paris, London, Warsaw and Tokyo, where Ahmet Ferit worked as ambassador. He lived in Istanbul until his death in 1943. In the context of his purpose biography and works, Ahmet Ferit and Sinop reveal the relationship. The biographical sources and works of Ahmet Ferit will be scanned, the information about Sinop city in these works will be examined and the way the city influenced the writer will be emphasized. The effects of the city of Sinop on Ahmet Ferit's thought and summer life will be determined.

Keywords: Ahmet Ferit, Turanism, Sinop.

SİNOP ETNOGRAFYA VE ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE BULUNAN TEPELİKLER

Mehmet Sami BAYRAKTAR *

Öz

Bu çalışmada, Sinop Etnografya Müzesinde sergilenen ve Sinop Arkeoloji Müzesi deposunda bulunan 11 tepelik tanıtılıp değerlendirilmiştir. Müze kayıtlarına göre tepeliklerin müzeye kazandırılması bağış, satın alma ve el koyma şeklinde olmuştur. İncelenen eserler Osmanlı dönemine ait tepeliklerden oluşmaktadır. Geleneksel maden ve takı sanatının özelliklerinin sergilendiği eserlerde pirinç, bakır, gümüş ve bafon kullanılmıştır. Çeşitli kesimlerinde renkli taş kakmalar ve boncukların yer aldığı tepeliklerin imalinde döküm ve dövme, bezemelerinde ise kabartma (kabartma - çökertme / gümüş kakma), telkâri, tel işi, sıvama mıhlama (bezel), kalıpla kabartma (stampa) ve güherse tekniği kullanılmıştır. Tepeliklerin büyük bir kısmında altı kollu yıldızdan çıkan dairevi bir kompozisyon ana kurguyu oluşturmakta, stilize bitkisel kompozisyonlar geometrik alanların iç ve dışındaki yüzeyleri doldurmaktadır. Tepelikler pul, penes ve madeni paraların dizildiği zincirli sarkıtlarla donatılmıştır. Kimi örneklerde son derece basit bir işçilik ve kompozisyon görülürken bazılarında özenli bir işçilik, gösterişli ve girift kompozisyonlar dikkat çeker. Tepeliklerde yazı, damga, tarih, üretim yeri veya sanatkâr adı gibi belgesel bir unsur ile karşılaşılmamıştır. Esasen bu durum tepeliklerin geneli için büyük ölçüde geçerlidir. Eserlerin tarihlenmesi konusunda gösterdikleri malzeme – teknik, süsleme ve üslup özelliklerine bakılarak bir kanaat oluşmaktadır. Buna göre eserlerin hemen tamamı geç Osmanlı dönemine; 19. yüzyıl ile 20 yüzyıl başları arasına ait olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Tepelik, Gümüş, Maden, El sanatları, Sinop.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, msami.bayraktar@omu.edu.tr

Headgears (Tepelik) in the Sinop Ethnography and Archeology Museum

Abstract

In this study, the eleven headgear (tepelik) belong to the Ottoman period that exhibited in Sinop Ethnography Museum and being located in Sinop Archaeological Museum have been introduced and evaluated. According to museum registrations bringing headgear to the museum happened in three ways: donation, buying and confiscation. Artifacts that has characteristics of traditional mine and jewelry art, had been made of brass, silver, and bafon. Casting and forging techniques were used in the production of headgears with colored stone inlay and beads. Repousse, filigree, wire work, mihlama, stampa and granulation (güherse) techniques were used in the ornament of headgears. In a large part of the headgears, a circle composition from a six-armed star forms the main curve. Stylized plant compositions fill the interior and exterior surfaces of geometric spaces. Headgears are equipped with chain stalactites that have coins and “penes” on it. In some specimens we can see basic workmanship and composition. On the other side some of them take attention with their attentive workmanship, garish and intricate compositions. Headgears don't include documentary elements such as writing, stamp, date, production place or artist name. Actually it is same for most of headgears. Techniques, ornament and style of artifacts give insight into its era. According to this, most of headgears must belong to late Ottoman period; 19th century to early 20th century.

Keywords: Headgear, Jewelry, Mine art, Handcraft, Sinop.

MUSLİHUDDİN MUSTAFA ES-SÎNOBÎ VE ZUHRÜ'L-ÂRİFÎN ADLI ESERİ

Musab HAMOD *

Öz

Bu çalışma, Muslihuddîn Mustafa b. Hasan b. Ramazan b. Feth-Allah es-Sînobî'nin Ankara Millî Kütüphane'de bulunan *Zuhrü'l-ârifîn yevmi'd-dîn* adlı eserini konu edinmekte, el yazması olan bu hadis eserini, müellifine nispeti, telif dönemi ve muhtevası yönünden incelemektedir. Müellifin rihleleri, hadisleri seçme, şerh etme ve müşkil olanları çözüme kavuşturma metodu ile terceme-lerdeki yöntemi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. El yazmasının önemini ortaya koyan bu çalışmada ilgili eserin tahkike ve basıma layık oluşu hususunda ipuçları verilmektedir. Nitel ve analitik bir metodun takip edildiği çalışmada on maddelik bir sonuca ulaşılmıştır. Eserin tahkike değer oluşu haricindeki en önemli sonuç, müellifin hakiki tasavvufun kaynağını hadislerden ve sahabe menkıbelerinden aldığı şeklindeki görüşüdür. Bu görüş, o dönemde Sinop şehrinde hoş-görü iklimi olduğunu yansıtır.

Anahtar Kelimeler: Zührü'l-ârifîn, El yazması, Hadis, Tasavvuf.

مصلح الدين مصطفى السينوبي ومخطوطه: ذخّر العارفين

الملخص

يسلط هذا البحث الضوء على مخطوط ذخّر العارفين يوم الدين، لمؤلفه: مصلح الدين مصطفى بن حسن بن رمضان بن فتح الله السينوبي، والمحفوظ في المكتبة الوطنية بأنقرة، فيحقق نسبة المخطوط لمؤلفه وزمان تأليفه ومكانه ومضمون المخطوط الذي هو في الحديث الشريف، ورحلة المؤلف ومنهجه في اختيار الأحاديث وشرحها وحل مشكلها، ومنهجه في التراجع وأهمية المخطوط وجدارته بالتحقيق والطبع وإعطاء المفاتيح لذلك، واتباع منهج وصفي تحليلي مقارنة يمكن البحث من الوصول إلى عشرة نتائج من أهمها سوى التحقيق المشار إليه رؤية المؤلف للتصوف الحق أنه ينبع من الحديث الشريف والاقتداء بالصحاب في مناقبهم، وكون هذه الرؤية انعكاساً لمناخ تسامحي معرفي بناء ساد مدينة سينوب في تلك الحقبة .

الكلمات المفتاحية: ذخّر العارفين، مخطوط، حديث، تصوف.

* Dr., musabhamod@hotmail.com

KARA HALİL EFENDİ VE USUL-İ HADİS'E DAİR HÂŞİYESİ

Bekir ÖZÜDOĞRU *

Öz

Osmanlı dönemi âlimleri üzerinde çokça çalışmalar yapılmıştır. Ancak özellikle eserleri yazma halinde olanlar gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Üzerinde henüz çalışma yapılmamış âlimlerden bir tanesi de Kara Halil b. Hasan b. Muhammed'dir. Boyabatlı olup Mekke Kadılığı ve Anadolu Kazaskerliği gibi önemli görevlerde bulunduğu ve 1123/1711 yılında vefat ettiği belirtilen Kara Halil Efendi'nin kimliği ve eserleri hakkında karışıklık olduğu tespit edilmiştir. Çünkü Aydınî, Tirevî ve Birgili gibi nisbelere sahip olan Kara Halil Efendi de vardır. Bu tebliğde öncelikle Kara Halil Efendi'nin kimliği tespit edilecek sonrasında ise hadis usulüne dair eseri incelenecektir. Müellif kelimeler, fıkıh, arap dili, mantık, tefsir ve hadis gibi alanlarda özellikle “haşiye” türünde eserler yazmıştır. Yazma halinde bulunan bu eserlerle ilgili çok az çalışma yapılmıştır. Eserlerin mukaddimelerinde müellif, bu eserleri genellikle talebelerin eserleri daha iyi anlayabilmeleri için yazdığını söylemektedir. Bu açıdan Kara Halil Efendi, Osmanlı ilim geleneğine hem talebe yetiştirerek hem de “haşiye” türünde te'liflerde bulunarak katkı sağlamıştır. Türk-İslam kültürüne sağladığı bu katkıdan ötürü Kara Halil Efendi'nin gerek hayatı gerek eserleri incelenmeye değerdir. Buradan hareketle tebliğde Kara Halil Efendi'nin hayatı ilmi kişiliği ve Osmanlı ilim geleneğine katkısı öncelikle ele alınacaktır. Sonrasında ise hadis usulüne dair yazdığı *Haşiye ala Haşiyeti'l-Kürdi ala Şerhi Nuhbeti'l-Fiker* eseri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kara Halil Efendi, Hadis usûlü yazıcılığı, Nuhbetü'l-fiker haşiyesi.

* Arş. Gör. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, bekirozudogru@gmail.com

Kara Halil Efendi and His Gloss/Hâşiya in Hadith Method

Abstract

Much work has been done on the scholars of the Ottoman period. However, especially those who manuscript their works are waiting to be brought to the surface. One of the scholars who have not yet studied on it is Kara Halil b. Hasan b. Muhammed. It is determined that there is a confusion about the identity and works of Kara Halil Efendi, who was in Boyabat and had been in important missions such as Mecca judicature and Anadolu kadi-ul asker and died in 1123/1711. Because, there are the Kara Halil Efendi, which has the same numbers as Aydin, Tirevî and Birgili. In this paper, after the identification of Kara Halil Efendi, his work of the hadith method will be examined. He wrote especially works of gloss/hâşiya in the fields of fiqh, arabic language, logic, tafsir and hadith. Very little work has been done on these works in writing. The author in his works say that these works are usually written by the talents in order to better understand the works. In this respect, Kara Halil Efendi contributed to the tradition of Ottoman science both by educating students and by writing works in the form of gloss/hâşiya. Because of this contribution to Turkish-Islamic culture, Kara Halil Efendi's life and works are worthy of examination. From this point of view, life of Kara Halil Efendi, scholarship entity and contribution to tradition of Ottoman science will be discussed first. Later, it will examine his work of *Haşiye ala Haşiyeti'l-Kürdi ala Şerhi Nuhbeti'l-Fiker*, which he wrote about the hadith method.

Keywords: Kara Halil Efendi, Hadith method literature, Gloss of nuhbetü'l-fiker.

MUSLİHUDDİN MUSTAFA EL-ÂRİFÎ ES-SİNOBÎ'NİN *ZUHRU'L-ÂRİFÎN* İSİMLİ ESERİNİN OSMANLI HADİS TERCÜMELERİ ARASINDAKİ YERİ

Mustafa Celil ALTUNTAŞ *

Öz

Sinop'ta ilk eğitimini aldıktan sonra Şaban 987/Ekim 1579 tarihinde İstanbul'a giden Muslihuddin Mustafa es-Sinobî, Sultan III. Mehmed'in hocası Pir Mehmed Azmi Efendi'den (ö. 990/1582) mülâzım olup bazı medreselerde müderris olarak vazife yapmıştır. Daha sonra Rakka Eyâleti'nde bulunan Habur'a kadı olarak tayin edilmiştir. Habur kadılığından ayrıldıktan sonra ehl-i irfâna meylinen dolayı Tebriz'e geçmiştir. Recep 1001/Mayıs 1593 tarihinde Bağdat'a gitmiş ve ilk olarak başta İmam-ı Azam olmak üzere âlimlerin kabirlerini ziyaret etmiştir. Bağdat'ta bulunduğu sırada Mahmud b. Muhammed ed-Derkizî'nin (ö. 743/1342) Deylemî'nin *el-Firdevs*'inden ihtisar edilmiş ve harf sırasına göre tertip edilmiş olan *Nüzûlü's-sâirîn fî ehâdisi Seyyidi'l-mürselîn* isimli eserine muttali olup eseri beraberinde Sinop'a getirmiştir. 1005/1596-97 tarihinde Sinop'a döndükten sonra yanında getirdiği mecmuayı tercüme etmeye karar vermiştir. Ayrıca eserde mezkûr eserin haricinde *Mesâbîh*'ten derlediği hadisler de yer almaktadır. Her harfte on hadis tercüme etmesi dolayısıyla eser 290 hadisin tercümesi mahiyetindedir. Nisbeten erken sayılabilecek dönemde Türkçe bir hadis eseri olması bakımından kıymeti hâizdir. Ayrıca eserde râvîlerin hayatları etraflıca ele alınmıştır. Dolayısıyla eser başta hulefâ-i râşidîn olmak üzere ashab-ı kiramın ve bazı âlimlerin hayatlarının anlatıldığı menkıbe türü bir eser niteliği de taşımaktadır. Tebliğde *Zuhru'l-ârifîn*'in Osmanlı hadis tercümeleri arasındaki yerine temas edilecek ve eserin hadis ilimleri açısından değerlendirilmesi yapılacaktır. Ayrıca Derkizî'nin eserinden ne ölçüde yararlandığı ve farklı yönlerine değinilecektir. Tercümelerin Osmanlı toplumuna, halkın örf ve âdetlerine yansıyan etkileri incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Hadis, Zuhru'l-Ârifîn, Menakıb, Shia.

* Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, mcaltuntas@istanbul.edu.tr

**The Importance of Muşlih al-Dīn Muştafā
al-‘Ārifī al-Sinobī’s *Zuhūr al-‘Ārifīn* among Ottoman Ḥadīth Translations**

Abstract

After primary education in Sinop, Muşlih al-Dīn Muştafā al-Sinobī went to Istanbul in Sha‘bān 987/October 1579. Upon completing his education and his graduation, he started to work as a *mudarris* (professor) in several *madrasas*. Later on, he was appointed as the *Qādī* (judge) to Khābūr in the province of Raqqa. After leaving this position in Khābūr, he moved to Tabrīz. Then, in Rajab 1001/May 1593, he moved to Baghdad. While he was in Baghdad, he became aware of *Nuzūl al-Sā‘irīn fī Aḥādīth Sayyid al-Mursalīn* by Maḥmūd b. Muḥammad al-Darqizīnī (d. 743/1342), which is abbreviated from al-Daylamī’s *al-Firdawsī* and put into alphabetic order, and he took the work to Sinop. After returning to Sinop in 1005/1596-97, he decided to translate the work. In his work, he included Hadiths he collected from different sources in addition to those in the original source. His work includes translations of 290 traditions. Thanks to its relatively early appearance among other Ḥadīth works written in Turkish, it occupies an important place. Moreover, the work is also unique because, by describing the lives of the noble Companions of the Prophet, and in particular, the Rightly-guided Caliphs, the work falls also under the category of *manāqib* literature. In this presentation, I will discuss the importance of *Zuhūr al-‘Ārifīn* among Ottoman Ḥadīth translations and evaluate the work in terms of sciences of Ḥadīth. Furthermore, among several other aspects of the work, I will touch upon the extent to which he used Darqizīnī’s work as a source when compiling the translation. Finally, I will try to provide an analysis of the effects the translations had upon Ottoman society and customs.

Keywords: Ottoman, Hadith, Zuhur al-‘Ārifīn, Manāqib, Shia.

SÎNÔBÎ'NİN HADİSLERE YAKLAŞIMI “el-Fıkhu'l-Ekber Şerhi Özelinde”

Osman AYDIN *

Öz

Bu bildiride, II. Murat, Fatih Sultan Mehmed ve II. Selim dönemlerini görmüş İlyas b. İbrahim es-Sînobî'nin (v. 891/1486) *el-Fıkhu'l-Ekber Şerhi* isimli eserinde yer verdiği hadis rivayetleri ele alınacaktır. Bildiri özelinde ilk olarak, şerh içerisindeki rivayetler şekilsel ve rakamsal açıdan incelenecektir. *Otuzsekiz* hadisin kullanıldığı ve bunların çoğunun da merfû' rivayetleri teşkil ettiği bu kitapta, söz konusu bu rivayetler kronolojik bir sistematik ile tahrîc edilecek ve hadisçiler nezdinde sıhhatleri itibariyle değerlendirilecektir. Daha sonra rivayet sıhhat tespitinde; muhaddisler tarafından serdedilen yaklaşımların mutlak doğruyu yansıtıp yansıtmadığı, zayıf hadislerle amel ya da hadisin *ma'mûlun bih* olması gibi hususların bir hadisin kabulünde oynadığı rol, Sînobî özelinde yorumlanmaya çalışılacaktır. Çalışmamızın amacı ve önemi, kelâma dâir eser vermiş bir müellif özelinde, farklı ilmî disiplinler arasındaki hadis kabul kriterlerini karşılaştırmak ve rivayetleri kelâmî bir meselede kullanmak konusunda bir âlimin özgün yanlarını göstermek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sînobî, *el-Fıkhu'l-ekber*, Hadis, Kelâm.

* Arş. Gör., Hitit Üniversitesi, hititosmanaydin@gmail.com

Sinobi's Approach to Hadiths
“Specific to Sharh al-Fıkh al-Akbar”

Abstract

The narrations of the hadith in the book of İlyas b. İbrahim es-Sînobî (v. 891/1486) who lived during II. Murat, Fatih Sultan Mehmed and Yavuz Sultan Selim periods, will be discussed. First of all in the declaration; the narrations in the commentary will be examined in both formal and numerical terms. In this book, where thirty-eight hadiths are used, and many of them constitute the "merfû" rumors, the narrations are to be extracted by a chronological systematic and will be evaluated by scholars in terms of their well-being. Then, in order to determine the well-being of the narrations, whether the approaches put forward by the hadith scholars reflect absolute truth, will be tried to be interpreted in the Sînobî. The aim and importance of work is to compare the hadith acceptance criteria between different scientific disciplines and to show the original aspects of a scholar in using narrations in a Kalam affair specific to an author who has contributed to Kalam

Keywords: Sinobi, *al-Fıkh al-akbar*, Hadith, Kalam.

SİNOP'TA TÜRK KÜLTÜRÜNE AİT COĞRAFİ KODLAR: BÜYÜKKIZIK VE KÜÇÜKKIZIKKÖYÜ DAĞKÖY (DİKMEN)

Seyfullah GÜL *

Öz

Coğrafi yeryüzü mekân olarak ya da mekân üzerinde gelişen kültürel özelliklerle tarih boyunca bilimsel çalışmalara kaynak oluşturmıştır. Yaşanan coğrafi çevre, insanların ekonomik faaliyetlerini etkilediği gibi kültürlerini de etkilemekte, orayı diğer yerlerden ekonomik, sosyal ve kültürel olarak farklı kılmaktadır. Sinop ve çevresinin Türkleşme ve İslamlaşma sürecinin tarihine ve gelişimine ışık tutacak kaynaklardan biri de yöre de Türk kültürünü sembolize eden değerleri barındıran ve yaşatan kırsal yerleşmelerdir. Bu çalışma ile Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli yeri olan Oğuz boylarından Kızıklar tarafından kurulan Büyükkızık ve Küçükkızık köyleri ile Dağköy'de Türk İslam kültürüne ait değerlerin ortaya konulması ve dikkatlerin yöreye çekilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Kızık boyuna ait Türkmenlerin yöreye yerleşmelerinde etkili olan coğrafi çevre faktörleri ile bu faktörlerin Türk kültürü üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amaçlar arasındadır. Belirtilen amaçlara ulaşmak için literatür taraması yapılmış, yöreye çeşitli tarihlerde geziler düzenlenmiş, yöredeki Türk kültürünü sembolize eden değerler fotoğraflanmış ve yerel halkla görüşmeler yapılmıştır. Bulgular yörenin Türk tarihine ışık tutacak nitelikte çeşitli şekilleri barındıran mezar taşlarına, ahşap camiye, el yazması Kur'an-ı Kerim'e, Türk kültürünü sembolize eden el dokumalarına, giyim kuşam ve yemek kültürüne ait değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Büyükkızık, Küçükkızık, Ahşap cami, Mezar taşı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, seyfullah.gul@omu.edu.tr

**Geographical Codes of Turkish Culture in Sinop:
Büyükkızık and Küçükkızık Village and Dağköy (Dikmen)**

Abstract

Geographically earth has been a source of scientific study throughout history with the cultural characteristics that develop on place. The living geographical environment affects the economic activities of the people living in that geography, it also affects their culture and makes it different from other places economically, socially and culturally. One of the sources that will shed light on the history and development of Sinop and its surroundings of the Turkization and Islamization period is the rural settlements that house and enrich the values that symbolize Turkish culture. With this study, it is aimed to reveal the values belonging to the Turkish Islamic culture in Dağköy, Büyükkızık and Küçükkızık villages established by the Kızıklar and Oğuz villages which are important in the Turkization of Anatolia. In addition, geographical environmental factors which are effective in locality settlement of the Turkmen belonging to the Kızık tribe is among the aims of putting the effects of these factors on Turkish culture. In order to reach the stated objectives, literature was searched, the locality was visited in various dates, the values symbolizing the Turkish culture in the region were photographed and negotiated with the local people. The finds show that region has tombs with various forms and wooden mosque and handwritten Quran and hand weavings and clothing and food culture which symbolize the Turkish culture.

Keywords: Sinop, Büyükkızık, Küçükkızık, Wooden mosque, Tombs.

KÜLTÜREL COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN GELENEKSEL SİNOP EVLERİ

Fatih ORHAN *

Öz

Yerleşim alanları ve özellikle onun çekirdeğini oluşturan evler, kültürel kimliğin üretildiği ve uygulandığı birincil alanlardır. Bu nedenle sosyologlar, antropologlar ve bir kısım coğrafyacılar kültür ve kimlik araştırmalarında, evlerin rolünü ve yol gösterici özelliklerini incelemişlerdir. Özellikle geleneksel kırsal evler, doğal çevre faktörleriyle uyum içerisinde gelişen ve geçmişten günümüze kadar gerek kendi üyeleri tarafından ve gerekse komşu kültürlerle etkileşim sonucunda ortaya çıkan kültürel birikimin en güzel sergilendiği mekânlardır. Nitekim bu evler, toplumun ihtiyaçlarına göre nasıl şekillendiğini, plan tiplerinin gelişiminde aile yapısının ve birey sayısının etkisini, gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin ve ihtiyaçlarının ne tür eklentiler ortaya çıkardığını, dini inanış ve yaşantının etkisini, kadının toplum içerisindeki yerini gösteren önemli deliller sunmaktadır. Sinop, Karadeniz Bölgesinin Orta Karadeniz Bölümü içerisinde bulunan ve ülkemizin de en kuzeyinde yer alan ilimizdir. İklim ve bitki örtüsü özellikleri gibi doğal çevre faktörlerinin sahadaki ev mimarisinin oluşmasında etkisi olmakla birlikte, uzun yıllar boyunca yörede hâkim olan Türk ve Müslüman kimliğini bünyesinde barındıran kültürel geçmişin de bu noktada önemli payı bulunmaktadır. Bu çalışmada da, Sinop'taki geleneksel ev mimarisinin özellikleri, onu ortaya çıkaran kültürel ve coğrafi faktörler bağlamında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Geleneksel evler, Sinop evleri, Kültür, Kültürel coğrafya.

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, forhan@erzincan.edu.tr

Traditional Sinop Houses for Cultural Geographical Characteristics

Abstract

The settlements and especially the houses that make up its core are the primary areas where cultural identity is produced and applied. For this reason, sociologists, anthropologists and some geographers have studied the role and guiding characteristics of houses in culture and identity researches. Particularly traditional rural houses are the most beautiful places that show up in harmony with the natural environment factors and the cultural accumulation that has emerged from past to present as a result of interaction with neighboring cultures as well as by their members. As a matter of fact, these houses provide important evidence showing how women are shaped according to the needs of the society, the influence of family structure and the number of individuals in the development of plan types, the effects of realized economic activities and needs, the effects of religious belief and experience. Sinop is located in the Central Black Sea Sub-Regional of the Black Sea Region and is the most northern part of our country. In addition to being influential in the formation of the house architecture of the natural environment factors such as climate and plant cover characteristics, the cultural past which has the identity of Turkish and Muslim, who has been a judge in the region for many years, also has an important role in this point. In this study, the characteristics of the traditional house architecture in Sinop are taken up in the context of the cultural and geographical factors that uncovered it.

Keywords: Sinop, Traditional houses, Sinop houses, Culture, Cultural geography.

KÜLTÜREL MİRAS VE İNANÇ TURİZMİ BAĞLAMINDA KIRSAL CUMA CAMİLERİ: SİNOP ÖRNEĞİ

Alpay TIRIL *

Öz

Sinop ili, büyük ölçüde dağlık bir coğrafya üzerinde kuruludur. Bu dağlık arazideki kırsal yerleşimler çoğunlukla dağınık ve birbirlerinden kopuktur. İletişim ve ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu dönemlerde, toplumun çeşitli kesimlerini bir araya getiren bazı özel günler, kopuk yerleşimler arasında sosyal iletişimi sağlardı. Ulaşımı güç dağlık bir coğrafyada yayılmış kırsal yerleşimlerin sosyoekonomik bütünleşmesini sağlayan periyodik buluşmaların başında, Müslüman erkekleri ibadet amacıyla bir araya getiren, İslâm'ın mübarek günü Cuma gelmektedir. Cuma'nın bu toplumsal işlevi, ulaşım ve iletişim olanaklarının çok kısıtlı olduğu dönemlerde, özellikle kırsal kesimde çok daha önemliydi. Sinop gibi dağlık bir coğrafyada bulunan, köy ve mahallelerin dağınık olduğu kırsal bölgelerde, her köy ve mahallede Cuma namazı kılacak nitelikte caminin bulunmaması nedeniyle halk, ya yakın köy ve kasabalara ya da birkaç köy ve mahalleye hitap eden, bir orta noktada kurulmuş camilere gitmiştir. Sinop il sınırları içinde bu tür çok sayıda cami bulunmaktadır. Ulaşım olanaklarının gelişmesi nedeniyle kırsal alanda camilere erişebilirliğin çok kolaylaşması, bazı köylerin boşalması, birçok köyde de Cuma namazı kılınabilecek ölçülerde modern camiler yapılması nedeniyle, tarih boyunca kırsal nüfusun toplumsal iletişiminde önemli bir yer tutan Cuma camileri de kaderlerine terkedilmiştir. Büyük ölçüde ahşap malzemeden yapılmış ve kırsal yerel mimarinin önemli öğeleri olan bu camilerin zamanın yıkıcılığına bırakılması, Sinop kırsalında Türk-İslâm kültürünün önemli mimari miraslarının kaybedilmesi anlamına gelmektedir. Bunlardan biri olan Derecuma Camii, yol çalışması sırasında restore edilerek kullanıma açılmakla birlikte, çok sayıda kırsal Cuma camii bakım yapılmadan kullanılmaktadır ya da boşaltılarak yıkıma terk edilmiştir. Cuma camileri, kültürel miras olarak korunmaları ve yaşatılmaları dışında, Sinop kırsal kesiminin ekonomik ve sosyokültürel kalkınmasına yardımcı olacak turistik çekicilikler olarak da düşünülmelidir. Bildiride, bu noktalardan hareketle, Sinop İl sınırları içinde, tespit edilebilen bazı kırsal Cuma camileri hakkında bilgi verilecek, bunlarla ilgili koruma stratejileri ve inanç turizmi temelli destinasyon geliştirme önerileri tartışmaya açılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Cuma Camileri, Kültürel miras, Kültür turizmi, İnanç turizmi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, alpaytiril@yahoo.com

Rural Friday Mosques by the Context of Cultural Heritage and Faith Tourism: Sinop Case

Abstract

The Sinop province is based on a mountainous geography. The rural settlements in this mountainous area are mostly scattered and separated from each other. There were periodic meetings that provide socioeconomic integration of rural settlements which had difficult access over a mountainous geographical region. Maybe the most important of these was Friday which holy day of Islam, brought together Muslim men for worship. This social function of Friday was much more important when transport and communication facilities were very limited, especially in rural areas. Until recently, there were no mosques in every village and neighborhood in the rural areas where the rural settlements were scattered in mountainous geographies like Sinop. Therefore, in some cases the public has gone to a central village to Friday prays. In some cases, a common mosque was built a central rural area between villages. That kind of rural mosques called “Friday Mosques” and it was used in only Friday prays. Friday mosques were established in rural areas, especially in mountainous areas, when there were no mosques in each village. They brought together the scattered people one day a week to provide social gathering and communication. These common mosques would appeal to settled villagers, shepherds and summer nomads. These common mosques sometimes set up in large villages, sometimes outside the settlements, around the roads, in the forests, near the streams. There are many Cuma mosques in Sinop province. But most of them are abandoned and forgotten for various reasons. One of the reasons of them is the facilitation of access to the mosques because of the development of transportation facilities. Another reason is the abandonment of some villages. And the third one is the construction of modern mosques in every village. These mosques, made of mostly wood, were important landmarks of the rural local architecture. Their destruction means the loss of important architectural heritages of Turkish-Islamic culture in Sinop countryside. One of these is Derecuma Mosque. This mosque has been restored during Roadwork and used again. However, many mosques in Sinop province are being demolishing or using without restoration. Friday mosques should be preserved and kept alive as cultural heritage. It should also be considered as tourist attractions that will help economic and sociocultural development of Sinop countryside. In this paper, information about the some Friday Mosques in Sinop will be given, related protection strategies and faith tourism-based destination development will be tried to be discussed.

Keywords: Sinop, Friday Mosques, Cultural heritage, Culture tourism, Faith tourism.

**SİNOP MEBUSU HASAN FEHİMİ EFENDİ VE ŞEYHÜLİSLAM
MUSA KAZIM EFENDİ’NİN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA
YAZDIKLARI CİHAD RİSALELERİ’NİN İÇERİK AÇISINDAN MUKAYESESİ**

İsmail KURT *

Öz

Bu çalışma Sinop Mebusu Hasan Fehmi Efendi’nin Cihad Hakkında Ehli İslam’a, Asker-i İslam’a Kürsü-i İslam’dan Bir Hitap¹ ve Şeyhülislam Musa Kazım Efendi’nin İslam’da Cihad isimli Birinci Cihan Harbi sırasında Osmanlı devletinin İtilaf devletlerine karşı girmiş olduğu savaşa Müslümanları teşvik için kaleme aldıkları cihad risalelerinin analiz ve karşılaştırılmasını ele almaktadır. Çalışmamızın amacı Sinop’un duyarlı bir mebusunun ve dönemin meşhur bir âliminin gözünden Osmanlı’nın karşılaştığı sorunun ne olduğunu ve bu sorun karşısında gösterilen duyarlılığın siyasetçi ve âlim tarafından okunmasının nasıl olduğunu nedenleriyle beraber ortaya koymaktır. Bu çalışmanın yöntemi 1914’te aynı zaman ve şartlarda ve aynı gayeyle yazılmış iki risalenin kendi bağlamında tenkit ve mukayeseli bir şekilde okunması şeklindedir. Çalışmanın önemi 100 yıl öncesi Osmanlı devletinin karşılaştığı problemlerin 100 yıl sonrası Türkiye’inde de aynı olmasa da -Suriye meselesinde olduğu gibi- benzer problemlerin olduğu, bu problemlere de günümüz aydın ve akademisyenleriyle günümüz siyasetçilerinin kendi bakış açılarına göre farklı üslupla aynı minvalde çözüm arayışları sunmalarıyla gösterdiği paralelliktir. Dönemin başkenti İstanbul’da aynı tarihlerde basılan bu risalelerden anlaşılan husus Osmanlı devletinin karşılaştığı savaş durumunun çok büyük bir sorun olduğudur. Bu sorunu çözmek için -Halife’nin Birinci Dünya Savaşı için verdiği cihad fetvasının akabinde- dönemin âlim, aydın ve Sinop Mebusu Hasan Fehmi gibi siyasetçileri Anadolu ve İslam coğrafyasındaki Müslümanların savaşa destek vermelerine yönelik gayretlerini kendi üslup ve yaklaşımlarıyla ortaya koymuşlardır. Bu yönüyle Şeyhülislam Musa Kazım Efendi risalesini daha dini-ilmi bir dil ve üslup ile ele alırken Sinop Mebusu Hasan Fehmi Efendi risalesinde ayetler, hadisler, Hz. Peygamber ve Hz. Ömer’in hayatından örnekler vermekle beraber daha çok halkın anlayacağı bir dil ve üslup kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cihad, Risale, Sinop, Mebus, Mukayese.

* Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, ismailkurt1000@hotmail.com

The Comparison of the Deputy of Sinop

Hasan Fehmi Effendi and Shaykh al-Islam Musa Kazim Effendi's Papers about Jihad, which were Written in the World War I, in Terms of Content

Abstract

This study addresses the analysis and comparison of the deputy of Sinop Hasan Fehmi Effendi's Cihad Hakkında Ehli İslam'a, Asker-i İslam'a Kürsü-i İslam'dan Bir Hitap and Shaykh al-Islam Musa Kazim Effendi's İslam'da Cihad, which were written to encourage Muslims to join the Ottoman Empire against Allied powers in the World War I. The purpose of the study is to introduce the problem (regarding the war) of the Ottoman through the eyes of a sensitive deputy of Sinop (Hasan Fehmi) and a famous scholar of the time (Musa Kazim). And, it presents how politicians and scholars perceive the sensitivity against this problem with its reasons. The method of this work is to criticise and read comparatively aforementioned two papers in the same context, written for the same purpose, at the same time and under the same conditions in 1914. The importance of the study is to demonstrate the similarity of the attempts by the present-day intellectuals, scholars and politicians through various perspectives to solve the problems the Ottoman Empire faced 100 years ago even though some of the problems are not the same in the present-day Turkey, such as the issue of Syria. It is inferred from these papers, which published at the same time in the capital of the time (Istanbul), that the case of war which the Ottoman Empire faced is a very serious problem. In order to solve this problem, -after the declaration of Jihad fatwa of the Caliph for the World War I- scholars, intellectuals and politicians of the period such as the deputy of Sinop Hasan Fehmi made efforts to motivate Muslims in Anatolia and Islamic regions to support (the Ottoman Empire) in the war with their own styles and approaches. In this respect, whereas Shaykh al-Islam Musa Kazim Effendi wrote his paper with a more religiously-scholarly language and style, the deputy of Sinop Hasan Fehmi Effendi used a language and style that easily understandable by public while he gave the verses, hadiths, examples the life of the Prophet and of the Caliph Omer.

Keywords: Jihad, Paper, Sinop, Deputy, Comparison.

OSMANLI DÖNEMİ ŞAİRLERİNDEN BOYABATLI FİKRÎ'NİN BİR GAZELİ

Beyhan KESİK *

Fatma KOLA **

Öz

Asırlar boyunca sayısız kültür ve medeniyeti ağırlayan Sinop gerek tarihî geçmişi gerekse yetiştirdiği önemli âlim, şair ve fikir adamları bakımından zengin bir coğrafyadır. İlk yerleşimi Tunç çağına kadar dayanan ve Antik çağda Paphlagonia adıyla bilinen bu köklü şehir, Kimmerler ve Pontus Krallığı gibi tarihte önemli rol oynamış uygarlıklara başkentlik yapmıştır. Hitit, Roma, Bizans gibi imparatorlukları bünyesinde barındıran Sinop hem coğrafi konumu hem de ikliminin elverişli oluşu sebebiyle pek çok devlet tarafından rağbet görmüştür. Nitekim Hasan Çelebi, tezkiresinde Kâtibî'den söz ederken Sinop için “Sinop, dokuz kubbeli felekler gibi cömert bir şehirdir.” sözlerini kullanmıştır. Yine aynı eserde Sinop'un oldukça beğenilen ve ilgi gören bir şehir olduğundan da söz edilmiştir. Sinop, Osmanlılar Dönemi'nde önemli bir kültür merkezi haline gelmiş ve en fazla şair yetiştiren şehirler arasında ilk sıralarda yer almıştır. Kâtibî, Safâyî, Seyfî ve Şükrî bu şairlerden yalnızca birkaçıdır. Tezkirelerde isimleri geçen bu şahsiyetlerin dışında kaynaklarda yer almayan birçok şair de bulunmaktadır. Bunlardan biri de daha çok XVIII. yüzyıl şairlerine ait şiirlerin yer aldığı bir mecmuada “Fikrî-i Boyâbâdî” başlığı altında bir gazeli bulunan Boyabatlı Fikrî'dir. Bu çalışma ile Boyabatlı Fikrî'nin bu gazeli tanıtılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Fikrî-i Boyâbâdî, Tezkire, Gazel.

* Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, b_kesik@hotmail.com

** Doktora öğrencisi, Giresun Üniversitesi, fatmacola@hotmail.com

An Ode by Ottoman Poet Fikrî of Boyabat

Abstract

Sinop, which for centuries has been inhabited by a countless number of cultures and civilizations, is a region that is rich both in terms of history, as well as in terms of the scholars, poets, and thinkers that it has produced. This deeply rooted city, which first was settled during the Bronze Age, and which was known as Paphlagonia during classical antiquity, was made a capital by both the Cimmerians (who played an important role in history), as well as by the Kingdom of Pontus. Sinop, moreover, has been sought after by many a state (e.g. the Hittite, Roman, and Byzantine Empires) due to its geographical location, alongside its favourable climate. Hasan Çelebi, as a matter of fact, in his mention of the writer Kâtibî in his collection of collection of biographies, had described Sinop as being “a city as a generous as a nine-domed sky.” In the same breath, he also refers to Sinop as being likable and popular. During the Ottoman Period, Sinop had become both an important cultural hub, as well the home of tremendous number of poets—not the least of which include Kâtibî, Safâyî, Seyfî, and Şükrî. A number of other poets whose names are not be found in surviving biographical records also exist. One of such persons, whose name appears before us in an eighteenth century magazine is Fikrî of Boyabat, and an ode of his of the same name. This paper will attempt to examine Fikrî of Boyabat’s ode.

Keywords: Sinop, Fikrî-i Boyabadî, Collection of biographies, Ode.

SİNOP'UN OSMANLI KÜLTÜR COĞRAFYASINDAKİ YERİ VE SİNOPLU DİVAN ŞAİRLERİ

Şevkiye KAZAN NAS *

Öz

Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden birisi olan Sinop, birbirini izleyen medeniyetlerin önemli merkezlerinden birini oluşturduğu için edebiyat tarihi bakımından da önemli bir konuma sahiptir. Kültür zenginlikleri bakımından da büyük bir birikime sahip bu şehir, kültür mirasına aşına pek çok değerli kişinin yetişmesinde beşiklik etmiş; nice kütüphaneler bu sanatçıların eserleriyle süslenmiştir. Bir şehrin siyasi anlamda gelişmesi aynı oranda kültürel gelişmesini sağlar. Kültür merkezi durumunda olan Sinop; tarih, edebiyat bilim alanlarında pek çok şahsiyet yetiştirmiştir. Tespitlerimize göre, yetiştirdiği divan şairleriyle Osmanlı kültür coğrafyası içinde iyi sayılabilecek bir yerde bulunan Sinop, hiç kuşkusuz bu konumunu eski kültür kentine sahip olmasına borçludur. Bu bildirideki amacımız, Sinop'a bağlı yerleşim yerlerinde doğmuş ve burarlarda yaşamış şairleri ele alarak kültür merkezleri arasındaki Sinop'un yerini belirtmek; Sinoplu divan şairlerinin şiirlerinden örnekler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Divan şiiri, Klâsik Türk şiiri, Sinoplu divan şairi.

* Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, sevkazan@gmail.com

The Place of Sinop among the Ottoman Cultural Geography and Diwan Poets from Sinop

Abstract

Sinop, one of the oldest settlements in Anatolia, has an important place in the history of literature as it constitutes one of the important centers of successive civilizations. This city, which has a great accumulation in terms of cultural riches, has cradled the growth of many valuable people who are familiar with cultural heritage; nice libraries are adorned with works by these artists. The development of a city in a political sense allows it to develop in the cultural way. Sinop, which is the cultural center; raised many personalities in the fields of science of history and literature. According to our findings, Sinop, which is located in a place where it can be considered as a good place in the Ottoman cultural geography with the diwan poetry it has cultivated, undoubtedly owes its position to having the old cultural city. Our purpose in this report is to indicate the location of Sinop among the cultural centers by considering the poets born and living in the settlements of Sinop; it is to present examples from the poems of poets.

Keywords: Sinop, Diwan poetry, Classical Turkish poetry, Diwan poets from Sinop.

TÜRK EDEBİYATINDA SİNOP’UN MEKÂN OLARAK KULLANILDIĞI BAZI ESERLERDEN HAREKETLE SİNOP KÜLTÜR TARİHİNE DAİR TESPİTLER

Ayşe YILMAZ *

Öz

Sinop, tarihi özellikleri sebebiyle pek çok edebî eserde mekân olarak kullanılmış bir şehrimizdir. Bu çalışmada dört yazarımızın eserlerinden hareketle Sinop’un dört farklı yazarın gözünden edebî eserlerdeki kullanımına dair tespitler yapılacaktır. Refik Halid Karay, Sinop’a sürgün edildiği yıllarda yakından tanıdığı 1915 yıllarının Sinop’unu “Şaka” isimli hikâyesinde mekân olarak kullanmıştır. Hikâye, yerli halkın “Yalı” dedikleri Balıkpazarı’nda geçer. Eserde detaylı mekân tasvirleri eşliğinde üç arkadaşın başından geçen ilginç bir olay hikâyeleştirilmiştir. Sinop’ta geçen diğer iki hikâye de Sabahattin Ali’nin “Duvar” ve “Katil Osman” adlı eserlerdir. Sinop hapishanesine dair detaylı mekân tasvirlerinin kullanıldığı “Duvar” “Katil Osman” hikâyeleri yazarın şahsi hayatından da izler taşımaktadır. Sabahattin Ali’nin “Mahpushane Türküsü” adlı şiiri de Sinop Cezaevinde yazıldığı için çalışmamıza dahil edilmiştir. Zeyyat Selimoğlu “Kırık” adlı öyküsünde, toprak sorunu yüzünden komşusunu vurup hapse düşen Rizeli denizci Deli Tahsin’i anlatır. Hikâyede Rizeli Tahsin’in psikolojisinin yanısıra Sinop Cezaevinin tasvirleri de yer almaktadır. Kerim Korcan, “İdamlıklar” adlı kitabındaki “Bir Gece” adlı hikâyesinde de Sinop’un ve cezaevinin tasvirlerine yer vermiştir. Bu çalışmada, Sinop’u farklı vesilelerle tanımış dört yazarın eserlerinden hareketle Sinop’un edebî eserlerde mekân olarak kullanımına dair tespitler yapılarak Sinop kültür tarihine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Hikâye, Şiir, Hapishane, Sürgün.

* Dr., yilmazayse@hotmail.com

Sinop in the Turkish Literature by Sinop Used as a Space Sinop Subject to Cultural History

Abstract

Sinop is a city that has been used as a venue in many literary works due to its historical features. In this study, determinations will be made regarding the use of Sinop in literary works through the consideration of four different authors from the works of our four writings. Refik Khalid Karay used Sinop as a place in the name of "Joke" of Sinop in 1915, which he had been acquainted with in years of exile. The story takes place in Balıkpazarı, where the locals say "Yalı". In the work, an interesting event that has passed by three friends in the context of detailed space descriptions has been narrated. The other two stories in Sinop are "Wall" and "Killer Osman" by Sabahattin Ali. The stories of "Wall" and "Killer Osman", where detailed descriptions of places in Sinop prison are used, also bear traces of the author's personal life. The poem "The Folk Song of Prison" by Sabahattin Ali was also included in the Sinop Prison because it was written in the prison. Zeyyat Selimoğlu tells Deli Tahsin, a rifled sailor who shot his neighbor and went to jail because of the earth problem in his story called "Kırık". In the story, besides the psychology of Rizeli Tahsin, depictions of Sinop Prison are also included. Kerim Korcan has included the descriptions of Sinop and the prison in his story "One Night" in his book "İdamlıklar". In this study, it is aimed to contribute to Sinop culture history by making determinations about the usage of Sinop as a place in literary works based on the works of four authors who have defined Sinop differently.

Keywords: Sinop, Story, Poem, Prison, Exile.

SİNOP KÜLTÜREL MİRASINDA DR. RIZA NUR KÜTÜPHANESİ

Coşkun YANAR *

Öz

Kütüphane şehrin doğusunda ve güney sahilinde, geçmişte Rumların oturduğu, günümüzde Yenimahalle adı ile kurulan mahallenin sınırları içerisinde yer almaktadır. (Özcan, (2011). Doğu batı konumlu, dikdörtgen planlı, zeminle birlikte 3 katlı olarak 1902 yılında iki Rum kardeşin evi olarak inşa edilmiştir. (Sinop İl Özel İdaresi, 2013, s. 53; Sinop İl Halk Kütüphanesi Arşivi, 2018). Türkiye Yunanistan arasında yapılan göçmen mübadelesi sonrası hazineye kalmış, Dr. Rıza Nur Bey tarafından satın alınarak daha sonra kütüphaneye dönüştürülmüştür. Bina plan tipi, cephe düzenlemeleri ve klasik detaylarıyla yüzyıl başının neo- klasik üslubunu yansıtmaktadır. (Esemenli, 1990, s.158; S.İ.H.K.A., 2018, S.İ.Ö.İ., 2013, s. 53). Kütüphane binası değişik dönemlerde restorasyon görmüştür. Simetrik cephe düzenlemesine sahip olup temel ve ana duvarlarda taş, bölme duvarları ve pencereler tuğla ile inşa edilmiştir. İç döşemeler tamamen ahşaptır. (Esemenli, 1990, s.157; S.İ.Ö.İ., 2013, s. 53). Kapı ve pencere söveleri, lentoları muntazam kesme taştır. Bina inşasında devşirme malzeme kullanılmıştır. Binanın yoğun bir süsleme özelliği bulunmayıp özellikle dış cephede pilastırlar, kat silmeleri, sütunlar ve sütun başlığı ile dekoratif ve hareketli bir görünüm kazandırılmıştır. İç mekânlarda herhangi bir süsleme özelliği yoktur.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Rıza Nur, Kütüphane.

* Öğr. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, cyanar@omu.edu.tr

Dr. Rıza Nur Library in the Sinop Cultural Haritage

Abstract

The library is on the east and south coast of the city, the Greeks in the past, is located within the borders of the neighborhood established with the name Yenimahalle today. (Özcan, (2011). East western location, rectangular plan, It was built as a house of two Greek brother in 1902 with 3 floors. (Sinop İl Özel İdaresi, 2013, s. 53; Sinop İl Halk Kütüphanesi Arşivi, 2018). After the exchange of migrants between Turkey and Greece have stayed treasure, It was bought by Dr. Rıza Nur and later transformed into a library. It reflects the neoclassical style of the beginning of the century with its building plan type, facade arrangements and classical details. (Esemenli, 1990, s.158; S.İ.H.K.A., 2018, S.İ.Ö.İ., 2013, s. 53). The library building has been restored at various times. It has a symmetrical façade arrangement and is built with stone, partition walls and windows bricks in the main and main walls. The interior is entirely wood. (Esemenli, 1990, s.157; S.İ.Ö.İ., 2013, s. 53). Door and window frames, lentals are regularly cut stone. Recycled material was used in the building. The building does not have an intricate ornamentation feature, and it has been decorated with a decorative and moving appearance especially on the facade with pilasters, floor silks, columns and column headings. There is no decorative feature in the interior

Keywords: Sinop, Rıza Nur, Library.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA SİNOP'TA İDARİ SINIR DEĞİŞİKLİKLERİ VE DEVLET - MİLLET İLİŞKİSİ

Cevdet YILMAZ *

Öz

Gerek Osmanlı İmparatorluğu gerekse onun devamı olan Türkiye Cumhuriyeti yönetim sistemi içinde yer alan vilayet, sancak, kaza ve nahiyelerin merkezleri ile bunların idari sınırları zamana ve şartlara göre sık sık değiştirilmiştir. Bunda; kazanılan zaferler, kaybedilen topraklar, fizikî şartlar, sosyo-ekonomik yapı, ulaşım ve güvenlik sorunları gibi faktörler önemli rol oynasa da bu değişikliklerin bir kısmı bizzat halkın şikâyet ve talepleri sonucu gerçekleşmiştir. Bilindiği gibi halkın üst makamlara hitaben talep ve şikâyetlerini dile getirdikleri dilekçelerin (arzuhallerin) yerel veya merkezî yönetim nezdinde kabul görüp görmemesi, bunların gereğinin yerine getirilip getirilmemesi devlet-millet ilişkisinin sağlamlığı ya da zayıflığını gösteren çok önemli belgelerdir. Araştırmada Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden elde edilen belgeler ışığında Sinop'un idarî coğrafyasında gerçekleştirilen bazı değişikliklerin halkın beklenti ve taleplerine uygun olarak nasıl çözümlendiği konusu üzerinde durulmuştur. Örnek alan olarak seçilen Sinop'un Ayancık ve Türkeli ilçeleri arasında Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan rekabet sonucu kaza merkezi sık sık yer değiştirmiş, sonunda Ayancık'ın kaza merkezi olmasının ardından bu kez de Helâldı ile Yarna (Türkeli'nin eski adı) arasında nahiye merkezinin neresi olacağı konusunda zıtlasmalar yaşanmıştır. Kastamonu'nun Çatalzeytin ilçesinin kurulmasıyla da bu kez kazalar arasında köyler paylaşılmış, bağlandığı kaza merkezini beğenmeyen köylüler de yine arzuhallere yazarak Ankara'dan mağduriyetlerinin giderilmesini istemişlerdir. Bu çekişmeler halkın dilekçeleri ile en üst yönetime kadar ulaştırılmış, ileri sürülen talepler gerekçelendirilerek çözüm istenmiştir. Cumhuriyetin daha ilk yıllarında Mustafa Kemal Atatürk ve sonrasında İsmet İnönü imzası ile bu taleplere cevap verilmesi ve talep edilen değişikliklerin yerine getirilmesi yeni Türkiye Cumhuriyeti devletinin duyarlılığını ve Osmanlıdan Cumhuriyete geçtikten sonra da devlet geleneğinin halâ ne kadar güçlü bir şekilde devam ettiğini göstermesi bakımından önemlidir. Araştırmada, belgelere dayalı olarak verilen örnekler üzerinden vatandaşların devlete bağlılıklarının temelinde yatan bu hususa dikkat çekilmiş, devlet – millet ilişkisinin dilekçe hakkı üzerinden ne kadar güçlü bir şekilde kurulduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sinop, İdari coğrafya, Dilekçe hakkı, Devlet-millet ilişkisi.

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, cyilmaz@omu.edu.tr

Administrative Limit Changes in Sinop in the first Years of the Republic and State - Nation Relationship

Abstract

Both the Ottoman Empire as well as its successor, the province within the Republic of Turkey management system, banners, township of accidents and their administrative centers, according to the time limits and conditions are changed frequently. As about this; Although the factors such as the victories won, lost lands, physical conditions, socio-economic structure, transportation and security problems play an important role, some of these changes have been the result of complaints and demands of the people themselves. As it is known, whether the petitions (wishes) expressed by the public to the top authorities to express their complaints and complaints in the presence of local or central government, and whether they are fulfilled are very important documents that show the strength or weakness of the state-nation relation. In the light of the documents obtained from the Republican Archives of the Republic of Turkey, some changes in the administrative geography of Sinop were analyzed in accordance with the expectations and demands of the public. Among the Ayancık and Turkeli districts of Sinop, which was chosen as a sample area, the competition center, which emerged in the recent periods of the Ottoman Empire, frequently changed its location. At the end, after Ayancık became the center of the district this time, there were some confrontations between Helaldı and Yarna (the old name of Türkeli). With the establishment of the Çatalzeytin district of Kastamonu, the villagers were also exchanged between the districts this time, and the villagers who did not like the accident center also demanded that the victimization of Ankara be resolved by writing an appeal. These controversies were delivered to the highest level with the petitions of the public, and the demands were justified, and a solution was requested. In the first years of the Republic, Mustafa Kemal Atatürk and after it is important because it indicates that İsmet İnönü signature with an answer to these demands and claimed the fulfillment of the changes in the new Republic of Turkey of sensitivity and after the Republic of the Ottoman state tradition of still how vigorously continued. In this study, this issue which is the basis of the loyalty of the citizens to the state has been pointed out. It has been demonstrated how strong the state - nation relation was established through the right of petition.

Keywords: Sinop, Administrative geography, Right of petition, State-nation relation.

SİNOP'TA ÇANTI TEKNIĞİNDE İNŞA EDİLMİŞ CAMİLER

Eyüp NEFES *

Öz

Karadeniz Bölgesi kıyı şeridinde önemli sayılabilecek bir ahşap cami geleneği fark edilmektedir. Denize paralel uzanan sıra dağların üzerindeki büyük ormanların bölgedeki ahşap camii geleneğinin oluşmasına katkı sağladığı söylenebilir. Karadeniz Bölgesindeki ahşap mimari konusunda çalışan ilk araştırmacılardan biri olan Ekrem Hakkı Ayverdi, Batı Karadeniz bölgesindeki ahşap camileri candı (çanti) camiler başlığıyla ele almış ve hemen hiçbir literatürde yer verilmeyen fakat oldukça kıymetli birer kültür mirası olan ve çeşitli nedenlerle sürekli yok edilen bu camilerin araştırılarak sanat değerlerinin ortaya çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Çanti, yontulmamış ya da kereste haline getirilmiş uzun ahşap perdelerin geçmeler aracılığıyla birbiri üstüne oturtulması (yığma olarak) tekniğiyle oluşturulan bir yapım tekniğidir. Bu yapım tekniğinde genellikle köşelere gelen uçlar oyulur ve bu suretle ahşap perdeler birbirine geçmelerle köşelerde bağlanır. Ormanlık alanın bol olduğu Türkiye’de dâhil hemen her ülkede görülen bu yapım tekniği ülkemizde daha çok Karadeniz bölgesindeki yapılarda görülür. Araştırmamıza konu Sinop ve ilçelerinde çanti tekniğinde inşa edilmiş 23 ahşap cami tespit ettik. Söz konusu camiler şunlardır: Merkez Şamlıoğlu Köyü Camii; Ayancık Avdullu Köyü Camii, Babaköy Camii, Belpınar Köyü Camii, Tepecik Köyü Camii, Dedeğaç Köyü Camii, Akören Köyü Camii, Kurtköy Büyükçakır Mahallesi Camii, Kurtköy Merkez Camii; Boyabat Doğrul Köyü Camii, Killik Köyü Camii, Dereçatı Köyü Camii, Dereçatı Pazaryeri Camii; Dikmen Karakoyun Köyü Sarıyer Mahallesi Camii, İçmesuyu Mahallesi Camii; Durağan Köseli Köyü Camii, Ortaköy Köyü Camii, Alpuğan Köyü Tekir Yaylası Camii, Gerze Pirahmet Köyü Camii ile Saraydüzü Çalpınar Köyü Camii. Bildirimizde bu camilerle ilgili bilgiler verilecek ve çanti camiler arasındaki yerleri izah edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Ahşap, Çanti camiler.

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, eyupnefes@hotmail.com

The Mosques Built with Canti Teacnique in Sinop

Abstract

There is a tradition of wooden mosque construction which can be considered as important in the coastal area of the Black Sea Region. It can be said that the large forests on the mountains that run parallel to the sea contributed to the formation of the wooden mosque tradition. Ekrem Mehmet Ayverdi, who is one of the first researchers on wooden mosques in the Black Sea Region underestimated the wooden mosques in the Western Black Sea region under the heading of the *candi mosques* and he stated that these artifacts, which are not mentioned in almost any literature but which are very precious cultural heritage and which are constantly destroyed for various reasons, should be investigated and artistic values should be revealed. Canti is a construction technique that is made by putting long wooden curtains that are not chipped or made into lumber onto each other through passages. In this construction technique, the ends which are usually corners are carved and the wooden curtains are connected at the corners by interlocking. This construction technique, which is seen in almost every country where the forest area is abundant, is mostly seen in the structures in the Black Sea region in our country. We have identified 23 wooden mosques built on canti technology in Sinop and its districts. These mosques are: Center Şamlıoğlu Village Mosque; Ayancık Avdullu Village Mosque, Babaköy Mosque, Belpınar Village Mosque, Tepecik Village Mosque, Dede ağaç Village Mosque, Akören Village Mosque, Kurtköy Büyükçakır District Mosque, Kurtköy Center Mosque; Boyabat Doğrul Village Mosque, Killik Village Mosque, Dereçatı Village Mosque, Dereçatı Pazaryeri Mosque; Dikmen Karakoyun Village Sarıyer District Mosque, İçmesuyu District Mosque; Durağan Köseli Village Mosque, Ortaköy Village Mosque, Alpuğan Village Tekir Plateau Mosque, Gerze Pirahmet Village Mosque and Saraydüzü Çalpınar Village Mosque. In this paper we will give information about these mosques and try to explain the places between canti mosques.

Keywords: Sinop, Wooden, Candi Mosques.

SİNOP PERVÂNEOĞULLARI BEYLİĞİ DÖNEMİ SÛFÎLERİNDEN MÜEYYİDÜDDİN EL-CENDÎ'NİN (691/1292) ÖRNEK İNSAN ANLAYIŞI

İsa AKALIN *

Öz

Türk – İslâm düşünce tarihinde örnek insan ve güzel ahlâk anlayışı, Kur'ân-ı Kerîm âyetleri ve Hz. Peygamber'in (sav) hadisleri çerçevesinde ortaya konmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Peygamber'in örnek insan oluşu ve güzel ahlâkı “üsve-i hasene” “en güzel bir örnek” olarak betimlenmekte; Hz. Peygamber'in “ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim” hadîsi de bunu vurgulamaktadır. Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin (638/1240) ve Sadreddin Konevî'nin (673/1274) önderliğini yaptıkları ve tasavvuf tarihinde Ekberîlik olarak adlandırılan meşrebin önemi bir diğer ismi, aynı zamanda Fusûsu'l-Hikem'in ilk şârihi olan, Ebû Abdillâh Müeyyidüddîn b. Mahmûd b. Sâid el-Cendî'dir (691/1292). Türkistan'ın Cend şehrinde doğan el-Cendî, seyru sülûkünü Sadreddin Konevî'nin yanında tamamladıktan sonra Bağdat'a, ardından Pervâneoğulları'nın hâkimiyeti altında bulunan Sinop'a gelmiş ve Nefhatü'r-rûh, adlı eserini burada Farsça olarak kaleme almıştır. Müeyyidüddîn el-Cendî'nin, Hz. Peygamber'in (sav) Sünnet'ine / hadislerine bakış açısını Nefhatü'r-Rûh adlı eserinde açıkça görmek mümkündür. el-Cendî, Nefhatü'r-Rûh'ta konuları âyet ve hadislerle izah etmiştir. el-Cendî, istişhâd için kullandığı hadisleri senedsiz olarak ve kaynaklarına işaret etmeksizin vermektedir. el-Cendî, Nefhatü'r-Rûh'ta tasavvufun temel meselelerinin ardından iyi ve kötü davranışlar, iyi ve kötü ahlâkî özellikler, kalp dil ve diğer vücut organlarının görevlerini, insanın olgunlaşma sürecini ele almış ve özlü nasihat ve tavsiyelerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: el-Cendî, Nefhatü'r-Rûh, Sinop, Pervâneoğulları, Örnek insan, Güzel ahlâk.

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, isaakalin@hotmail.com

The Period of the Sinop Pervaneogullari Seigniory from the Sufis who al-Cendî's the Sample of Human Understanding

Abstract

In the history of Turkish- Islamic thought, exemplary human and good moral understanding is revealed within Qur'anic verses and the hadiths of the Prophet (pbuh). In the Qur'an The Prophet's (pbuh) exemplary human and his good morality” üsve-i hasene “are depicted as the most good example. The Prophet's (pbuh) I was sent to complete good morals, the hadith also emphasizes this. Al-Cendî was born in Türkistan. He had come to Bağdat after complete his education beside Sadreddin Konevî. After than, he had come to Sinop that Pervâneoğulları under the domination and he wrote Nefhatü'r-rûh in Persian here. Ebû Abdillâh Mueyyidüddîn b. Mahmûd b. Sâid al-Cendî (695/1296) was an important other name who Muhyiddin Ibn al-Arabi (638/1240) and Sadreddin Konevi (673/1274) were the leader of called Ekberism at the history of Sufism, was also the first commentator of Fusûs al-Hikem. It is possible to see clearly the point of view of Müeyyiduddin al-Cendi, who completed his special training of a religious order (seyrû sülûk) in the side of his sheikh Sadreddin Konevî, to the sunnah / hadiths of the Prophet (pbuh) in his book Nefha al-Rûh. Al-Cendî had explained subjects with verses and hadiths in his book Nefhatü'r-Rûh. Al-Cendi gives the hadiths he has used for counting evidence without mentioning his resources and without sened. Al-Cendî, after the basic issues of Sufism in Nefhatü'r-Rûh, dealt with good and bad behavior, good and bad moral characteristics, the functions of the heart tongue and other body organs, the maturation process of the human body and gave concise advice and advice.

Keywords: el-Cendî, Nefhatü'r-Rûh, Sinop, Pervâneoğulları, Sample human, Nice morality.

SİNOP'TA TÜRK-İSLAM MEDENİYETİNİN SEMBOL İSMİ: SARI SALTİK (SALTUK ET-TÜRKÎ)

Fevzi RENÇBER *

Öz

Tarihi kaynaklarda “mücahid-gazi, şeyh, baba, dede, gazi-derviş, alperen, âlim, mübarek zat, ermiş, derviş” gibi sıfatlarla anılan Sarı Saltuk (ö. 697/1297-98) Sünnî, Alevî ve Bektaşî çevrelerince farklı yönleriyle benimsenmiş önemli bir şahsiyettir. Anadolu ve Rumeli'nin Türkleşip İslamlaşmasında etkin rol oynayarak gönüllerin fethedilmesi noktasında önemli gayretleri olmuştur. Gerçek şahsiyeti ile mitolojik kimliği karşılaştırıldığında mitolojik şahsiyetinin dilden dile daha çok yayıldığını ve insanlar üzerinde daha yoğun tesirler meydana getirdiğini söylemek daha doğru olacaktır. Sarı Saltık, Sinop'ta doğmuş, çocukluğunu ve gençliğini Karadeniz'in kıyı şehri olan bu ilimizde geçirmiştir. Daha sonra Kırım tarafına geçip fetihlerini bu diyarlarda sürdürmüştür. Bu bağlamda Sarı Saltık, Sinop'un yetiştirdiği en önemli değerlerdendir. Sarı Saltuk doğup büyüdüğü Sinop'un sınırlarını aşarak Anadolu, Rumeli ve Balkanlarda derin izler bırakmış, yaşamış olduğu coğrafyanın insanları tarafından çokça sevilen, sınırları ve yüzyılları aşan, Türk-İslam kültürünün önemli simalarından biri olmuştur. Sarı Saltuk, bir Anadolu ereni olarak Hacı Bektâş-ı Velî'den aldığı feyizle Anadolu'nun değişik yerlerinde ve Balkanlarda uğradığı yerlerde insanların İslam ile tanışmalarına katkıları olduğu için vefatından sonra adına birçok makam-türbeler inşa edilmiştir. Bugün günümüzde Bulgaristan, Romanya, Bosna Hersek, Makedonya, Arnavutluk, İstanbul, Edirne, Niğde, Diyarbakır, Kütahya, Manisa, Tunceli ve İzmit gibi yerleşim merkezlerinde pek çok makam ve türbesi bulunmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmamızda Sarı Saltuk'un hayatı, Anadolu ve Balkanlarda İslam'ın yayılmasına olan katkıları, Türk İslam medeniyetine etkisi ve çağları aşarak günümüze verdiği mesajları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Sarı Saltık, Alevî, Sünnî, Türk-İslam.

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, fevzirencber@hotmail.com

The Symbol Name of the Turkish-Islamic Civilization in Sinop:

Fair or Sarı Saltık (Saltuk et-Türkî)

Abstract

Fair or Sari Saltuk (d. 697 / 1297-98), known in the historical sources as adjectives such as mujahideen-veteran, sheik, pope, progenitor, veteran for the faith, fighter, sage, beloved person, saint, dervish is an important figure. There have been important efforts to conquer the hearts by playing an active role in the Turkification and Islamization of Anatolia and Rumelia. When the mythological identity of the real person is compared, it will be more accurate to say that the mythology has spread more than the language and that it creates more effective effects on people. Fair Saltık was born in Sinop and spent his childhood and youth in this coastal city which is a seaside city in the Black Sea. Afterwards, he went to Crimea and continued his conquests in these territories. In this regard, Fair Saltık is one of the most important values who was grown up in Sinop. Sari Saltuk had gone deep beyond the borders of Sinop where he was born and grew and became one of the important figures of Turkish culture, which had left profound traces in Anatolia, Rumelia and the Balkans and was very popular with the people of his geography, getting beyond the borders and centuries. Inasmuch as Sari Saltuk, as an Anatolian Saint was enlightened by Hacı Bektâş-ı Velî and visited various places of Anatolia and in the Balkans where the people had met in the meeting with people because they had contributed to the introduction of spreading Islam, many authority tombs were built in the name of Sari Saltuk after his death. Today, there are many maqams and tombs in Bulgaria, Romania, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Albania, Istanbul, Edirne, Niğde, Diyarbakır, Kütahya, Manisa, Tunceli and İznik. As a result, the life of Sari Saltuk, his contributions to the spread of Islam in Anatolia and the Balkans, his influence on Turkish Islamic civilization and the messages he gave to the present day by going beyond the ages will be evaluated in this study.

Keywords: Sinop, Fair-Sari Saltik, Alevi, Sunni, Turkish-Islamic Civilization.

III. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

6 EKİM 2018 CUMARTESİ

09.00 - 10.30

**ABDURRAHMAN B. EL-HÂC EBÛ BEKİR EL-KEFEVÎ'NİN
MECMUA-İ HUTBE İSİMLİ ESERİNDE HADİS KULLANIMI**

Hasan YERKAZAN *

Öz

Cuma ve Bayram hutbeleri toplumu dinî konularda aydınlatma ve bilinçlendirme hususunda büyük bir görev ifa etmektedir. Bu bağlamda hutbeler çoğu zaman Müslümanların maddî ve manevî ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmaya çalışılmaktadır. Tarihî süreç içerisinde hatiplere kolaylık sağlamak amacıyla belli başlı konularda hutbe kitapları da kaleme alınmıştır. Bu hutbe çalışmalarından birisi de 1190/1176 tarihinde Abdurrahman b. el-Hâc Ebû Bekir el-Kefevî tarafından Sinop'ta yazılan *Mecmua-i hutbe* isimli eserdir. Bu bildiride, 63 hutbeden müteşekkil *Mecmua-i hutbe* isimli eserin içerisinde bulunan hadîsler incelenmiş ve her bir hadîsin sıhhat ve kaynağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma neticesinde bu eserde toplam 38 hadîsin nakledildiği; hadîslerin büyük bir kısmının sahîh ve temel hadîs kaynaklarında yer aldığı görülmüştür. Sahîh hadîslerin yanı sıra hasen, zayıf ve mevzu olarak değerlendirilen hadîslerde bu hutbe mecmuasında bulunduğu müşahede edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadîs, Abdurrahman el-Kefevî, Mecmua-i hutbe, Hutbe.

* Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, hasanyerkazan@gmail.com

**Abdurrahman b. al-Hâc Ebû Bakr al-Kefevî's
Use of Hadith in His Work Entitled *Mecmua-i Hutbe***

Abstract

Friday and Feast khutbahs are a great task for the public in illuminating and raising awareness in religious matters. In this context, the khutbahs/Sermons are mostly trying to prepare for the material and spiritual needs of the Muslims. During the historical process, khutbahs books have also been written on the main topics in order to provide convenience. One of these khutbah works is *Mecmua-i hutbe*, written by Abdurrahman al-Hâc Abu Bakr al-Kefevî on 1190/1176 in Sinop. In this study, the hadiths in the work named *Mecmua-i hutbe* which is made up of 63 khutbahs are examined and it has been tried to determine the authenticity and source of each hadith. As a result of the research, a total of 38 traditions were found in this work; it was seen that a great part of the hadiths were authentic (sahih) and took place in the basic hadith books.

Keywords: Hadith, Abdurrahman al-Kefevi, *Mecmua-i hutte*, Khutbah/Sermon.

**ABDURRAHMAN B. EL-HÂC EBÛ BEKİR EL-KEFEVÎ
VE "MECMÛAI HUTBE" ADLI ESERİNİN FIKHÎ TAHLİLİ**

Murat POLAT *

Öz

İslam dininde bilindiği gibi Cuma ve Bayram günleri Müslümanların kutsal zamanlarıdır. Bugünlere mahsus camilerde salalar, hutbeler, namazlar ve çeşitli dini aktiviteler ikame edilir. Zira bu zamanlar, hafta içi vakit namazlarına gelemeyen Müslümanları haftada bir ya da en azından yılda bir defa toplamak ve onlara dini mesajlar vermek için çok önemli bir fırsattır. Bu fırsatın iyi değerlendirilmesi hem cemaatin dini eğitim alabilmesine hem de cami ve imamına olan hüsnü teveccühün kazanılmasına olanak sağlayabilir. Hutbe yazımı ve iradında önemli olan düstur, kısıtlı zaman diliminde zamanı iyi kullanarak etkili, dokunaklı ve kısa mesajları hedef kitleye ulaştırmaktır. Sinoplu bir âlim olan Abdurrahman b. el-Hâc Ebû Bekir el-Kefevî de bu amaçla hicri 12. asırda kısa, özlü ve tevbîb (taksim) usulüyle hutbeler kaleme almıştır. Âlim, bu hutbeleri imla ederken çeşitli konularda bazı fikhî hükümleri de cemaate arz etmekten geri durmamıştır. İşte bu çalışmada fasih, belîğ ve veciz bir şekilde ifade edilen bu hutbeler fikhî açıdan değerlendirmeye tabi tutulmuş, böylelikle âlimin ve o zamanki toplumun fıkıh kültürünü tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma neticesinde hem âlimin hem de o zamanki toplumun fıkıh kültürünün gerçekten ideal seviyede olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Abdurrahman b. el-Hâc Ebû Bekir el-Kefevî, Mecmûai Hutbe, Fikhî Tahlil, Hutbe.

* Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, m.polat05@hotmail.com.tr

**Abd al-Rahman b. al-Hajj Abu Bakr al-Kawawi
and Analysis of the Fiqh of the Work's Called “*Mecmûai Hutbe*”**

Abstract

As it is known in Islamic religion, the days of Friday and Feast are sacred times of Muslims. Special for todays Knels, Khutbah, Prayers and various religious activities are performed.in the mosque. These times are a very important opportunity to gather Muslims who can not come to their five time prayers once a week or at least once a year and give them religious messages. A good evaluation of this opportunity will enable both the community to receive religious education and to acquire the mosque and faithfulness to the İmam. The motto, which is important in the writing of the Khutbah and in the will, is to use effective time in a limited time frame to bring effective, touching and short messages to the target group. Abd al-Rahman b. al-Hajj Abu Bakr al-Kawawi who is a Sinope scholar. also received a short, concise and informal manner in the 12th century for this purpose. The researcher, while writing these Khutbah, did not stop at introducing some jurisprudence to the congregation in various matters. In this work, these Khutbah, which are expressed in terms of facsimile, arbitrariness and clarity, have been subjected to an evaluation of the jurisprudence and thus aiming to identify the fiqh cult of the scholars and the society at that time. As a result of the research, it has been seen that both researcher and the fiqh cult of the society at that time are at the ideal level.

Keywords: Abd al-Rahman b. al-Hajj Abu Bakr al-Kawawi, Mecmûai Hutbe, Fiqh analysis, Khutbah.

MAHMUD KEFEVÎ'NİN “KETÂİBU A'LÂMÎ'L-AHYÂR”INDA FIKIH VE TASAVVUF İLİŞKİSİ

Nuran DÖNER *

Öz

Kur'an Vahyi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in onu tebliğ ettiği 23 yıl zarfında Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bizzat yaşayışı ile inananların hayatına ruh ve şekil vermiştir. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra Hicrî ikinci yüzyıldan itibaren Kur'an ve Sünneti esas alan çeşitli itikâdî, amelî ve ahlâkî ilim dalları ortaya çıkmıştır ki bunlar, kelam, fıkıh ve tasavvuf adını almıştır. İslâm Dini'nin hükümlerine göre yaşama titizliği gösteren kişilere, âbid, zâhit gibi isimler verilirken, “tasavvuf”, dinin manevî yönünün yaşanmasının esaslarını belirleyen bir ilim dalı olarak İslâm düşüncesi içinde yerini almıştır. Kişinin ferdî ve sosyal hayâtına dair amelî hükümleri bilmeyi inceleyen bilim dalı da “fıkıh” adıyla yine Hicrî ikinci yüzyılın sonlarından itibaren oluşmaya başlamıştır. Bu ilim dalları, kendi alanlarıyla ilgili müstakil eserler ortaya koymuş ve her bilim dalı da başlangıçtan günümüze farklı ekollerle gelmiştir. 16. yüzyıl Osmanlı Dönemi'nde yaşamış ve Sinop'un ilmî ve manevî hayatına katkıda bulunmuş olan Mahmud Kefevî, tasavvufî terbiyesini Kadirî tarikatında tamamlayan kadî-sûfilerden biridir. “Ketâibu a'lâmi'l-ahyâr”, onun ictihad ve taklid ehlini ayırmak için kaleme aldığı ve Hz. Peygamber (s.a.v.), sahabe, tabiûn ve müctehid imamlardan sonra hanefî fukahâsını ve eserlerini 22 kitapçıkta ele aldığı bir eseridir. O, her bir kitapçığın sonunda o kitapçığın “kalbi” olarak o dönemdeki sûfî ve evliyaya da yer vermiştir. Kefevî, “İnsan fıkıh ilmini öğrenip çok zevk alınca, fıkıh ilmiyle yetinmemelidir. Züht ve hikmet ilmüne yönelmelidir yoksa kalbi katılaşıp, ahlâkı kötüleşir. Katı kalp de kişiyi Allah'tan uzaklaştırır” sözünden hareketle, eserinde fukahânın mutasavvıflarla, tasavvuf ehlinin de fakihlerle olan ilişkilerinden, farklı örnekler sunmuştur. Bu çalışma çerçevesinde, Kefevî'nin bahsi geçen eserinin ilk beş kitabında bu iki bilim dalının birbirlerini nasıl gerektirdiği üzerinde durulmaya, konuyla ilgili elde edilen bulgular sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Fıkıh, İslam.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, nuran.doner@bilecik.edu.tr

The Relation of Islamic Law and Sufism in Mahmud Kefevi's "Ketâibu A'lâmil-Ahyâr"

Abstract

The revelation of Koran has given a soul and a shape with the example of Prophet (pbuh) to the ones who believe when Prophet (pbuh) had announced it within 23 years period. After the passing of the Prophet (pbuh) starting from the second exilic century, several theological, practical and ethical arts showed up that base on Koran and sunna which are today known as Kalam, Islamic law and Sufism. While people who live according to Islamic law are called abid or zahit, Sufism took place in Islamic idea as an art of determining the Religion's spiritual life base. The art that investigates the law for one's private and social life which is Islamic law also started to come into existence at the end of the second exilic century. These arts made several self-contained works in their own areas and every art showed up with different cults from past to present. Mahmud Kefevi who lived in 16. Century of the Ottomans and contributed Sinop in knowledge and spirit is an Islamic law-sufist who completed his sufistic nurture in Kadiri cult. "Ketâibu a'lâmi'l-ahyâr" is a work where he has discussed hanefi fukaha (hanefi Islamic Lawists) and their work in 22 leaflets after Prophet (pbuh), the companion, tabiun and müctehid imams and wrote to distinguish the imitation and ictihad followers. He has also included a sufist or a saint living at those times as the "heart" of every leaflet. "When one study the art of Islamic Law and find much pleasure in it, shouldn't contend with Islamic Law and tend towards the art of piety and philosophy otherwise one's heart gets harden and manners get worsen and a hardened heart distracts one from god. "According to this sentence Kefevi presented various examples in his work about the relation between the Islamic law scientists and sufists. Within the scope of this work it is discoursed that in the first five book of the mentioned work of Kefevi how these two arts need each other and tried to present the discoveries about the subject.

Keywords: Sufism, Islamic Law, Islam.

MAHMUD KEFEVÎ'NİN “KETÂİBU A'LÂMÎ'L-AHYÂR”INDA PEYGAMBERLER VE PEYGAMBERÎ BİR YOL: FAKR

Nuran DÖNER *

Yalçın TOPÇU **

Öz

Peygamberlere inanmak, îmânın temelini oluşturan hususlardan biridir. İslam düşüncesinin her bilim dalında olduğu gibi tasavvufta da peygamberler ve Hz. Peygamber önemlidir. Peygamberimizin özelliklerini bilerek onu rol/model almak, sûfilerin yaşayışının temelini oluşturur. Sinoplu bir âlim ve mutasavvıf olan Mahmud Kefevî'nin Peygamberleri ve son peygamber olarak Hz. Peygamberi, sahabe tâbiûn ve müctehid imamları sonrasında da 22 kitap halinde hanefî fukahâsını ve sufileri anlattığı eserinde Peygamberler ve Peygamberimiz öne çıkan bazı özellikleriyle yer almıştır. Peygamberlerin genel özellikleri dışında son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bir özelliğini, Kefevî, Abdulkâdir Geylânî'den iktibasla nakleder: “fakr, dedem Resûlullâh (s.a.v.)'in bir sıfatıdır.” Bu sebeple sûfî kültürde fakr övülmüş, fakirlik tasavvuf ehli için daha makbul sayılmıştır. Yoksulluk anlamına gelen Fakr, Arapçada “ihtiyaç” anlamına da gelmektedir. Kur'ân, “İnsanların fakîr, Allah'a muhtaç, Allah'ın ise muhtaç olmayıp zengin olduğunu” ifade eder. Rab olan Allah zengin, kul da fakirdir. Bir başka anlamıyla mezkur eserde de belirtildiği üzere fakir, Allah'tan başkasını dost edinmeyendir. Ayrıca kültürümüz, esas zenginliğin gönül zenginliği olduğunu öne çıkarırken, fakirliğin bir başka boyutuna da ışık tutmaktadır: manevî fakirlik. Geylânî, Kefevî'nin de eserine aldığı bir sözünde fakire olan tutumu konusunda şu uyarıda bulunur: “Fakirle karşılaşır ve görürsen, ilimle değil, rıfk/ yumuşak huy ile diyaloga başla. İlim onu yabancılaştırır. Yumuşak huy ise yakınlaştırır.” Biz bu çalışmada Kefevî'nin eserinde peygamberlerin ve özelde peygamberimizin özelliklerine yer verirken, “fakr”ı ayrı bir özellik olarak ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Peygamber, Fakr, Tasavvuf.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, nuran.doner@bilecik.edu.tr

** DİB Başkanlık Müftüsü, ytopcu18@hotmail.com

Prophets and a Prophet Path: Poverty in Mahmud Kefevi's "Ketâibu Âlâmi'l-Ahyâr"

Absract

One of the aspects that form the base of faith is believing in prophets. Prophets and our Prophet (pbuh) is important in Sufism like in every Islamic art. Knowing prophets characteristics and take them as example creates sufi's life style. In Mahmud Kefevi's book who is a savant from Sinop, he tells about prophets, our prophet (pbuh) who is the last messenger, the companion, the tabiun and müctehid imams. After these where he writes about Sufis and Islamic hanefi canonist in 22 books, the prophets and our prophet (pbuh) appear with their outstanding characteristics. Other than prophet's general properties, a characteristic of the last messenger Mohammed (pbuh) was told by Kefevi who quotes from Abdulkadir Geylani: "Poverty, is one of my grandfather Prophet's (pbuh) titles." That's why in sufi culture poverty was praised and poorness was seen more acceptable for sofi community. Poverty, in the meaning of poorness states the meaning of "need" in Arabic. Koran emphasizes that people are poor, in need of God and God is not in need but wealthy. God who is the lord is rich and the human being is poor. In another meaning in the mentioned book one who is in poverty is the one whose friend is only God. Furthermore in our culture it is put forward that real wealth is the one in our heart and that also brings light to another dimension of poorness: spiritual poorness. In his sentence which Kefevi also wrote in his book Geylani makes this warning about his manner to a poor person: "If you encounter or meet a poor person communicate with gentleness and not with knowledge. Knowledge will make one alienate. However gentleness will make one approach. In this work while we give place to prophets' and especially our prophet's characteristics, we will also discuss "poverty" as a separate characteristic.

Keywords: Prophet, Poverty, Sufism.

**MAHMÛD B. HASAN SÎNOBÎ'NİN
ZÜBDETÜ'L-İ'LÂL ADLI ESERİNİN ARAP DİLİ AÇISINDAN TAHLİLİ**

Doğan FIRINCI *

Öz

Çalışmamızda, Osmanlı dönemi müderrislerden Mahmûd b. Hasan Sînôbî'nin (ö. 1105/1693-1694) medrese eğitimi alan öğrenciler için bir ihtiyaç görerek sarf yapılarını ele aldığı *Zübdetü'l-İ'lâl* adlı telif eser incelenmiş ve müellifin eserde sarf bilgisi öğretiminde asıl kaynak olarak kullanılan emsile-i muhtelif diye sıralanan 24 siyganın sıra düzenine kalıp-anlam ilişkisi bağlamında sunduğu katkı değerlendirilmiştir. Sînôbî'nin Arap dili öğretimine sağladığı katkının tespit edebilmesi için çalışmada öncelikli olarak müellifin yaşadığı dönemde Sinop ölçeğinde eğitim veren kurumlarla birlikte *Zübdetü'l-İ'lâl* adlı eserin içeriğine ait veriler ortaya konulmuş ve bunların analizleri yapıp bir senteze varılmıştır. Takip edilen bu araştırma metodu neticesinde 17. yy.'da Sinop ölçeğinde Osmanlı medreselerinde Arap dili sarf bilgisi eğitiminde kullanılan emsile-i muhtelifenin öğretim teknik ve yöntemleriyle ilgili malumat elde edilmiş, Sînôbî'nin emsile-i muhtelif (morfoloji) felsefesine dair yeni ve farklı yaklaşımları tespit ve tayin edilmiştir. Bu kadim mirasımızdan faydalanarak ortaya koyulan bu çalışmanın günümüzde Arap dilinin anlam ve öğretimine katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mahmûd b. Hasan Sînôbî, *Zübdetü'l-İ'lâl*, Morfoloji, Emsile, Dil felsefesi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, dfirinci@sinop.edu.tr

**Analysis of the Work of Mahmûd b. Hasan Sînôbî
with the Title Zübdetü'l-İ'lâl in Terms of the Arabic Language**

Abstract

In the present study of ours, the book of *Mahmûd b. Hasan Sînôbî* (d. 1105/1693-1694), who was one of the Mudarrises of the Ottoman Period, written to cover the needs of the students who received Madrasa education in grammar structures with the title *Zübdetü'l-İ'lâl* was analyzed; and the contribution of the writer of this book to the 24 Conjugations, which are ranked as *Emsile-i Muhtelif* in grammar teaching in the Arabic language was evaluated in terms of structure-meaning relation. For the purpose of being able to determine the contribution of *Sînôbî* to the Arabic language teaching, firstly, the institutions giving education in Sinop in the period when the author lived and the data on the contents of *Zübdetü'l-İ'lâl* were given and analyzed; and a synthesis was made in this context. As a result of this study method, data were obtained about the teaching techniques and methods of the *Emsile-i Muhtelif*, which was used in Arabic Language grammar education in the Ottoman madrasas in the 17th Century Sinop; and novel and different approaches on *Emsile-i Muhtelif* (i.e. the Morphology) philosophy of *Sînôbî* were determined. We hope that this study, which was conducted by benefiting from our heritage, will contribute to the meaning and teaching of the Arabic Language morphology in our present day.

Keywords: Mahmûd b. Hasan Sînôbî, *Zübdetü'l-İ'lâl*, Morphology, *Emsile*, Language philosophy.

SİNOPLU NEBÎ B. TURHÂN'IN SİLSİLETÜ'L-CEVÂHİR ADLI ESERİNİN SARF İLMİ AÇISINDAN TAHLİLİ

Mehmet Faruk ÇİFÇİ *

Öz

Silsiletü'l-cevâhir; daha çok *Hayâtü'l-kulûb* adlı eseri ve Vahdet-i vücûd düşüncesine karşı tutumuyla bilinen, Edirne'de yaşamış olan ve Kemalpaşazade'nin yardımcısı olduğu söylenen Sinoplu Nebi b. Turhan b. Durmuş'un (ö. 936/1530-31?) *el-Emsile* isimli sarf risalesine yazdığı ve kaynaklarda bahsi geçmeyen otuz sekiz varaklık Arapça bir şerhtir. *el-Emsile* üzerine yazılan en eski şerhlerden biri olan bu eserin tespit edebildiğimiz kadarıyla tek nüshası mevcuttur ve bunu 1005/1596-97 yılında Yusuf b. Abdullah müellif nüshasından istinsah etmiştir. Müellif, mukaddimede herkesin anlayabileceği bir şekilde *el-Emsile*'yi şerh ettiğini ve oğlu Abdurrahman'ın istifade etmesi için birçok faydalı bilgiyi bu şerhe koyduğunu ifade etmektedir. Eserde sarf ilmine dair tarifler üzerinde özellikle durulduğu, bazı nahiv konuları hakkında da tatmin edici bilgilere ve açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Diğer yandan müellifin, kullandığı tariflerde genellikle *el-İzzî* adlı eseri temel aldığı; bunun yanında bazı ifadelerinin de *el-Maksûd* adlı eser üzerine yazılmış olan ve yazarı bilinmeyen *el-Matlûb* isimli şerhteki açıklamalarla bire bir aynı olduğu görülmektedir. Eserde dikkatimizi çeken en önemli özellik, müellifin şerh ettiği *el-Emsile* nüshasıyla, elimizde bulunan matbu *el-Emsile* nüshaları arasında çok büyük farkların bulunmasıdır ki bu *el-Emsile*'nin zaman içinde değişikliklere uğradığının işaretidir. Biz sunacağımız tebliğde, bu eseri tanıttık, onu sarf ilmi açısından değerlendirecek ve müellifine dair ilginç ayrıntılara değineceğiz.

Anahtar Kelimeler: Nebi b. Turhan es-Sinôbî, Silsiletü'l-cevâhir, el-Emsile.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, m.farukcifci@hotmail.com

**An Analysis of Nebi b. Turhan es-Sinôbî's Book
Called Silsiletü'l-Jawahir in Terms of Morphology**

Abstract

Silsiletü'l-cevâhir is a thirty-eight-page commentary written by Nebi b. Turhan b. Durmuş es-Sinôbî on morphology book called al-Amsile and not mentioned in the sources. Nebi b. Turhan is mostly known with his book named *Hayâtü'l-kulûb* and his attitude against wahdat al-wujûd thinking and he is also known as assistant of Kemalpaşazade. This commentary is one of the oldest commentaries on al-Amsila and as far as we can determine there is a single copy of the work written by Yusuf b. Abdullah in 1005/1596-97 from the author's manuscript. The writer says in the introduction: I have explained *al-Emsile* in a way that everyone can understand, and I have put in this study much useful information for my son Abdurrahman to take advantage of it. It seems that the book focuses specifically on the terms of morphology and there is satisfactory information and explanations about syntax in. In the other hand we see that the author based in his descriptions on the book named al-'İzzi and we also see that he copied some expressions from al-Matlûb Şarhi'l-Maksûd which is writer unknown book. The most important feature that attracts our attention in this book that there are a lot of differences between printed copies of al-Amsila and that copy which author is working on. This shows that al-Amsile has changed over time. So, in this presentation, we will introduce this book, evaluate it from the point of morphology science and will give interesting details about the author.

Keywords: Nebi b. Turhan es-Sinôbî, Silsiletü'l-cevâhir, *al-Amsila*.

TAŞKÖPRÜZÂDE’NİN AVNİYE HAŞİYESİ’NE DAİR DİLSEL ARAŞTIRMA

Bozan ALHAMAD *

Hasan Selim KIROĞLU **

Selim KARAÇAĞA ***

Öz

Elimizde bulunan Taşköprüzade’nin bu Haşiyesi günümüze kadar henüz yayına konmamış, edebi inceleme ve tartışmadan da yeterince nasibini almamış olduğunu gördük. Sinop’lu âlimimiz, Osmanlı döneminde istinsah ettiği bu el yazması eserin birinci nüshasını Türkiye El yazmaları Kurumu Başkanlığında (1/17657), ikinci nüshasını (7/41833) numara altında bulmak mümkün iken, üçüncü nüshasını da A.B.D ‘nin Michigan Üniversitesinde (594) no’sunda görebiliriz. Bu eserin önemi yayınlanması halinde gelecek dönemlerde anlaşılabileceğini ummaktayız. Bize göre elimizde bulunan bu el yazma eserin müellifi Taşköprüzade’nin şerhine dair yaptığı mantıksal ve dilsel yorumlar ilginçtir. Bu el yazması eserin dilsel yönü üzerinde durup açıklamalarda bulunacağız. İçeriğinde inceleme-araştırma ya da tartışmalarla ilgili ilkesel tanımlar, müellif Muhammed b. Hüseyin es-Sinobî’nin yaşamı, dönemi ile ilgili bilgiler, eserin konusu ve içeriği hakkında tanımlar, bilimsel yazım kuralları ve Arapça dil yöntemi hakkında bilgiler bulmamız mümkündür. Araştırmamız, bu el yazmasının yayına hazırlanması, edisyon/kritiğinin yapılmasına zemin hazırlayacağına, eserin yazıldığı dönem ve sonrası ile ilgili araştırma yapılmasının sağlanmasını, Osmanlı dönemi âlimlerinin sarf nahiv gibi ilmi konuları nasıl ele aldıkları, Arap âlimlerle birleştikleri noktalarda nasıl bir yöntem takip ettikleri, son olarak ta eserin sarf nahiv gibi ilimlere kattığı terim, analiz ve eleştirileri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşköprüzade, Avniye haşiyesi, Muhammed b. Hüseyin es-Sinobi, Dil, Araştırma.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, bozan555@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hasanselimkiroglu@sinop.edu.tr

*** Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, skaracaga@sinop.edu.tr

الحاشية العونية على الطاش كبرية-دراسة لغوية

الملخص

تمة حاشية على شرح رسالة طاشكبرى زاده في أدب البحث والمناظرة لم تلق حقا من الاهتمام، ولم تطبع حتى اليوم، ككتبها عالم من سينوب في العصر العثماني، وقد وجدنا لهذا المخطوطة نسخاً متفاوتة في زمن الكتابة، النسخة الأولى، وهي نسخة مجمع المخطوطات التركية برقم (17657/1) والنسخة الثانية موجودة في مجمع المخطوطات التركية برقم (41833/7)، والثالثة في مخطوطات جامعة ميشيغان في الولايات المتحدة الأمريكية برقم (594)، مما يدل على أهميتها وانتشارها في أزمنة متعاقبة، وعند النظر إلى محتوى المخطوطة وجدنا أن المؤلف قد علق على شرح رسالة طاش كبرى زاده بأسلوب منطقي ولغوي، ونحن بدورنا سوف نقوم بدراسة الجانب اللغوي من هذه المخطوطة.

يتضمن هذا البحث:

- 1- التعريف بمبادئ علم آداب البحث والمناظرة.
 - 2- دراسة عن حياة محمد بن حسين السينوبي، وعصره.
 - 3- التعريف بموضوع الكتاب ومضمونه.
 - 4- منهجه في الكتابة العلمية.
 - 5- خصائص أسلوبه العربي.
- يهدف البحث إلى:
- 1- الكشف عن هذا المخطوطة وإعدادها للتحقيق والإخراج.
 - 2- دراسة تأثير الكتاب في زمنه وما بعده.
 - 3- تلمس طريقة علماء الدولة العثمانية في دراسة علمي النحو والصرف، ونقاط الاتفاق مع منهج علماء العرب.
 - 4- الإضافة التي قدمها هذا الكتاب إلى علمي النحو والصرف من حيث الاصطلاح والتحليل والنقد.

مفتاح الكلمات: الطاشكبرية، الحاشية العونية، محمد بن حسين السينوبي، اللغة، البحث.

**MUSTAFA B. ÖMER B. MUHAMMED B. AHMED ER-RÛMÎ ES-SÎNOBÎ'NİN
İSTİNSAH ETTİĞİ ES-SEKKÂKÎ'NİN MİFTÂH'UL-'ULÛM ADLI ESERİ
HAKKINDA BİR İNCELEME**

Hasan Selim KIROĞLU *

Bozan ALHAMAD **

Selim KARAÇAĞA ***

Öz

Elimizde bulunan İmam Ebû Ya'kûb Yusuf Ebû Bekir Muhammed b. Ali, es-Sekkâkî el-Havârizmî'nin Miftâh'ul-'Ulûm adlı el yazma eseri Sinoplu âlim Mustafa b. Ömer b. Muhammed b. Ahmed er-Rûmî es-Sînobî tarafından istinsah edilmiştir. Müstensihimiz hakkında her ne kadar ayrıntılı bir bilgiye ulaşamamışsak da, müellifimiz es-Sekkâkî'nin Miftah'ul-'Ulûm adlı eserini tanıtmaya çalışacağız. Belağat ilmi alanında kendisinden önceki âlimlerin yazdığı eserlerden istifade ederek bu alanı sistematik hale getiren ilk kişi olması ve aileden kilit ustası olup farklı bir alanda zirve haline gelmesi, es-Sekkâkî ve eserini incelememize bir kat daha değer katmıştır. Farklı bir alanda terim oluştururken aile mesleğinden edindiği kavramları kullanması, onun sosyal hayat içinde ne kadar başarılı olduğunu ve zihin dünyasında disiplinler arası geçişi başarılı bir şekilde sağlayabildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler Mustafa b. Ömer b. Muhammed b. Ahmed er-Rûmî es-Sînobî, es-Sekkâkî, Miftah'ul Ulûm, İnceleme.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hasanselimkiroglu@sinop.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, bozan555@hotmail.com

*** Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, skaracaga@sinop.edu.tr

Al-Sakkâkî's *Miftah Ul-'Ulûm* as Transcribed by Mustafa b. Umar b. Muhammad b. Ahmad Al-Rûmî al-Sînobî: An Examination

Abstract

The copy of Imâm Abû Ya'qûb Yûsuf Abû Bakr Muhammad b. 'Ali Al-Sakkâkî Al-Khawârizmî's handwritten work *Miftah al-'Ulûm* currently in our possession was retranscribed by the scholar Mustafa b. Umar b. Muhammad b. Ahmad Al-Rûmî Al-Sînobî from the city of Sinop in present day Turkey. Although we have a dearth of information about this scribe, we will attempt to introduce Al-Sakkâkî's work *Miftah al-'Ulûm*. Benefiting from the works of rhetoric authored by previous scholars, Al-Sakkâkî is the first person to systematize this field. The fact that he was a locksmith who not only entered into another discipline but mastered it adds another layer of value to Al-Sakkâkî and his work. The fact that Al-Sakkâkî used concepts that he had obtained through his family trade while formulating words in another discipline will allow us to see how successful he was in social life and how he was able to facilitate a transition between disciplines in his mental world.

Keywords Mustafa b. Umar b. Muhammad b. Ahmad Al-Rûmî Al-Sînobî, Al-Sakkâkî, *Miftah al-'Ulûm*, Examination.

HALİL ŞÜKRÜ BOYÂBADÎ'NİN KAZÂ-KADER ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ VE YORUMLARI

Bayram DALKILIÇ⁵⁰

Öz

1269'da (1851) Boyâbâd'da doğan Halil Şükrü, Büyük Ayasofya Camii İmâmı Hafız Osman Efendi ve Halil Rüştü Efendi'den dinî ilimleri okuyarak icâzet almıştır. İstanbul'da imâmlık ve müderrislik yapmıştır. Önce Bolu sonra Beytüş-Şebâb kazâları niyâbetinde bulu-nan Halil Şükrü, “Ehl-i sünnet'e muhâlif itikâda sahip olduğu ve fesâd-ı ahlâkiyyesi bulundu-ğu” gerekçesiyle niyâbet görevinden azledilerek memleketi Boyâbâd'da ikamete mec-bûr edilmiştir. Meşrutiyetin ilânıyla tekrar Yalova ve Aksaray'da niyâbet görevi almış, ancak 1330'da(1912) görevden çekilmiş sayılmıştır.

Halil Şükrü, ilim alanında önemli çalışmalar yapmıştır. Hulâsatu'l-Ferâiz, Mesâilu Av-liyye ve Ta'sîbe Tedkîkâtı, Kitâbu'l-Mevâris, Kitâbu'l-İdrâk, Kitâbu'l-Adâlet fî Efâli'-i Ahâdis, Kitâbu'r-Reşâd fî Efâli'l-İbâd, Kitâbu'l-Kesb, Kitâbu'l-İsmeti'l-Enbiyâ ve İsbâtü Nübevveti Muhammed Mustafa (a.s.) gibi Fıkha ve Kelama ait önemli eserler kaleme almıştır.

Kader ve Kazâ hakkında yazdığı Kitâbü'l-Kazâ ve'l-Kader (1326 R. / 1329 H. 47 s.) adlı eserinde, Halil Şükrü, konuya geleneksel ulemâdan farklı bir anlayışla yaklaşmaktadır. Kader konusunda hazırlanan bir tezde (H. Kemal Altun, Osmanlıda,kazâ-kader risâleleri ve Taşköprizâde'nin 'Risâle fi'l-Kazâ ve'l-Kader' adlı eseri, İstanbul, 2010, s. 79, 82) tespit edil-diği kadarıyla bu konuda yazılan risâlelere göre, gerek mütekaddimîn gerekse müteahhirîn âlimler arasında XX. yy. başlarında yaşamış olan Halil Şükrü Boyabâdî'ye gelinceye kadar, ne Cebriyye'nin ne de Mu'tezile'nin takipçisi olan bir müellif tesbit edilememiştir. Boyabâdî, fiil-lerin yaratıcısının Allah olduğunu söyler, ancak şerri yaratma işini Allah'a nisbet etmeyi O'nun adâlet sıfatına uygun bulmaz. O, kötü fiilleri Allah'ın yarattığını söylemeyi icmâya aykırı gör-mektedir.

Halil Şükrü'ye göre kötü fiiller için “Allah'ın kazâ ve kaderi” denilemez, şâyet deni-lirse; Ya kazâ ve kadere rızâ vâcib olmaz. Ya da insanlardan sâdır olan kötü fiillere rızâ vâcib olur. Allah, ancak hikmet, adl ve savâb olan fiillerin fâilidir” denilir. “Mevlâ, görelim neyler, neylerse, güzel eyler” sözünün de bu görüşü desteklediği belirtilmektedir. Güzel şeyler, Al-lah'ın kazâsı olduğu için de kazâ ve kadere râzı olmak vâcibtir, ancak mâsiyetlere râzı olmak mümkün değildir. Risâlede “halk, fiil, kazâ ve makzî” kavramları müellifin kader anlayışını destekleyici mâhiyette açıklanmaktadır.

Risâlenin sonunda mevcut yönetim hakkında da düşüncelerini ve yorumlarını yapan Halil Şükrü, önceki müstebid ve zalimane uygulamalar içinde bulunan yönetimlerin ve meş-rutiyet öncesi yönetimin, meşru olmayan fiilleri için “Allah'ın takdirinin böyle olduğu, kulun elinde bir şeyin bulunmadığı, insanların fiillerinde mecbûr ve ma'zûr oldukları” şeklindeki ma-zeretlere

⁵⁰ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, bdalkilic@konya.edu.tr

sıgınıldığını ve bunun da doğru olmadığını; kendisinin siyasi mağdurlardan olduğunu, meşrûfî yönetimin uygun bir yönetim olduğunu vurgulamaktadır.

Bildirimizde Halîl Şükrü ve eserleri hakkında giriş çerçevesinde bilgi verilerek kazâ ve kader konusundaki yaklaşımı, düşünce ve yorumları, “Kitâbü'l- Kazâ ve'l-Kader” adlı risalesi temelinde değerlendirilerek belirtilen tezin durumu eleştirel bir yön-temle gözden geçirilecek ve özellikle varsa genel anlayıştan farklı ve güncel olan düşünce-leri ve yorumları belirlenerek özgün görüşleri vurgulanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Terimler: Kelam, Din felsefesi, Kazâ ve Kader, Halîl Şükrü, Boyabad.

Halîl Şükrü Boyabadi's Views and Comments on the Kazâ – Kader (Determinative Fate-Destiny)

Absract

Born in Boyadâd in 1269 (1851), Halil Şükrü studied religious disciplines and knowledge from Hafız Osman Efendi the Imam of Great Hagia Sophia Mosque and Halil Rüştü Efendi. He served as an imam and a professor in Istanbul. He served as the "regent og judge" in the districts of Bolu and Beytü's-Şebâb. Halîl Şükrü was removed from his position on the grounds that he had an allegiance to the Ahl as-sunnah and had moral weaknesses. He was forced to reside in Boyabad, his hometown after he was removed from office. H. Şükrü was appointed again in Yalova and Aksaray with the declaration of the Constitutional Governmence, but he was deported again in 1330 (1912). Halil Şükrü made important studies and wrote especially works about Fıkıh and Kelam. His prominent works are: Hulâsatu'l-Ferâiz, Mesâilu Avliyye and Ta'sîbe Tedkîkât, Kitâbu'l-Mevârîs, Kitâbu'l-Idrâk, Kitâbu'l-Adâlet fî Efâli'l-Ahâdis, Kitâbu'r-Reşâd fî Efâli'l-Ibâd, Kitâbu'lKesb, Kitâbu'l-Ismeti'l Enbiyâ and Isbâtu Nübüvveti Muhammed Mustafa (as). Halîl Şükrü approaches the subject with a different approach from the traditional Ulemâ in his book Kitâbü'lKazâ ve'l-Kader (1326 R./1329 H. 47 p.) Boyabadî says that God is the creator of things. However, he does not regard the work of creating evil to Allah, nor conform to his justice. He sees evil actions not saying that God created it, contrary to the icma. According to Halil Şükrü, it is not possible to say "Allah's provison, determination and destiny" for bad works. If it is said that bad things are God's wrath and destiny; either the provison, determination and the destiny are not subject to worship, or the evil acts that come from the people become wise. Allah makes only wisdom, justice and righteousness."Whatever Mevlâ (God, Allah) does, as we see; what he does, he does it beautiful." According to Halil Şükrü, this word supports this view. It is necessary for man to accept fate and destiny, because of God is the will and creation the good things. But it is

not possible for man to be pleased with evil and sins. In Risâle, concepts such as "people, act, provision, determination (kaza) and determine/ing (makzi)" are explained in a manner that supports the author's understanding of destiny. At the end of his work, Halil Sukru, who also made his comments and comments on the current administration with an emphasis on bad governments, said that the previous administrations and the administrations in pre-constitutional and cruel practices had "there is no thing in the hands of man; that people are inevitable in their actions"; this is also not true; he emphasized that he was one of the political victims and that the legitimacy administration was a proper administration. In this study, information will first be given on the introduction of Halil Sukru and his works. Especially his approach and thoughts on the subject of provision, determination and destiny will be evaluated critically on the basis of the "Kitâbü'l-Kazâ ve'l-Kader" treatise. In addition, if Halil Şükrü has different thoughts and interpretations than the general understanding; these will be determined and their original views will be addressed and emphasized. Finally, at the center of the issue addressed, his views will be criticized and analyzed.

Keywords: Kalam, Philosophy of religion, Judgement, Determination and destiny, Halil Sukru, Boyabad.

SİNOP'TA BİR AYAN AİLESİ, KAVİZADELER HAKKINDA BAZI BİLGİLER

İlhan EKİNCİ *

Öz

Anadolu ve Rumeli’de ortaya çıkan ve gittikçe güçlenip hükümet merkezine ve onun taşradaki temsilcilerine karşı bir bakıma denge unsuru haline gelen âyânlar, onsekizinci yüzyıl sonları ondokuzuncu yüzyıl başlarında Karadeniz bölgesinde en güçlü dönemlerini yaşadılar. Sinop ve çevresi Osmanlı denizcilik faaliyetleri için önemli bir merkezdi. Osmanlı merkezi yönetiminin sahil bölgesinde bulunan ayanlara başta gemi inşa faaliyetleri olmak üzere çeşitli görevler verdiği bilinmektedir. Ayanların da bulundukları bölgelerde ekonomik, sosyal, idari nüfuzlarını sürdürmek ve artırabilmek için çeşitli faaliyetlerde bulundukları görülmektedir. Sinop ve çevresinde yaşayan ayan ailelerinden birisi de belgelerde “Kavizade” olarak geçen ailedir. Kavizadeler, Tersane-i Amire’nin bölgedeki gemi inşa müteahhitlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bazı belge ve bilgiler ışığında Kavizadeler hakkında bazı bilgiler verilecek faaliyetleri özellikle denizcilik merkezli işlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler; Sinop, Denizcilik, Ayanlık, Kavizadeler.

* Prof. Dr., Ordu Üniversitesi, ekincilhan@hotmail.com

Some Information about a Feudal Family: Kavizades

Absract

Ottoman feudals (*Ayans*) that emerged in Anatolia and Rumelia had became increasingly stronger and become a component of equilibrium against Ottoman government and her representatives at rural areas experienced their strongest periods in the Black Sea region in the late eighteenth century and the beginning of the nineteenth century. Sinop and its surroundings were an important center for Ottoman maritime activities. It is known that the Ottoman central government gave various duties, especially shipbuilding activities, to feudal families whom settled in the coastal zone. It seems that *Ayans* were involved in various activities in order to maintain and increase their economic, social and administrative influence in the regions which they were settled in. *Kavizades* are one of the feudal families which resides around Sinop region. They are one of the shipbuilding contractors of Imperial Shipyard in the Sinop basin. Some information about *Kavizade*'s and their maritime activities will be given below under the light of archival documents.

Keywords: Sinop, Maritime, Ottoman feudality, *Kavizades*.

**DÜRÜSTLÜK TİMSALİ BİR NÂİB;
BOYABATLI HAFİZ HALİL ŞÜKRÜ EFENDİ**

Nevzat SAĞLAM*

Öz

Osmanlı'nın son döneminde yetişmiş, bir taraftan müderris olarak ilim geleneğini devam ettirirken diğer taraftan müftülük, kadılık ve nâiblik gibi görevlerde bulunarak toplumun dini ve hukuki meseleleriyle meşgul olmuş birçok âlim vardır. Bu âlimler arasında değişik yönleriyle dikkat çeken sîmalar bulunmaktadır. Bu âlimlerden biri olan Boyabatlı Hafız Halil Şükrü başta müftülük olmak üzere Beytüşşebap, Yalova ve Aksaray gibi yerlerde nâiblik ve kadılık yapmıştır. Görevleri sırasında karşılaştığı yolsuzluklarla mücadelede kararlı bir tutum göstermesiyle öne çıkmıştır. Bu özelliği sebebiyle bu çalışmada arşiv belgeleri ışığında Hafız Halil Şükür Efendi'nin hayatı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hafız Halil Şükrü, Nâib, Boyabat, Beytüşşebap, İmadiye, Yalova, Aksaray.

A Judge of Honesty; Boyabatli Hafız Halil Şükrü Efendi

Abstract

There are a lot of scholars who have been educated in the last period of the Ottoman Empire and have continued the tradition of science as a professor from one side and engaged in religious and legal affairs of the society by serving as mufti, kadi and nâiblik. Among these scholars, there are symmetries which attract attention with their different directions. One of these scholars, Hafız Halil Halil Sukru was the first mufti to be judge in Beytüşşebap, Yalova and Aksaray. He has come forward with a decisive attitude in the fight against corruption he faced during his duties. Because of this feature, the life of Hafız Halil Şükür Efendi was discussed in the light of archive documents in this study.

Keywords: Hafız Halil Şükrü, Kadı, Boyabat, Beytüşşebap, İmadiye, Yalova, Aksaray.

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, nevzatsaglam@karabuk.edu.tr

SEYİT BİLAL TÜRBE VE CAMİ'SİNİ ZİYARET EDEN TURİSTLERİN SEYAHAT MOTİVASYONLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Melike SAK *

Ash Sultan EREN **

Ali Turan BAYRAM ***

Gül ERKOL BAYRAM ****

Öz

Sinop, doğal güzellikleri ve zengin tarihi geçmişi ile son yılların gözde turizm merkezi haline gelmiştir. Sinop'un sahip olduğu doğal güzellikler ve tarihi yapılar da bu gelişmeyle beraber değer bulmaya ilgi görmeye başlamıştır. Sinop'a gelen turistler Türkiye turizm sektörü için önemli bir paya sahip olmakla birlikte bu rakamların her geçen gün artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Sinop kültürel çekicilikleri arasında ilk sıralarda yer alan mekanlardan biri ise; Seyit Bilal Türbe ve Cami'sidir. İslam dini peygamberi Muhammet'in torunu Hüseyin'in torunu olduğu rivayet edilen Seyit Bilal adına yaptırılan türbe ve camii kompleksi özellikle Müslümanların sıkça ziyaret ettikleri yerlerin başında gelmektedir. Türkiye'nin pek çok şehrinden sadece bu kutsal mekânı görmeyi ve burada huzur bulmayı umut eden turistler bulunmaktadır. Bu kapsamda Seyit Bilal Türbe ve Camii'nin Sinop turizmi açısından ciddi bir turistik potansiyele sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmamızın amacı Seyit Bilal Türbe ve Cami'sine gelen yerli ve yabancı turistlerin seyahat motivasyonlarını ölçmek, gelen turistlerin ziyaret ediş sebeplerini açığa çıkarmaktır. Bu amaca istinaden; Seyit Bilal Türbe ve Cami'sini ziyaret eden ziyaretçilere anket uygulanmış, veriler bazı istatistiki yöntemlere göre analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara istinaden; kamuya ve özel sektörlere bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnanç turizmi, Seyit Bilal Türbe ve Cami, Sinop turizmi, Turist motivasyonları.

* Lisans öğrenci, Sinop Üniversitesi, melikesak@windowslive.com

** Lisans öğrenci, Sinop Üniversitesi, aslisultan12@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, alibayram@sinop.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, gulerkol@sinop.edu.tr

A Research on the Travel Motivations of Tourists

Visiting the Tomb and Mosque Seyit Bilal

Abstract

Sinop has become a popular tourism center in recent years with its natural beauties and rich historical documents. The natural beauties and historical buildings that Sinop possesses have also begun to attract interest in finding value with this development. Although these figures have a significant share of the tourism sector for the tourists coming to Turkey Sinop possible to say that increased with each passing day. Sinop is one of the first places among the cultural attractiveness; Seyit Bilal Tomb and Mosque. The mausoleum and mosque complex built on behalf of Seyit Bilal, which is said to be the grandson of Hussein, the grandson of the prophet Muhammad of Islam, is at the forefront of places that Muslims frequently visit. Turkey was not far from this holy city is situated just to see the place where tourists hoping to find peace. In this context, it is possible to say that Seyit Bilal Tomb and Mosque has a serious tourism potential in terms of Sinop tourism. The purpose of this study is to measure the travel motivations of domestic and foreign tourists coming to the Seyit Bilal Tomb and Mosque and to expose the reasons for visiting the coming tourists. With this purpose in mind; A questionnaire was applied to the visitors who visited Seyit Bilal Tomb and Mosque and the data were analyzed according to some statistical methods. In conclusion, some suggestions have been made to the public and private sectors.

Keywords: Faith tourism, Seyit Bilal Mausoleum and Mosque, Sinop tourism, Tourist motivations.

SİNOP'TA BİR PEYGAMBER TORUNU: SEYYİD BİLAL

Coşkun BABA *

Muhammet KARAAĞAÇ **

Öz

İnsan hem maddi hem de manevi boyutu olan bir varlıktır. Günlük zaman diliminde yapılanlar, giyim kuşam, insanlar arasındaki ilişkiler vb. insanın maddi boyutuna işaret ederken olaylara bakış açısı, olaylar karşısında takındığı tavır, davranış, olaylar karşısında yaşadığı duygu, düşünce ve en önemlisi de günlük işlerinin haricinde Allah'a sığınması gibi durumlar da insanın manevi boyutuna işaret etmektedir. Aynı şekilde beldelerin de maddi ve manevi boyutu vardır. Bu minvalde beldelerin manevi boyutu o yerdeki manevi dinamiklerle ortaya çıkmaktadır. Sinop ilinin manevi boyutuna katkı sağlayan manevi dinamiklerden birisi de Seyyid Bilal hazretlerinin şahsiyeti ve bu şahsiyete ait türbedir. Sinop için önemli tarihi değerlerinden birisi olan ve Vakıf defterinde “Rahmetullahi-aleyh” ifadesiyle saygıyla zikredilen Seyyid Bilal'in türbesi Sinop-Merkez'dedir. Seyyid İbrahim Bilal Hazretleri; Peygamber Efendimiz'in (a.s.) torunu Hz. Hüseyin'in soyundandır. Seyyid Bilal'in manevi önemi hem Sinop için hem de Türkiye için büyüktür. Seyyid Bilal tarihi, dini ve manevi şahsiyeti ile dini, milli ve manevi açılardan olumlu katkılar sağlamış bir kişiliktir.

Anahtar Kelimeler: Seyyid Bilal, Sinop, Türbe.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, cbaba@bartin.edu.tr

** Arş. Gör., Sinop Üniversitesi, mkaraagac@sinop.edu.tr

A Prophet Grandson in Sinop: Seyyid Bilal

Abstract

Man is an entity that is both material and spiritual. Relations among people, daily affairs and clothing indicate the physical dimension of a person. On the other hand, the point of view of the events, and most importantly, the refuge of Allaha indicates the spiritual dimension of man. In the same way, the borders are of a material and spiritual dimension. In this way the spiritual dimension of the borders emerges with the spiritual dynamics in that place. One of the spiritual dynamics that contributed to the spiritual dimension of Sinop is the personality of Sayyid Bilal. Sayyid Bilal's tomb, who is one of the most important historical values for Sinop and is mentioned in the Foundation book with the expression of " The mercy of Allah be upon Him", is in Sinop. Sayyid Bilal is descendant of Hussein. Sayyed Bilal's spiritual significance is great for Sinop and Turkey. He is a person whose history, religion and spiritual personality have contributed positively to religious, national and spiritual aspects.

Keywords: Sayyid Bilal, Sinop, Tomb.

CANLANAN TARİH; SİNOP SİMÜLASYON MÜZESİ

Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN *

Özlem ALTUNÖZ SÜRÜCÜ **

Sevil BÜLBÜL ***

Öz

Tarihi adı Sinope olan Sinop, Karadeniz'in güney sahilinde, Türkiye'nin de kuzeyinde bulunan doğal limanıdır. Boztepe Yarımadası'nı anakaraya bağlayan bir berzah üzerinde yer almakta ve Anadolu platosundan güneye doğru yüksek, orman kaplı dağlar ile kapatılmaktadır. Efsaneye göre Sinop, Amazonlar tarafından kraliçeleri Sinova için kuruldu. Şehrin temelini Herkül'ün bir arkadaşı olan Autolycus attı. Yukarı Mezopotamya'dan gelen ticaret yollarının bir sonu olarak, Pontik bölgesinin deniz ticaretinin büyük bir kısmına komuta etmiş ve MÖ. 5. yüzyıla kadar, kıyıda birçok sömürge kurmuş ve Karadeniz'de deniz üstünlüğüne sahip olmuştur. MÖ 183'te Pharnaces I tarafından ele geçirilmiş ve Pontic krallığının başkenti olmuştur. Orada doğmuş olan Mithradates VI Eupator'un, yüksek bir refah seviyesine kavuşturduğu Sinop, güzel binalar, deniz cephanelikleri ve iyi inşa edilmiş limanlarla süslenmişti. Roma generali Lucius Licinius Lucullus, MÖ. 70'de limanı ele geçirdi ve şehir neredeyse tamamen yok edildi. Selçuklu Türkleri tarafından 1214 yılında ele geçirilmiş, 1458 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na dâhil edilmiştir. 1853 Kasımında, Kırım Savaşı'nın patlak vermesinden kısa bir süre sonra, Rus donanması yoğun bir şekilde Sinop'a saldırmıştır. Sinop'un geçmişe ait eserleri arasında Bizans ve Selçuklu dönemlerinde yeniden inşa edilmiş bir antik kale, eski surlara inşa edilmiş, Yunan ve Roma dönemlerine ait bazı izole sütunlar ve yazıtlı taşlar ile 1214 yılında inşa edilen Alâeddin Cami yer almaktadır. 13. yüzyıldan kalma Alâiye dini okulu şimdi yerel müzeye ev sahipliği yapmaktadır. Geçmişe dayanan tarihi dokusu göz önünde bulundurulduğunda Sinop, kültürel miras açısından zengin bir kültür turizmi potansiyeline sahiptir. Bu çalışmada, Sinop'ta bulunan İslam sanatı eserleri ele alınarak oluşturulacak bir “simülasyon müzesi” ile kültür turizmi potansiyelinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, gerekli destekler sağlanarak kurulacak olan “Sinop İslami Eserler Simü-

* Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, fuldengural@gazi.edu.tr

** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, altunoz@gazi.edu.tr

*** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, sevilbulbul@gazi.edu.tr

lasyon Müzesi” Sinop’a gelen turistlere Sinop’un İslam sanatı tarihi hakkında sadece bilgi vermekle kalmayıp, aynı zamanda turistlerin o dönemi deneyimlemesini sağlayacaktır. Böylelikle Sinop’un tarihi değerleri hem gereken ilgiyi görmüş olacak, hem de Sinop’un turizm potansiyeli artacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Yaşayan tarih, Simülasyon müzesi, Kültür mirazı.

Reviving History; Sinop Simulation Museum

Abstract

“Sinope” historic name of the Sinop, on the southern coast of the Black Sea, is a natural harbor in the north of Turkey. It is located on a bridge connecting the Boztepe Peninsula to the mainland and is covered with high, forest covered mountains to the south from the Anatolian Plateau. According to the legend, Sinop was founded by the Amazons for their queen Sinova. The base of the city was founded by a friend of Hercules, Autolycus. As a result of the trade routes from Upper Mesopotamia, it commanded a large part of the maritime trade of the Pontic region, By the 5th century, it had built many colonies on the shore and had sea dominance in the Black Sea. It was conquered by Pharnaces I in 183 BC and became the capital of the Pontic kingdom. The Mithradates VI Eupator, who was born there, had a high level of prosperity and was decorated with beautiful buildings, naval arsenals and well-built harbors. Roman General Lucius Licinius Lucullus, BC. In the 70's the port was taken over and the city was almost completely destroyed. It was taken over by the Seljuk Turks in 1214 and was included in the Ottoman Empire in 1458. Shortly after the Crimean War erupted in November 1853, the Russian navy attacked Sinop heavily. Among the works of Sinop's past are an ancient castle rebuilt during the Byzantine and Seljuk periods, some isolated columns and inscribed stones built from ancient Greek and Roman periods, and Alâeddin Mosque built in 1214. The 13th-century Alayia religious school is now home to the local museum. Considering the historical texture of the past, Sinop has a rich cultural tourism potential in terms of its cultural heritage. In this study, it is aimed to reveal the cultural tourism potential with a "simulation museum" to be formed by taking the works of Islamic art in Sinop. In this context, the "Sinop Islamic Works of Art Simulation Museum", which will be established with the necessary support, will not only give information about Sinop's Islamic art history but also enable tourists to experience that period. Thus, the historical values of Sinop will be seen as interesting and the tourism potential of Sinop will increase.

Keywords: Sinop, Living history, Simulation museum, Cultural tourism.

KERVANLARIN İZİNDE: SİNOP'UN UNUTULMUŞ HANLARI VE ESKİ TİCARET YOLLARININ YENİ TURİZM ROTALARINA DÖNÜŞEBİLİRLİĞİ

Alpay TIRIL *

Öz

Anadolu'yu doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda geçen eski ticaret yolları, sadece ekonomik akışın değil, kültürel akışın da sağlandığı güzergâhlar olarak yüzyıllarca canlılığını korumuştur. Demiryolları ve motorlu araç teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte önemleri azalan geleneksel kervan yolları, bu yollar üzerindeki köprüler ve hanlarla birlikte sönükleşmeye başlamıştır. Geçmiş dönemlerin önemli ticaret merkezlerinin önemini yitirmesi, tarihsel kervan yollarını da olumsuz etkilerken, motorlu taşıtların yaygınlaşması, yeni yolların yapılması ve yol güzergâhlarının değişmesi ile terk edilen güzergâhlar üzerindeki mimari eserler zamanın yıkıcılığına bırakılmıştır. Anadolu'nun geleneksel ulaşım ağının, Karadeniz'le Anadolu'nun iç bölümlerinin bağlantısını sağlayan liman kentlerinden biri olarak uç parçalarından biri olan Sinop'ta, motorlu taşıtların yaygınlaşması ve yeni yolların yapılmasıyla eski kervan yolları ve bu yollar üzerindeki hanlar önce işlevlerini kaybetmiş, sonra da unutulmaya başlamıştır. Günümüzde kullanım dışı kalmış olan bu yol güzergâhları ve güzergâh üzerindeki hanlardan sadece Durağan'daki Durakhan restore edilmekle birlikte, işlevsel olarak kullanıma sokulamamıştır. Bildiride; seyahatnameler, hatıralar, eski haritalar, onomastik veriler ve arazi araştırmalarından elde edilen veriler ışığında geleneksel kervan yollarının Sinop il sınırları içinde kalan bölümlerinden ve bu güzergâhlar üzerinde tespit edilebilen hanlardan bahsedilerek, bunların turizm açısından kullanılabilirliği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop hanları, Sinop kervan yolları, Kültürel miras, Kültür turizmi, İnanç turizmi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, alpaytiril@yahoo.com

**Tracing in the Camel Caravans: The Possibility of Transformation
of Forgotten Khans and Old Trade Routes of Sinop to New Tourism Routes**

Abstract

The old trade routes which intercepted in the east-west and north-south directions of Anatolia have maintained their vitality for centuries as not only economic flows but also cultural routes. Along with improvements in railroads and motor vehicle technology, the importance of traditional caravan routes, bridges and khans had decreased. Important trade centers and historical caravan routes of past periods have lost their importance and started to be demolished. Sinop was an important end point of Anatolia's traditional transportation network which connected The Black Sea and the inner parts of Anatolia. However, with the widespread use of motor vehicles and the construction of new roads caused to lose the importance of the old caravan routes of Sinop. And the khans on these roads first lost their functions and then began to be forgotten. Historical road routes to Sinop are now out of use. Only the Durakhan in Durğan is restored from the khans on the route, but it is not used functionally. In this paper, basic information will be given about the traditional caravan routes of Sinop in the light of historical travel notes, memories, old maps, and data obtained from field surveys. Also mentioned about old khans which were on this route and their usability in terms of tourism will be emphasized.

Keywords: Khans in Sinop, Caravan routes in Sinop, Cultural heritage, Cultural tourism.

SİNOP KIYILARINDA İHMAL EDİLEN BİR KÜLTÜR TURİZMİ ALANI: GEBELİT

Alpay TIRIL *

Öz

Sinop-Ayancık kıyı şeridinde, Ayancık ilçe sınırlarında bulunan Tarakçı köyünün Gebelit mahallesi, aynı adı taşıyan çayın kıyısında kurulu küçük bir kıyı yerleşimidir. Toplam nüfusu 211 olan Tarakçı'nın beş mahallesinden biri olan Gebelit, ekonomisi küçük ölçekli tarım ve balıkçılığa dayanan bir mahalle olmakla birlikte, deniz kıyısındaki küçük bir balık restoranı ile iç turizme de yerel ölçekte ve sınırlı olarak hizmet vermektedir. Deniz kıyısında, gününbirlik turistik kullanımlarla yerel ölçekte küçük bir turizm destinasyonu sayılabilecek mahalle, bir balıkçı köyünde Osmanlı'nın son dönemini yansıtabilecek kültürel mirasa da sahip olmakla birlikte bu miras hiç değerlendirilmemiştir. Yeni caminin yapılmasından sonra terk edilmiş, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na 2015 yılında tescillenmiş eski cami ile bu caminin bahçesinde bulunan mezar taşları kağıt üzerinde korunmakta, fiili bir koruma ve iyileştirme çalışması bulunmamaktadır. Mermer mezar taşlarından bazıları nitelikli işlemleri barındırmaktadır. Osmanlı'nın son dönemine ve Cumhuriyet'in ilk yıllarına ait, yine aynı tarihte tescillenmiş bu mezar taşları estetik açıdan dikkat çekici eserlerdir. Cami ve mezarlık yanından geçen dere zaman zaman sel baskınlarına neden olduğundan arazinin bu bölümünde doğal topografya bozulmuş ve sel önleme çalışmaları tarihsel dokuya uygun olmayan bir biçimde yapılmıştır. Mahalledeki bir diğer kültür varlığı, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki ekonomik ilişkilere ışık tutabilecek, yine 2015 yılında tescil edilmiş eski Düyun-ı Umumiye binasıdır. Mahalle sınırlarında, erken tunç çağına tarihlenen bir höyüğün bulunması da, bu bölgenin tarih boyunca önemli bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Bildiride, Sinop kıyılarında, yerel ölçekte gastronomi alanında hizmet veren Gebelit'in kültürel mirasıyla birlikte, koruma-kullanma dengesinin gözetildiği sürdürülebilir bir anlayışa ele alınması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarakçı Köyü, Gebelit Mahallesi, Osmanlı mezar taşları.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, alpaytiril@yahoo.com

A Neglected Cultural Tourism Area in Sinop Shores: Gebelit

Abstract

The Gebelit neighborhood of Tarakçı village, located on the shores of Sinop-Ayancık coast, on the border of Ayancık district, is a small coastal settlement built on the banks of the stream with the same name. Gebelit with a total population of 211 is one of the five neighborhoods of Tarakçı village. The local economy is based on small-scale agriculture and fishery, while a small fish restaurant by the sea and domestic tourism are also served locally and limitedly. The settlement that can be considered as a small tourism destination on the seaside, with daily tourist attractions has an important cultural heritage which is not noticed. This small fishery settlement reflects the old term of Ottoman State with some ruins and gravestones. The old mosque was abandoned after the construction of the new mosque, but it is registered as a cultural heritage in 2015. There is a small cemetery in the garden of mosque that some gravestones are noticed in the context of art history. A stream passes by the mosque and the cemetery. This stream sometimes causes flood. So the natural topography is distorted. Another cultural heritage in the neighborhood is the remains of an old building that can shed light on the economic relations of the late Ottoman State. These remains, which were registered in 2015, are the remnants of the former Düyun-ı Umumiye building. There is a mound dated to the early Bronze Age in the neighborhood. This mound also shows that the region is an important settlement area throughout history. The cultural heritage of Gebelit isn't known even in Sinop. it is only known as a gastronomic center famous with fish meals. In this paper, Gebelit will be evaluated as cultural heritage center and local touristic center with a sustainable understanding.

Keywords: Tarakçı Village, Gebelit Neighborhood, Ottoman gravestones.

TARİHİ YAPILARIN TURİSTİK AMAÇLI KULLANILMASINDA ZİYARETÇİ ALGISI: SİNOP PERVANE MEDRESESİ ÖRNEĞİ

Yağmur ÖZDERE *

Nilüfer ARSLAN **

Ali Turan BAYRAM ***

Gül ERKOL BAYRAM ****

Öz

Kültür, insanların geçmişten günümüze kadar getirdikleri birikimleridir. Bu birikimler; insanların siyasi, sosyal, ekonomik ve dini yaşantılarının birbirleriyle olan etkileşimi ile birlikte ortaya çıkmış, kimi zaman siyasi olarak otorite merkezi olan kaleleri, kimi zaman sosyalleşme mekanı olan pazar alanlarını, kimi zamanda dini bilgilerimizi geliştirmek ya da ritüellerimizi gerçekleştirmek amacıyla camiler ve medreseleri ortaya çıkarmıştır. Kültürel ve dini yapılar yaşantımızın ana mekânlarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda kültürel değerlerimizi korumamız, benliğimize sahip çıkmamızı ve yaşatmamızı sağlamıştır. Bunlara ek olarak; Din olgusu, geçmişten günümüze kadar tüm insanların hayatında odak noktası olmuştur. İnanma ve ibadet etme isteği adına bu amaçlarla kullanılabilecek yapılar yapılmıştır. Buna en güzel örneklerden bir tanesi Sinop Pervane Medresesi'dir. Medreseler, geçmişteki kullanımlarında dini eğitim veren kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Ancak, günümüzde bu kullanımını yitirmiştir. Şu anda kültürel benliğini yitirmesi amacıyla el sanatları çarşısı ve kafe olarak kullanımı sürdürülmektedir. Çalışmanın amacı; turistlerin bakış açısıyla pervane medresesinin turizm amaçlı kullanımının, sosyo-kültürel etkisinin ve verimliliğinin değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamında; Sinop merkezde Selçuklu Dönemine ait yer alan, iki eyvanlı ve açık avluya sahip Sinop Pervane Medresesi incelenecektir. Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde kamu kurumlarına, özel sektöre bazı önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kültür turizmi, Pervane Medresesi, Yeniden kullanım.

* Lisans öğrencisi, Sinop Üniversitesi, y.ozdere@yandex.com

** Lisans öğrencisi, Sinop Üniversitesi, niluferarslan78@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, alibayram@sinop.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, gulerkol@sinop.edu.tr

**Visitor Perception for Using as Historical Structures with Touristic
Purposes: Sinop Pervane Madrasah Sample**

Abstract

Culture is the accumulation of what people bring from day to day. These accumulation; have emerged with the interaction of people's political, social, economic and religious experiences with each other. These accumulations have led to the creation of chambers and medresents in order to develop our religious knowledge or to perform our rituals, sometimes politically as the center of authority, sometimes as market place of socialization. These revealed cultural and religious structures constitute the main areas of our lives. At the same time, it provide to protect our cultural values, take possession of our self and to being live it. Additionally; The phenomenon of religion has been the focus of all people's lives from the past to the present day. Constructions that can be used for these purposes have been made on behalf of the request to believe and worship. One of the best examples of this is madrasah of Pervane of Sinop. Madrasahs are described as religious education institutions in their use in the past. However, today, this use has been lost. At present, it is being used as a craft bazaar and cafe in order not to lose its cultural identity. The purpose of this study is; the evaluation of the socio-cultural impact and productivity for tourism purposes of the use Madrasah of Pervane from the point of view of the tourists. In the scope of the research; The Madrasah of Pervane of Sinop that has Seljuk Period located in the center of Sinop province that has two iwan and open courtyard will be examined. As a result of the findings obtained from the research, some suggestions will be made to the public institutions and the private sector.

Keywords: Tourism, Cultural Tourism, Madrasah of Pervane, Reuse.

SİNOP İLİNDE YER ALAN CAMİİ VE MEDRESELERİN İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Olca SEZEN DOĞANCİLİ *

Ercan KARAÇAR **

Öz

Araştırmada Türk- İslam kültürü açısından önem arz eden camii ve medreselerin Sinop ilindeki inanç turizm açısından durumunu belirlemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda Sinop ilindeki camii ve medreseler hakkındaki alan yazınındaki eksikler tespit edilmiş olup bu konuda birtakım bilgileri ortaya koyabilmek adına yerel halka yarı yapılandırılmış görüşme soruları yöneltilmiştir. Açık uçlu soruların yöneltildiği 12 kişiden alınan cevaplar, araştırmada veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler sınıflandırılarak anlamlı bütün oluşturulmuş ve araştırma sonuçlandırılarak birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bu kapsamda araştırmada Sinop ilinde inanç turizmine ait en önemli destinasyon merkezi olarak Seyit Bilal Türbesi ve Seyit Bilal Camii olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcılar Sinop ilinde birçok inanç turizmi destinasyonunun büyük önem arz ettiğini, ancak gerek yerel halk, gerekse de gelen ziyaretçiler tarafından değerinin bilinmediğini vurgulamıştır. Buna ek olarak katılımcıların da inanç turizmi mekanlarını yılda 2-3 defa ziyaret ettikleri ve il dışından gelen misafirlerine de bu mekanlara götürmeyi tercih edecekleri ifade edilmiştir. Tüm sonuçlar kapsamında ise inanç turizmine ilişkin tanıtım çalışmalarının artırılarak gelişmesi sağlanması önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnanç turizmi, Türk-İslam eserleri, Sinop.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, olcadogancili@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, ekaracar@sinop.edu.tr

Evaluation of Mosques and Madrasahs Situated in Sinop in Terms of Religious Tourism

Abstract

It is intended in the research to determine the status of mosques and madrasah which are important for Turkish-Islamic Culture in terms of religious tourism in Sinop. In this context, the shortcomings in the body of literature about mosques and madrasah in Sinop were detected and half-structured meeting questions were asked to the public to reveal some information about this case. The answers of 12 different people who answered open-ended questions were presented as a data source. The resulting data are categorized, a meaningful whole is formed, then the research is finalized and some suggestions were made. In this context, the study found that Seyit Bilal Shrine and Seyit Bilal Mosque are the most important destination center for the religious tourism in Sinop. In addition, the participants stressed that many destinations for religious tourism have great importance, however, both local residents and visitors do not appreciate them. Moreover, it was mentioned that the participant visit places for religious tourism for 2 or 3 times a year and they would prefer to take visitors coming from outside Sinop to such places. It was suggested to increase and support promotional activities related to religious tourism within the scope of all the results.

Keywords: Religious tourism, Turkish-Islamic works, Sinop.

TÜRK İSLAM BİLİM ADAMLARININ SİNOP ŞEHİR KİMLİĞİNE ETKİSİ

Mehmet DALKILIÇ *

Öz

Türk-İslam kültürünün taşıyıcısı konumundaki kadim şehirlerin rolü; İslami kimlik ve mirasının korunması bağlamında her geçen gün biraz daha önem kazanmaktadır. Özellikle son yıllarda emperyalistlerin amaçlarına hizmet eden yıkıcı faaliyetleri ile İslam coğrafyasındaki eserleri yok etmeyi dinden sayan aşırı grupların faaliyet ve eylemleri şehir kimliklerini erozyona uğratmaktadır. Tüm İslam coğrafyalarında Vehhabilik zihniyetine dayalı iç ve dış güçler tarafından kurgulanmış dini temalı örgütler yıkıcı faaliyetlerini en acımasız bir şekilde uygulamaktadırlar. Bu çalışmada öncelikle İslam medeniyetinde şehir kimliği, kültürü ve şehrin yetiştirdiği ilim adamlarının bu kimliğe etkileri üzerinde durulacaktır. Şehir ve şehirleşme İslam kültürü ve Müslüman toplumların karakteristik özelliklerini yansıtmaları ve dışa açılan kapı hükmünde olması bağlamında önemlidir. Bu, büyük oranda Hz. Peygamberle yeniden inşa edilen emniyet şehirleri Mekke ve Medine'ye dayanmaktadır. İslam'ın Tevhid inancı gereği başta toplumun vahdeti/birliği olmak üzere insan, çevre ve evren bütünlüğünü yansıtır. İkinci olarak Hz. Peygamberle başlayan ve günümüze kadar süren İslam medeniyetlerinde şehir, şehirleşme ve fethedilen şehirlerin inşa süreçleri, kazandığı kimlikler Sinop örneği ile anlatılacaktır. Hz. Peygamberin varisleri hükmünde olan ulemanın şehir ve şehirleşmeye etkisi üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda şehrin temel özelliklerinden biri olan emniyet/güven söz konusu edilecek ve kaybedilmesi durumunda Müslüman toplumların içine düşebileceği olumsuzluklara dikkatler çekilecektir. Üçüncü olarak son iki asırda bile rek veya bilmeden şehre kimlik kazandıran manevi mimarların unutulmasının, nasıl kimlik erozyonu oluşturduğuna Sinop bağlamında dikkatler çekilecektir. Karadeniz'in huzur ve güven şehri Sinop, tarih boyunca önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. İslam geleneğinde şehre mensubiyet, kişiliğin ve kimliğin bir parçasıdır. Bu yüzden dünya çapında ünlü, onlarca Sinobî lakaplı ulema yetişmiş ve Sinop'a rengini, İslami ve insani kimliğini vermiştir. İslam medeniyetinin nihai hedefi insan-ı kâmil veya Farabi ifadesiyle "Medinetü'l-Fâzıla'yı oluşturmaktır. Bu nedenle erdemli şehirlerin inşasında manevi mimarlar olan ulemanın şehre ve halkına etkisi bağlamında Sinop örneğinde dikkatler çekilecektir. İslam âlimlerinin, tevarüs ve devamlılık esası çerçevesinde insanları bilgi ve görgüsüyle narin ve zarif birer şehirli yapması, Sinop örneğinde açıkça

* Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi, dalkilic@istanbul.edu.tr

görülmektedir. İslam medeniyetinde şehirler Cami (yani mektep, medrese, hastane vs.) merkezli, Batıda ise meydan merkezli gelişmiştir. Tebliğde medeniyetimizde fetih hadisesi bir şenlendirme, ihya ve inşa faaliyeti anlamına geldiğine ve fetihten sonra Sinop'un yetiştirdiği âlimlerin, şehre kazandırdığı yüce sıfatlarla “güven Gehrî” inşa ettiklerine dikkatler çekilecektir. Onların inşa ettiği İslam şehirlerinin sadece seyredilen değil, yaşanılan bir güzellik sundukları veya güven toplulukları oluşturdukları Sinop örneği ile söz konusu edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, insan-ı kâmil, şehir kimliği, İslam medeniyeti, kültür, güven şehri.

The Effect of Turkish Islamic Scientists/Ulema on Sinop City Identity

Abstract

Turkish-carrier location in the ancient city of Islamic culture in the context of the role of protecting the Islamic identity and heritage is becoming a little more important with each passing day. Especially in recent years with subversive activities which serve the aims of the imperialist counts from religion to destroy the works of the activities of extremist groups in the Islamic world and action are eroded their city identity. This study, the first city in the Islamic civilization identity, culture and rose in the city of scholars will focus on the effects of this identity. Cities and urbanization that is important in the context of Islamic culture and Muslim communities in the provision reflects the characteristics and outward-opening doors. This is largely rebuilt towns of safety is based on the Prophet in Mecca and Medina. Islamic Monotheism/Tawhid primarily due to the unity of society / association, including human, reflects the integrity of the environment and the universe. Secondly, the Prophet and the city began the process of urbanization and construction of the conquered cities of Islamic civilization up to the present time gained identity will be explained with the example of Sinop. Prophet's ulama which can be considered varicose will focus on the impact on urban and urbanization. In this context, safety is one of the main features of the city / trust to be said and can fall into the negative attention of the Muslim community will be taken in case of loss. Thirdly, the last two centuries that give identity to the city knowing or not knowing how to create the identity of the erosion of the noted architect spiritual care will be taken in the context of Sinop. The city of peace and security in the Black Sea has been host to many civilizations throughout the history of Sinop. A membership to a city in the Islamic tradition and personality is a part of the identity. Therefore, dozens of worldwide famous Sinobi nicknamed the ulama trained and given the humanitarian and Islamic identity to Sinop. The ultimate goal of Islam is Human Perfection or kamil human civilization. The Farabi's expression to create Madina alFâzıla. Therefore, it would withdraw the spiritual architects and scholars caution in the town of Sinop, for example in the context of the impact on people in the construction of a virtuous city.

Islamic scholars mainly inherited and continuity within the framework of people with knowledge and experience to make a delicate and elegant urban is evident in the example of Sinop. Cities in the Islamic civilization is based on the mosque and in the West it was developed based on the square. After Communiqué civilization in our conquests incident that mean a sequencing enliven and construction activities and conquest of scholars raised in Sinop, with sublime attributes that give the city "safe city" had built, attention will be drawn. They've built the cities of Islam not only watched when they create a living trust or beauty they offer the community will be concerned with the example of Sinop.

Keywords: Sinop, Human Perfection, Madina al-Fâzıla, Islamic civilization, Culture, Safe city.

OSMANLI DÖNEMİNDEKİ SİNOPLU ÂLİM VE EDİPLER

Recep DİKİCİ *

Öz

Tarihteki en önemli ilim ve kültür merkezlerinden biri de, Sinop ilidir. Bu bölgedeki mevcut medreseler ile çeşitli bilim dallarında yetişen âlimler, bu gerçeği açıkça göstermektedir. Bu yüzden Nadir Tabakât kitaplarından ve Türkiye İhtisas Kütüphanelerinden tesbit edebildiğimiz aralarında Abdullah Ahdî b.el-Kâdı Ali, İlyas Avni Efendi, Ahmed Efendi, Ali b.Hüseyn Efendi, Hafız Ebûbekir lütfi Efendi, Hasan Hilmi Efendi, Halil b. Resûl Efendi, İlyas b. İbrahim Efendi, Mahmud Efendi, Mümin b. Mukbil Efendi ve Nebî Abdülbârî b.Turhan Efendi'nin de aralarında bulunduğu Sinoplu âlimlerin hayatları ile birçok sahaya dâir kütüphânelerde bulunan Arapça ve Osmanlıca elyazması ve matbû eserlerini topluca sunmak, bilim dünyası için son derece faydalı olacaktır. Böylece Sinop ili kültür tarihi ile ilgili ciddi bir boşluk doldurulacak ve araştırmacılara bu hususta yön verilecektir. Maalesef böyle önemli bir konu, günümüze kadar hiç ele alınmamıştır. Nitekim Kâtip Çelebi merhûmun “Keşfu’z-zunûn” adlı eserinin mukaddimesi’nde naklettiği “Kim bir mü’minin hayat tarihini yazarsa, onu yaşatmış gibi olur.” meâlindeki hadîs-i şerîf ile “Bizim eserlerimiz, bizi tanıtan belgelerdir. Bunun için, bizden sonra eserlerimize bakınız.” meâlindeki beyit, bu mevzûnun ne derece büyük önem arz ettiğini göstermektedir. Nitekim onların esasen fazilet ve kemallerine delalet edecek olan kitaplarının isimleri yazılarak, ilmî yükseklikleri ve insanlığa yaptıkları hizmetleri ispat edilmektedir. Bunun yanı sıra “Büyüklerini tanımayan bir millet, asla yükselemez.” veciz söz de, burada hatırlatılmalıdır. Bir milletin manevî kültür değerlerinin yekûnunu din, dil, tarih, sanat, edebiyat, örf ve âdetler ile düşünüş ve yaşayış tarzları meydana getirmektedir. Bu kültür değerleri, milletlerin hayatında önemli bir yer tutarlar. Milletler, bu tip kültür değerleri üzerinde hassasiyetle dururlar ve bunları mümkün mertebe zedelemekten ve hatta geliştirerek kendinden sonraki nesillere devrederler. Sinop kültür tarihini de gün yüzüne çıkarmak, şanlı milletimizin bu aziz değerlerine katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Kütüphane, Matbu, Elyazması, Âlimler.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, rdikici@selcuk.edu.tr

Scholars and Literati from Sinop in Ottoman Era

Abracts

One of the most important cultural and science center is Sinop province in history. Madrasah present in this region and scholars and litarary men showing this truth up. Therefore, in this paper submitting biographies and manuscript and printed works in Arabic, Persian and Ottoman Turkish of scholars and statesmen of Sinop as a whole in Ottoman and Republic era such as scholars Abdullah Ahdî b.el-Kâdı Ali, İlyas Avni Efendi, Ahmed Efendi, Ali b.Hüseyn Efendi, Hafız Ebûbekir lütfi Efendi, Hasan Hilmi Efendi, Halîl b. Resûl Efendi, İlyas b. İbrahim Efendi, Mahmud Efendi, Mümin b. Mukbil Efendi and Nebî Abdülbârî b.Turhan Efendi which we detected from rare bibliographic books and Turkish Specialized Libraries will be very useful for science world. Thus, a significant gap will be filled related with cultural history of Sinop and researchers will be guided in this issue. Unfortunately such an important issue was never handled till today. Hence the hadith of prophet “who tells of the biography of a believer, honours his memory” and the verses “our works are documents whic introduce us. Thus, look at our works after us.” which Katip Çelebi the deceased mentioned in the introduction of his work “Keşfu’z-Zunûn” demonstrate how important this issue is. Therefore, submitting the names of their works pointing their merit and perfection proves their scientific highness and services which they did for humanity. Beside this the proverb “Nation which does not recognize its elders can not proceed” must be reminded here too. The cultural values of a nation brings together the styles of religion, language, history, art, literature, customs and customs and ways of thinking and living. These cultural values have an important place in the lives of nations. The nations stand sensitively on such cultural values and transfer them to the next generations, without harming them as much as possible. Handling and examining your reminders, bringing the history of science and culture to the surface, and your glorious nationality contributing to these values. Taking the history of Sinop's culture to the surface is also contributing to these values of glorious nationality.

Keywords: Sinop, Library, Book, Manuscript, Scholars.

TÜRK İSLAM KÜLTÜR TARİHİNDE AHİLİK TEŞKİLATI BAĞLAMINDA DERİCİLER ESNAFI

Fatih ÇELİK*

Öz

Türkler Orta Asya'dan nereye göç ettilerse örf ve adetlerini gittikleri yerde yaşamaya ve yaşatmaya devam etmiş bir millettir. Müslüman Türkler, dinin ruhunu iyi özümsemiş, kendi gelenekleriyle de bütünleştirerek Türk İslam kültürünü ortaya koymuşlardır. Bu ortak kültür sosyal ve toplumsal alanın her yerine nüfuz etmiş, toplumun temel taşı olabilecek teşkilatlara da öncülük etmiştir. Türk İslam Kültür Tarihinde 13.yüzyılda kurumsallaşan, 20.yüzyılın başlarına kadar toplumun dînî, iktisadi ve ictimâî yapısındaki oluşumları düzenleyen Ahilik teşkilatı da bu ortak kültürün bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. El yazması bu eserde Ahilik teşkilatının da bir esnaf kolu olan “debbâğ” yani dericiler esnafından, dericilerin pîri Sultan Ahi Evran'dan, onun soy ağacından bahsedilmekte ayrıca tasavvufî erkân ve adaba göre, nesiller boyunca aktarılmış esnaf ahlağına yer verilmektedir. Bu tebliğ, Anadolu Türk İslam Kültür mirasını, onun unsurları ve örneklerini ortaya koymayı, dericilik esnafı ile ilgili bu yazma eseri günümüz Türkçesine kazandırmayı, Anadolu'da, Sinop'ta Ahilik teşkilatının izleri ve eserlerini araştırmayı hedeflemekte, ilgililere konunun önemini hissettirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ortak kültür, Ahilik, Sultan Ahi Evran, El yazma eser, Derici esnafı.

* Öğr. Gör., Bursa Diyanet Eğitim Merkezi, fcelik90@hotmail.com

Leather Tradesman in the Context of Ahilik Organization in the Turkish Islamic Culture

Abstract

Turks brought their customs and traditions to their new lands following emigration from Central Asia. Muslim Turks have assimilated the spirit of religion and integrated Islamic culture with their own traditions. This common culture has pioneered many important organizations that have penetrated all over the social and public life. The organization of Ahilik which was institutionalized in the history of Turkish Islamic Culture in the 13th century and organized the religious, economic, and social structures of the society until the beginning of the 20th century, emerged as a product of this common culture. In this handwritten book, the life and the family tree of Sultan Ahi Evran, a debbâğ or a tradesman of leather in the Ahilik organization was told along with the rules of conduct and manners expected from a debbağ. This paper aims to introduce the Anatolian Turkish Islamic Cultural Heritage, its elements and examples by making this handwritten book about the traditional leather tradesman available to the contemporary Turkish researchers interested in the traces and works of the Ahilik organization in Sinop and Anatolia.

Keywords: Common culture, Ahilik, Sultan Ahi Evran, Handwritten book, Leather tradesman.

SİNOPLU SAFÂYÎ'NİN FETİHNÂMESİ

Özlem DERELİ *

Öz

Divan edebiyatı, 13. yüzyıldan 19. yüzyıla Osmanlı toplumunun zevki, duyuş ve düşünüşü, yaşam tarzı, gelenek ve görenekleri ekseninde manzum-mensur birçok eser verilmiş; altı yüzyıllık mazide sahip geniş ve zengin bir dönemi ifade etmektedir. Sosyal ve kültürel hayatın farklı yönleriyle edebiyata yansması, konu çeşitliliğini beraberinde getirmiş ve birçok edebî türün doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu edebî türlerden biri de fetihnâmelerdir. Fetihnâmeler, bir yerin fethiyle ilgili bilgi veren edebî eserlerdir. Fetihlerle ilgili ayrıntılara yer vermeleri bakımından edebî olduğu kadar tarihî ve coğrafi önem de taşımaktadırlar. Bu türün bir örneği olan Fetihnâme-i İnebahtı ve Moton, İkinci Bâyezîd dönemi şairlerinden Sinoplu Safâî'nin manzum olarak mesnevî nazım şekliyle kaleme aldığı bir eserdir. Eserin bilinen tek nüshası, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1271'de kayıtlıdır. Denizci bir şair olan Safâî, İkinci Bâyezîd döneminde yaşanan İnebahtı ve Moton savaşlarına bizzat katılmış ve eserinde müşâhedelerini aktarmıştır. Fetihnâmeler, barındırdıkları bilgiler ile zaman zaman yazıldıkları döneme ait sosyal ve tarihî olaylara ışık tutmaktadırlar. Fetihlerle ilgili ayrıntıların bizzat fetihlere katılmış bir şair tarafından aktarılmış olması bu tür eserleri önemli kılmaktadır. Bu bildiride Sinoplu Safâî'nin hayatı, eserleri ve edebî kişiliğine kısaca değinilecek; ardından yukarıda bahsi geçen fetihnâmesi hakkında bilgilere ve değerlendirmelere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fetihnâmeler, Sinoplu Safâî, İnebahtı ve Moton'un fethi.

* OMÜ SBE öğrencisi, oz-lem_57@hotmail.com

Safayi of Sinop's Fetihname

Abstract

Classical Ottoman literature gave lots of masterpieces about Ottoman society's thinking, feelings and pleasure throughout the 13th century to 19th century, expressing the wide and wealthy era of six hundred years. The social and cultural life affected the literature and brings the diversity together and led to form many literary genre. One of the literary genre is fetihnams. Fetihnams are literary works which give information about the conquest of a place. Fetihnams are significant in terms of historical, geographical and literary value. One such example is Fetihname-i İnebahtı and Moton which took place in the Second Bayezid period, the work of Safayi from Sinop written in the so called mesnevi style. The only copy of the work is registered in Topkapı Palace's Museum of Library, Revan 1271. A sailor poet Safayi who lived during Second Bayezid period, personally joined İnebahtı and Moton wars and transferred his observations. Fetihnams, shed light to the terms social and historical events by holding the information and the time they had been written. The details about the conquests makes these literary works more important as they were written by the conquerer poet himself. In this notice; the life, literary works and literal personality of Safayi's from Sinop will be briefly mentioned and then there will be informations and the evaluation of fetihname that was mentioned above.

Keywords: Fetihnams, Safayi of Sinop, The conquest of İnebahtı and Moton.

BOZCAADALI HÜSEYİN PAŞA

Selçuk SARI *

Öz

Bozcaadalı Hüseyin Paşa XIX. yüzyıl Osmanlı donanmasının önemli şahsiyetlerindendir. Bahr-ı Sefid'te yürüttüğü, taltif edilerek tamamladığı bir dizi görevle ön plana çıkmıştır. Nizamiye Fırkateyni ile Karadeniz filosunda görevlendirilmiştir. Osmanlı tarihinin kırılma noktalarından sayılan ve donanmanın ağır yara aldığı Sinop Vakâsı'nda şehit düşmüş, Sinop'ta defnedilmiştir. Donanmaya verdiği hizmetle kalmamış, bahriyeli olmayı aile geleneğine dönüştürmüştür. II. Abdülhamid döneminin ünlü Bahriye Nazırı Hasan Hüsnü Paşa onun oğludur. Bildiri, hakkında ayrıntılı bir çalışma mevcut olmayan Bozcaadalı Hüseyin Paşa'nın tanıtılmasını amaçlamaktadır. Paşanın şahsı, memuriyeti ve ailesiyle ilgili tespit edilebilen arşiv belgeleri ve diğer kaynaklardan elde edilen bilgiler toplanarak hakkında biyografik bir çalışma ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bahriye, Biyografi, Donanma, Paşa, Sinop.

Bozcaadali Husain Pasha

Absract

Bozcaadalı Husain Pasha is one of the most distinguished personalities of the Ottoman navy in the 19th century. He became well-known for a number of duties which he successfully carried out in the Mediterranean Sea and for which he was later awarded. He was joined the Black Sea Fleet with his Nizamiye Figate. He was martyred in the battle of Sinope, during which a great harm was given to the navy and which was viewed as as a breaking point in the Ottoman history and burried in the province of Sinope. Husain Pasha not only served as a minister fort he navy but also managed to transform the job of being a sailor into a tradition for his family. He was the son of Hasan Husnu Pasha, a prominent minister in the period of Abdulhamid II. The study aims to introduce Bozcaadalı Husain Pasha, on whom any study has yet to be contucted. This is a biographical study which is based on the archive documents and the information obtained from other sources concerned with the personality of Husain Pasha, his service in the state and his family.

Keywords: Biography, Marine, Navy, Pasha, Sinope.

* Doktora öğrencisi, Ordu Üniversitesi, selcuksari28@gmail.com

SİNOPLU ŞEYH MUHAMMED AHMED

Ömer DUMLU *

Öz

Sinoplu Şeyh Muhammed b. Ahmed'in hayatı hakkında bilgi edinemedim. Ancak onun 1132 yılında kitabını yazdığı göz önüne alınırsa hicri 12. ve miladi 18. asırda yaşadığı kendiliğinden anlaşılmaktadır. Eseri hem bir vazı nasihat ve hem de bir tasavvuf literatürünü ilgilendirmektedir. İki nüshası vardır. Kastamonu Kütüphanesinde mevcuttur. Müellif nüshası tamam olup diğer nüsha eksiktir ve yazarı belli değildir. Eser 71 meclisten oluşmaktadır. Meclislerin her biri müstakil yazılsa bile birbirlerinin ve hatta konularının birer devamı olduğu görülmektedir. Sonunda Hz. İbrahim'in oğlu İsmail (as)'ı kurban etmesi ile ilgili konu yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Muhammed Ahmed, Câmi'u'l-envâr ve letâ'ifu'l-ahbâr, Nüshalar.

Seyh Muhammed Ahmed of Sinop

Abstract

I cannot obtain information about the life of al-sayh Muhammad b. Ahmad from Sinop. When the time of writing his book in the year hijri 1132 is considered it could be understood he lived hijri 12th century or Gregorian 18th century. His work is related with advices as well as literature of Islamic mysticism. There are two versions in the Library of Kastamonu. The version of writer is complete but other version is incomplete and its scribal is unknown. The work consists of 71 chapters. Even the each chapter is written separately they are supplementary of each other's moreover supplementary of their subjects. There is the subject of sacrificial rite of Abraham to Samuel (Ismail) in the end of the work.

Keywords: Seyh Muhammed Ahmed, Câmi'u'l-envâr ve letâ'ifu'l-ahbâr, Versions.

* Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, omer.dumlu@deu.edu.tr

MÛSÂ SÎNÔBÎ VE FÂTIHA SÛRESİ MEÂLİ TEFSİRİ

Emrah DİNDİ *

Öz

Bu çalışmada, 16. yüzyılın sonları 17. yüzyılın başlarında yaşadığı ve Osmanlı dönemi müelliflerinden olduğu tahmin edilen Mûsâ es-Sînôbî'nin hayatını ve İzmir Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları bölümünde 1467/18 arşiv numarasıyla, “*Tefsîr-i Suver-i Kur’ân-ı Kerîm*” adıyla kayıtlı bulunan iki sahifelik *Fâtiha Tefsirini* ve bu bağlamda ayetleri yorumlama ve meallendirme tarzını tahlil ettik. Bu yorum ve meallerin Osmanlı dönemi Fâtiha tefsiri ve meâli geleneğiyle ilişkisini, benzerlik ve farklılıklarını, döneminin izlerini taşıyıp taşımadığını, eserin hangi saik ve amaçlarla kaleme alındığını ortaya koymaya çalıştık. Hiç şüphesiz bu eser, o dönem mektep ve medreseden uzak özellikle de göçebe Türklerin günlük yaşamlarında hatta dört rekâtlı namazların son iki rekâtında dua mahiyetinde kendi dillerinde Fâtiha’yı okumaları amacına matuf olarak kalem alınmış olması bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle Mûsâ Sînôbî’ye ait bu eser, kısa bir meâl-tefsir olduğundan ayrıca eserin latinize edilmiş metnini de vermeyi ihmal etmedik. Çalışma neticesinde okur, 16. yüzyılın sonları 17. yüzyılın başları dönemine ait olduğu tahmin edilen bir Osmanlı Türkçesi elyazması *Fatiha Meâli Tefsiri* örneği ve geleneğiyle yüz yüze gelmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mûsâ Sînôbî, Fâtiha, Türkçe meâl, Tefsîr, Osmanlı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, emrahdindi@sinop.edu.tr

Mûsâ Sînôbî and the Meaning and Interpretation of the Surah Fatiha

Abstract

In the present study, we analyzed the life of Mûsâ es-Sînôbî, who is estimated to have lived in late 16th and early 17th Centuries and who was one of the important authors of the Ottoman Period, and the translation and interpretation style of him for the Surah Fatiha, which is kept in Izmir National Library Turkish Manuscripts Section with the archive number 1467/18, and with the name “Tefsîr-i Suver-i Kur'ân-ı Kerîm” consisting of two pages. We tried to determine the relation, similarities and differences of these interpretations and meanings with the Ottoman Period Surah Fatiha translation and interpretation traditions, whether it had the traces of those times, and with which motive and purposes the work was written. No doubt, this work is important in that it was written for the purpose of making the nomadic Turks, who lived away from schools and madrasahs, to read the Surah Fatiha in their daily lives even in the latest rakats of the 4-rakat-prayers as prayer-words in their own languages. For this reason, since this work, which belongs to Mûsâ Sînôbî, is a short translation-interpretation, we did not neglect to provide the Latinized text. As a result of the present study, the reader will face a sample and tradition of Ottoman Turkish manuscript Surah Fatiha Translation Interpretation, which is estimated to belong to late 16th and early 17th Centuries.

Keywords: Mûsâ Sînôbî, Fatiha, Turkish translation, Interpretation, Ottoman.

ABDÜLBÂRÎ ES-SÎNÔBÎ VE *HAYÂTU'L-KULÛB* ADLI ESERİ

Faruk ÖZDEMİR *

Öz

Bu bildiride Sinoplu âlimlerden Abdülbârî es-Sînôbî ve *Hayâtu'l-kulûb* adlı eseri araştırma konusu edilmiştir. Doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız Sînôbî, Hicrî 936, milâdî 1530 tarihinde vefat etmiştir. Sînôbî, Osmanlının yükselme devrinde, bir ilim ve kültür merkezi olan Edirne'de yaşamış ve araştırmamıza konu olan vaaza dair *Hayâtu'l-kulûb* adlı eserini vefat ettiği yıl olan 936 (m. 1530) senesinde burada tamamlamıştır. Eserin metot ve muhtevasını tetkik ettiğimiz bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Müellif konuları âyetler, hadis-i şerifler, sahabe ve tâbiûn kavilleriyle izah etmiştir. Yani esere tefsir metodu zaviyesinden göz atığımızda meseleyi evvele rivayet yönünden ele almıştır. Yeri geldikçe âyetler ve hadislerde geçen kelime ve ibareleri lûgat, sarf ve nahiv yönünden tahlil etmiştir. Konunun muhataplar açısından daha iyi anlaşılması için sorular yöneltip bunlara ilişkin mantikî izahlar yapmıştır. *Hayâtu'l-kulûb* sahibi zikrettiği âyetlerin kıraat farklılıklarına da yer vermiştir. Eser mevize özelliği taşıdığı için müellif, zaman zaman ibretlik kıssaları ve menkıbeleri de zikretmekten geri durmamıştır. Dolayısıyla eser bir yandan vaaz ve irşad kitabında bulunması gereken özellikleri taşıırken öte yandan tefsir metodolojisi açısından da hem rivayet hem de dirayet tefsiri özelliğini taşımaktadır. Ayrıca eserde Abdülbârî es-Sînôbî'nin meseleleri konu konu bablara ayırıp her bir konuyla ilgili âyet ve hadisleri bütüncül olarak ele almasını dikkate aldığımızda kitabın konulu tefsir özelliğini de ihtiva ettiğini belirtebiliriz. Hülâsa müellif *Hayâtu'l-Kulûb* adlı eserinde Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan temel konular olan inanç, ibadet, ahlâk ve geçmiş milletler ile onlara gönderilen peygamberlerin kıssalarını 97 baba ayırarak konu bütünlüğü içerisinde izah etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Abdülbârî es-Sînôbî, *Hayâtu'l-kulûb*, Sinop, Edirne, Metot.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, fozdemir5561@hotmail.com

Abdubârî al-Sînôbî and His Work Named *Hayât al-Kulûb*

Abstract

In this report, Abdubârî al-Sînôbî, scholar from Sinop, and his work *Hayât al-kulûb* was examined. Sînôbî, whom we do not have any information about the date of birth, passed away in 936 Hijri calendar, in 1530 Gregorian calendar. Sînôbî lived in Edirne, a center for science and culture, in the rise of the Ottoman Empire and completed his work *Hayât al-kulûb*, which is the subject of our study, in the year he passed away, 936 (G. 1530). In this study, which we have examined the method and content of the work, the following conclusions are reached: The author has explained the subjects with the verses from Qur'an, hadiths, utterances from sahabah and Tabi'un in other words, when we look at the work from the method of interpretation angle, he takes the subject in terms of narration at first. When necessary, he analyzed the words and phrases in the verses from Qur'an and hadiths in terms of word, grammar and syntax. In order for respondents to better understand the subject, he directed questions and made logical explanations about them. *Hayât al-kulûb* also included the reading differences of the verses he mentions. Since the work carries the characteristic of the sermon, the author has not refrained from mentioning exemplary stories and anecdotes. Therefore, while the work carries the qualities that should be found in a book of the sermon and irshad (showing the true path), it also carries both narration and sagacity in terms of interpretation methodology. We can also point out that Abdubârî al-Sînôbî involves the interpretation feature in the book when we examine the issues related to the subject by dividing into parts and take a holistic view of the verses from Qur'an and hadiths related to each subject. To sum up, in his work *Hayât al-kulûb*, the writer explains the main issues of faith, worship, morality and past nations and stories of prophets sent to them in the Al-Qur'an Al-Karim, by dividing it into 97 parts in cohesion.

Keywords: Abdubârî al-Sînôbî, *Hayât al-kulûb*, Sinop, Edirne, Method.

CANDAROĞLU İSMAİL BEY'İN EMRİYLE KALEME ALINAN TECVİDE DAİR TÜRKÇE BİR ESER: RİSÂLE-İ MÜNCİYE

Kadir TAŞPINAR *

Öz

Candaroğulları hükümdarlarının ilme değer verme ve âlimleri himâye etme geleneği, 1443-1461 yılları arasında hükümdarlık yapan İsmail Bey (ö. 883/1479) tarafından da devam ettirilmiş ve bu tutum birçok eserin vücûda gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu eserlerden biri de İsmail Bey'in emriyle Ömer b. Ahmed tarafından kaleme alınan "Risâle-i Münciye" isimli Türkçe tecvid eseridir. İsmail Bey'in hükümdarlık dönemini dikkate alarak eserin XV. yüzyılın ortalarında kaleme alındığını söylememiz mümkündür. Müellif nüshası mevcut olmayan eserin, Topkapı, Süleymaniye ve Millet Kütüphânelerinde üç yazma nüshası bulunmaktadır. Kıraat-i seb'a'yı esas alarak telif edilen risâle, tecvide dair konuları etrafıca ele alması ve bu konuda kaleme alınan ilk Türkçe eserlerden olması itibariyle türünün ilk örneklerinden olma özelliğini de hâizdir.

Anahtar Kelimeler: Candaroğulları, Ömer b. Ahmed, Risâle-i münciye, Tecvid, Kıraat-i seb'a.

A Turkish Treatise About al-Tacwid

Ordered to Write by Candaroğlu İsmail Bey: Risâle-i Münciye

Abstract

The tradition of the Candaroğulları rulers to protect their appraisal and scholarship was continued by İsmail Bey (d. 883/1479) who ruled between 1443-1461 and this attitude prepared the way for many works to arrive on the body. One of these works is a Turkish tecvid "Risâle-i Münciye", which was taken by Ömer b. Ahmed. Taking into consideration the reigning period of İsmail Bey, it is possible to say that it was written in the middle of the century. There are three manuscripts in the Topkapı, Süleymaniye and Millet Libraries where the manuscript is not available. It is a characteristic of being the first example of the line because it is the first Turkish artefact to be taken into consideration in this issue.

Keywords: Candaroğulları, Ömer b. Ahmed, Risâle-i munciye, Tecvid, Kıraat-i seba.

* Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, kadir.taspinar@erdogan.edu.tr

**NEBİ ABD EL-BARİ B. TURHAN SİNOBÎ'NİN
HAYATÜ'L-KULÛB ESERİNDE BESMELE TEFSİRİ**

Yusuf Ziya KURTULUŞ *

Öz

Nebi abd el-Bari b. Turhan Sinobî Anadolu'da İslam kültürünün yerleşmesinde önemli iz bırakan âlimlerden biridir. Bu bağlamda Sinobî'nin eseri olan *Hayatü'l-Kulûb* ilim ve kültür hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmamızda bu eserin başında yer alan besmele bahsini konu edinerek ilim dünyasına kazandırmaya çalıştık. Sinobî besmele bölümünde dil tahlillerine ve besmelenin ifade ettiği öneme kendi penceresinden farklı bir bakış açısıyla bakarak bize zengin bir miras bırakmıştır. Onu ve bu eseri tanımak Anadolu'nun manevi mimarları arasında Sinoplu âlimlerin yerini ve rolünü göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Nebi b. Turhan Sinobî, *Hayâtü'l-Kulûb*, Besmele, Tefsir.

The Basmala İnterpretation in Nebi Abd el-Bari b. Turhan Sinobi's Hayatü'l-Kulûb

Abstract

Nebi abd al-bari b. Turhan Sinobî is one of the scholars who left an important mark in the settlement of Islamic culture in Anatolia. In this context Hayatü'l Kulub, the work of Sinobî, has an important place in our life and culture. In this study, we tried to bring to the world of knowledge the issue of bedside which is at the beginning of this work. Sinobi has left us a rich heritage by looking at language assessments in the food section and the preaching expressed by the bezelin from a different point of view from his own window. Knowing him and this work is important in terms of showing the role and place of the scholarly scholars among the spiritual architects of Anatolia.

Keywords: Nebi b. Turhan Sinobî, *Hayâtü'l-Kulûb*, The basmala, İnterpretation.

* Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, yzkurtulus@sinop.edu.tr

IV. OTURUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

6 EKİM 2018 CUMARTESİ

11.00 - 12.30

19. YÜZYILIN SONLARINDA SOSYO-KÜLTÜREL VE DİNÎ AÇIDAN SİNOP ŞEHİRİ

Abdurrahman KURT *

Öz

Biz bu bildiride diğer tarihsel kaynakların yanında, büyük ölçüde Tepeyran'ın Hatıraları'nı esas alarak 19.yüzyılın sonlarına doğru bir sahil şehri Sinop'un sosyo-kültürel ve dinî profilini ortaya çıkarmaya çalışacağız. Sinop şehrinin tarihsel olarak sosyo-kültürel ve dinî yapısının ortaya çıkarılmasında Ebu Bekir Hâzım Tepeyran'ın (1864-1947) Hatıralar'ı (ilk baskısı Türkiye Yayınevi, İst. 1947) oldukça önemlidir. Onun Sinop'la yolları 1885 yılında kesişir; zira bu tarihte Kastamonu Valisi Abdurrahman Nurettin Paşa'nın (1836-1912) teklifi üzerine Kastamonu Mektubi Kalemî mümeyyizliğine tayin olunmuştur. Bilindiği üzere 19.yy'da Sinop, Kastamonu vilayetine bağlı bir livadır. Hâzım Bey, çalışkan ve dindar valinin temposuna ayak uydurarak onun güvenini kazanır. Kastamonu'da kaldığı altı yıl içinde Paşa'ya mühürdarlık, mektupçu kalemî mümeyyizliği, vilayet gazetesi yazarlığı, idadi mektebinde mecelle ve mülkiye kanunları hocalığı görevlerinde bulunur. Hâzım Tepeyran'ın hatıratından öğreniyoruz ki, o dönemlerde Sinop her sınıftan memur, asker ve sivillerin gönderildiği bir sürgün şehriydi: Muhtelif cezalara mahkûm edilen 400'den fazla farklı din ve mezheplere mensup insan, kale zindanlarında mahpustu. Tepeyran hatıratında bunlara ilâveten resmi binaların inşası sırasında Sinop'taki bazı kişi ve bürokratların suiistimallerini de gündeme getirmektedir. Her ne kadar Osmanlı geleneksel ve dinî ağırlıklı bir toplum yapısından oluşsa da bahsedilen tarihlerde, Sinop'ta, öğle arası yemeklerden ağızlarında içki kokusuyla dönen memurlar vardı. Keza görevlilerin tamamı abdestli namazlı ve uzun sakallı kimselerden oluşmuyordu. Dikkat çeken bir diğer husus da yaşlı zatlara naip veya mutasarrıf olarak şehre atanmasıydı. Osmanlının son dönemlerinde Sinop'ta görülen idari teşkilatın birçok alanda dökülen yapısı çöküşün ipuçlarını da gözler önüne seriyor. Kuşkusuz bunlar farklı düzeylerde olsa da şu veya bu şekilde başka şehirlerde de görülebilir. Ancak Cumhuriyet'in kuruluşunun ilk dönemlerinde kaleme alınan Tepeyran'ın eserlerindeki üslubun seküler niteliği ve geçmiş döneme ilişkin tepkiselliği dikkatlerden kaçmıyor. Rus konsolosluğunda Tepeyran'ın votka içip genç matmazelle yakınlaşması, onun seküler yaşam tarzına olan yatkınlığına işaret ediyor.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Sosyo-kültürel hayat, Dini hayat, Tepeyran.

* Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, k_abdurrahman@hotmail.com

Socio-Culturally and Religiosity Sinop City in the Late 19th Century

Absract

In this paper, we will try to reveal the socio-cultural and religious profile of Sinop, a seaside city towards the end of the 19th century, based largely on Tepeyran's Remarks, as well as other historical sources. For discovery the city's historical socio-cultural and religious the structure, Ebu Bekir Tepeyran's (1864-1947) book named Hatıralar (the first edition of Turkey Publishing House, Ist. 1947) is very important Tepeyran's roads with Sinop crossed in 1885. On this date, thanks to the proposal of Kastamonu Governor Abdurrahman Nurettin Pasha (1836-1912), he was assigned to the position of as a pen officer (kâtiplik) in the Kastamonu governorate. As it is known, in the 19th century, Sinop was a liva (liaison) to the Kastamonu province. Hâzim Bey earns his trust by keeping up with the temps of the hardworking and pious Governor. We learn from the remembrance of Hâzim Tepeyran that at that time Sinop was a city of exile where every class of officers, soldiers and civilians were sent: more than 400 different religions and sects were sentenced to various punishments in the dungeons of the fortress. In addition to these, the bribery of some people and bureaucrats in Sinop are also brought to the agenda during the construction of official buildings. Although the Ottomans consisted of a traditional and religious society, there were officers in Sinop who returned from their lunch breaks in their mouths with drink smells. Likewise, all of the officers were not composed of ablutionary prayers and long bearded men. The structure of the administrative organization in Sinop in the last periods of the Ottoman Empire reveals clues to its collapse. Certainly these can be seen in other cities in one way or another, although at different levels. However, the style of the works of Tepeyran, which was taken in the early periods of the founding of the Republic, does not escape attention with its secular character and its reaction to Ottoman period. In the Russian consulate, Tepeyran's drinking of vodka and his approach to the young mourning point to its predisposition to secular lifestyles.

Keywords: Sinop, Socio-cultural life, Religious life, Tepeyran.

İBN-İ BATTUTA'YA GÖRE 14. YÜZYIL SİNOP'UNDA SİYASİ VE DİNİ HAYAT

Selim ÖZARSLAN *

Öz

Anadolu'nun en kuzeyindeki kıyı şehri olan Sinop, uzun tarihi geçmişiyle birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış şirin bir ilimizdir. Biz bu tebliğimizde 14. Yüzyılın ilk yarısında yaşamış ünlü seyyah bugünkü tabirle araştırmacı gazeteci İbn-i Battuta'nın (1304-1369) Sinop'un tarihi, kültürel ve dini hayatıyla ilgili verdiği bilgileri değerlendirmeye çalışarak, o günkü Sinop'un sosyo-kültürel ve dini hayatına ışık tutmuş olacağız. İbn-i Battuta'nın gözlemlerine göre o günkü Sinop, kalabalık bir nüfusu barındıran güzel bir şehir olup, savunma bakımından son derece elverişli imkânlarla sahiptir. Doğu tarafı dışında diğer bütün yönlerden denizle çevrilmiş olan Sinop'un doğu tarafından olmak üzere tek bir giriş kapısı bulunduğundan belde Hâkiminin izni olmadan hiçbir kimse şehre giremez. Anadolu'nun bütün şehir, kasaba ve köylerinde İslam inançlarına bağlı olarak kurulan yardımlaşma ve dayanışma birliği olan Ahilik cemiyeti burada da teşkilatlanmıştır ve zaviyeleri mevcuttur. Denize doğru uzanan büyük bir dağın üzerinde on bir tane köy bulunmakta, bu köylerde Müslümanların yönetiminde idare edilen kâfir olarak adlandırdığı Rum nüfus yaşamaktadır. Dağın zirvesinde inşa edilen zaviye ise Hızır ve İlyas (a.s)'a nispet edildiğinden ibadet eden ziyaretçilerle dolup taşmaktadır. Dağın eteğinde ashabı kiramdan Bilal-i Habeşi'nin kabri bulunur. Yanındaki tekkede oradan gelip geçen yolculara yemek ikram edilir. Ortasında bir su havuzu bulunan Sinop Camisi için İbn-i Battuta, gördüğüm en güzel camilerden birisidir demiştir. Yöre halkının önemli bir bölümünün haşhaş kullandığını belirten seyyahımız, Sinop halkının Hanefî mezhebine bağlı olarak ibadet ettiklerinden farklı mezheplere göre namaz kılan insanlara şüpheyle yaklaştıklarını, hatta onları Şii Rafizi olarak değerlendirdiklerini bizlere aktararak oradaki dini yaşam hakkında bizlere veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İbn-i Battuta, Ahilik, Hanefî mezhebi, Sinop Camisi.

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, sozarслан1@firat.edu.tr

Political and Religious Life in the 14th Century Sinop by ibn-i Battuta

Abstract

Sinop, the northernmost coastal city of Anatolia, is a charming province that has been home to many cultures and civilizations with its long history. In this paper, the famous traveler who lived in the first half of the 14th century tried to evaluate the information given by the investigative journalist İbn Battuta (1304-1369) about the history, cultural and religious life of Sinop and the socio- we will have shed light on the religious life. According to observations of Ibn al-Battuta, that day's Sinop is a beautiful city with a crowded population and has very convenient facilities for defense. When there is only one entrance gate to the east of Sinop, surrounded by sea from all directions except the east side, no one can enter the city without the permission of the local judge. In all cities, towns and villages of Anatolia, the Akhism community, which is a coalition of solidarity and solidarity founded on Islamic beliefs, is organized here and there are zawiyahs. There is eleven villages on a large mountain stretching to the sea, where the Greek Cypriot population, which they call the unbelievers ruled by the Muslims, lives. The zawiyah that was built at the peak of the mountain is filled with a worshipping prayer because it is relative to Khidr and Elijah (a.s). There is a tomb of Bilal-i Habeshi in the flat on the mountain. A small İslamic monastery in the next meal is served to the passengers come there. For Sinop Mosque with a water pool in the middle, Ibn-i Battuta is one of the most beautiful mosques I see. Having stated that a significant portion of the people of the region use poppy, our traveler presents to us about the religious life there by conveying to them that they are approaching suspicion to the people who pray according to the different sects of the Sinop people and they regarded them as Shia Rafizi.

Keywords: Ibn-i Battuta, Akhism, Hanafi sect, Sinop Mosque.

FETİH'TEN OSMANLI'YA SINOP: ŞEHİR – İKTİSAT VE TOPLUM

İlhan ERDEM *

Serhat ALTINKAYNAK **

Şehir medeniyet kadar eskidir.

J.E.Goldhorpe

Öz

Malazgirt sonrası Anadolu'da Süleyman Şah İznik merkezli devletini kurmuş ve sonrasında bir dizi fetih politikası izlemiştir. Bu fetih sürecinin önemli bir noktasında Sinop da bulunmaktaydı. Süleyman Şah ile Aleksios arasında yapılan Drakon Suyu (1081) antlaşması ile Bizans Anadolu'daki birçok yeri Selçuklulara devretti. Bu sıralarda Süleyman Şah'a bağlı olan Emir Karatekin de Çankırı, Kastamonu ve Sinop üzerine genişleme siyaseti izliyordu. 1085 tarihinden itibaren Emir Karatekin liderliğinde Kuzeybatı Karadeniz bölgesinde Türk ilerleyişi gerçekleşmiş ve fakat kesin bir yerleşim meydana gelmemiştir. IV. Haçlı Seferi (1204) sonrası Bizans hanedanından iki prens -Alexis ve David- Karadeniz sahillerine ulaştı; birincisi Trabzon'da diğeri de Sinop ve Ereğli'de yerleşti. İznik'te ise Theodore Laskaris kendi devletini kurdu. Buradan hareketle Anadolu'nun milletlerarası ticaretinde önemli rol oynayan Sinop; Trabzon ve İznik Devleti arasında mücadele sahası olmuş ve böylece buradaki ticarî hayat durma noktasına gelmişti. Sinop'un stratejik öneminin farkında olan Türkiye Selçuklu sultanı I. İzzeddin Keykavus ilk kalıcı fethi 1214'te gerçekleştirdi. Bu dönemde bölgede ticarî ve içtimaî hayat gelişme gösterdi. I. Alaeddin Keykubad zamanında Suğdak (Kırım)'a da Sinop'tan hareket edilmisti ki burası aynı zamanda bir donanma şehri durumuna da gelmişti. Türkiye Selçuklularının buradaki etkisi I. Keykubad'tan sonra azalsa da bölgedeki Türk yerleşimi devam etti. Pervaneoğulları ve Candaroğulları zamanında da bölge bir Türk-İslâm bölgesi; içtimaî ve iktisadî hayatta Anadolu'nun önemli bir güzergâhı olma özelliğini kaybetmedi. Sinop, tarih boyunca ismini de muhafaza etti ve büyük bir değişiklik yaşamadan günümüze kadar aynı adla varlığını korudu. Bu çalışmada Selçuklu ve Beylikler çağında Sinop'un bir Türk-İslâm şehrine dönüşmesi; mezkûr çağda şehir kimliği ile birlikte iktisadî ve içtimaî durumu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Selçuklular, Pervaneoğulları, Candaroğulları, Şehir, İktisat.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, ierdem@ankara.edu.tr

** Arş. Gör., Sinop Üniversitesi, saltinkaynak@sinop.edu.tr

Sinop from its Conquest to Ottoman Era: City – Economy and Society

Abstract

After Manzikert, Suleiman Shah founded the state of Iznik in Anatolia and followed a series of conquest policies. Sinop was one of the important part of this conquest process. Due to the Drakon Suyu treaty (1081) which was signed between Suleiman Shah and Alexios, Byzantium handed over many places in Anatolia to the Seljuks. Emir Karatekin, who was depended to Suleyman Shah in those days, was working on the enlargement policy of Çankırı, Kastamonu and Sinop. As of the date of 1085, under the leadership of Emir Karatekin, the Turkish progress in the Northwest Black Sea region was realized, but it did not turn into a definite settlement. After the Fourth Crusade (1204), two princes from the Byzantine dynasty -Alexis and David- settled to the Black Sea coasts; the first in Trabzon and the other in Sinop and Ereğli. In İznik, Theodore Laskaris founded his own state. From this point of view, Sinop which held an important role in the international trade of Anatolia, turned into a battle field between the Trabzon and the Iznik States; as a result the commercial life in Sinop started to halt. Turkey Seljuk Sultan Kaykaus I who was aware of the strategic importance of Sinop achieved the first permanent conquest in 1214. During this period in the region, commercial and social life showed an improvement. During the reign of Alaeddin Keykubad I, Sinop became a navy city which was the starting point of movement to Soldaia (Crimea). Although the decrease of effectiveness of Turkey Seljuks started after Keykubad I, the Turkish settlement continued in the region. At the time of Pervaneoğulları and Candaroğulları, the region kept its Turkish-Islamic region properties and the feature of being an important route of Anatolia in social and economic life. Sinop has preserved its original name throughout history and preserved its existence with the same name. In this study, the transformation of Sinop into a Turk-Islamic city in the Seljuk and Beyliks times; the economic and social situation of the city together with the identity of the city will emphasized.

Keywords: Seljuks, Pervaneoğulları, Candaroğulları, City, Economy.

FRANSIZ KAYNAKLARINDA SİNOP

Hicabettin SARI *

Öz

“Fransız Kaynaklarında Sinop” konulu bildiri çalışması, Karadeniz Bölgesi’nin orta kesiminde yer alan Sinop’ta muhtelif dönemlerde yaşanmış tarihsel olaylarla gerçekleştirilmiş gezi ve araştırmaların notlarının Fransa’da yayımlanmış gazete, dergi ve kitaplarda ne şekilde aktarıldığını ortaya koyarak Sinop tarihinin yazımıyla araştırmalarına ve iç-dış tanıtımına katkıda bulunmak, genç araştırmacılara kaynak ve yeni araştırma pistleri sağlamak üzere hazırlanmıştır. Paris’teki Fransız Milli Kütüphanesi basın arşivlerinde yapılan uzun ve özverili tarama çalışmaları sonucunda Sinop odaklı, bölgenin tarihsel ve kültürel panoramasını (siyasi,sosyo-ekonomik ve dini hayat ile mimari ve fiziki yapılar) ortaya koyan bilgilerin yer aldığı birçok belge belirlenmiştir. 1919 Versay Antlaşması’na kadar organ sayısı ve tirajları ve de okunurlukları bakımından Dünya’nın en büyük basınıyken bu antlaşmayla birlikte ve sonrasında İkinci Dünya Savaşı’na kadar İngiliz basını ile üstünlük yarışını sürdüren Fransız basını milletlerarası tarih araştırmalarında son derece yoğun başvuru alan bir kaynaktır. Bu sebeple konusu Fransız basınına dayandırılan bildiri çalışmamız kaynak zenginliği itibarıyla Sinop tarihi hakkında farklı ve öğretici, dışarıdan nasıl görüldüğünü yansıtan ve de şehrin uluslararası önemini ortaya koyan değerli bilgiler sunmaktadır. Muhtelif kaynaklardan elde edilen bilgilerin sınıflandırması sonucunda bildiri çalışmamız 4 ayrı bölümden oluşmuştur.

* Dr., İstanbul Üniversitesi, drhsrof@hotmail.com

Sinop in French Sources

Abstract

The report on "Sinop in the French Press" reveals how the notes of the excursions and researches carried out in various periods in Sinop in the central part of the Black Sea Region are transmitted to published newspapers, magazines and books published in France, and to contribute to internal and external promotion, to provide resources for young researchers and to provide new research tracks. As a result of long and self-sacrificing screenings in the press archive of the French National Library in Paris, many documents have been identified that focus on Sinop and contain information that reveals the historical and cultural panorama of the region (political, socio-economic and religious life and architectural and physical structures). The French press, which ran the race of superiority with the British press until the Second World War with and without this treaty, was the world's largest press in terms of number of organs and circulars until the 1919 Versailles Treaty. For this reason, our paper based on the French press presents valuable information about Sinop history, which reflects how it is viewed from the outside, as well as the international significance of Sinop history, in terms of resource richness. As a result of classification of the information obtained from various sources, our paper work consists of 4 separate sections.

İBN BATUTA'YA (Ö. 779) AİT "TUHFETÜ'N-NÜZZAR Fİ GARAİBİ'L-EMSAR VE ACAİBİ'L-ESFAR" ADLI KİTAP BAĞLAMINDA SİNOP KENTİNİN SELÇUKLU DÖNEMİNDEKİ SİYASİ VE SOSYAL HAYATI

Aws Abduljabbar Mohammed ALGBURI *

Öz

Bu bildiri Sinop kentinin Selçuklu dönemini özellikle siyasi ve sosyal açıdan aydınlatmayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşırken Magripli büyük ünlü tarihçi İbn Batuta (ö. 779)'nın seyahati sırasında elde ettiği izlenimlerinden yardım alınacaktır. Bu izlenimler Anadolu bölgesini ve özellikle Sinop kentine yaptığı ziyaretlerden kaydedilmiştir. Bu kayıtlar ve ayrıca camiler, kabristanlar ve medreseler o dönem Türkiye'sinin gelenekleri ve görenekleri, sosyal hayatının doğası veya siyasi havası hakkında çok değerli bilgiler vermektedir. Tüm bunların yanında İbn Batuta'nın aktardığı bilgiler ve izlenimleri o dönem hayatının toplumsal akışına ait diğer ayrıntıları da içermektedir. Bu izlenimler ve kayıtlar tarihsel veri açısından çok önemli ve değerli sayılmaktadır. Çünkü bu değerli kitabı sayesinde İbn Batuta özel gezisi ve seyahati aracılığıyla elde ettiği kendine özgü izlenimleri bizlere olanca dikkat ve özenle sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, İbn Batuta, Selçuklu dönemi

الحياة السياسية والاجتماعية في مدينة سينوب إبان العصر السلجوقي من خلال كتاب
”ثحفة النظر في غرائب الأمصار وعجائب الأسفار“ لابن بطوطة الطنجي (ت779هـ)

المخلص

يسعى هذا البحث إلى تسليط الضوء على مدينة سينوب في العصر السلجوقي وتحديدًا على الأوضاع الاجتماعية والسياسية من خلال مشاهدات الرحالة والمؤرخ المغربي الكبير ابن بطوطة (ت779هـ) والذي قدم من خلال زيارته إلى الأناضول ومدينة سينوب على وجه الخصوص تصورا دقيقا وشاملا عن طبيعة الحياة الاجتماعية والعادات والتقاليد التركية وعن المساجد والمزارات والمدارس التي كانت قائمة آنذاك وعن طبيعة الأوضاع السياسية أيضا، كما ويقدم ابن بطوطة تصورات ومشاهداته عن كافة تفاصيل الحياة الأخرى وطبيعة الحياة التي كانت سائدة في تلك الفترة. إن هذه المشاهدات تعد من الناحية التاريخية ذو قيمة علمية عالية جدا، إذ تقدم لنا تصورا دقيقا ومشاهدات خاصة بنفرد بنقلها لنا الرحالة ابن بطوطة الكبير من خلال هذا الكتاب القيم.

الكلمات المفتاحية: سينوب، ابن بطوطة، العصر السلجوقي

* Doktora öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, aws_aljburi@yahoo.com

KEPECİOĞLU'NUN BURSA KÜTÜĞÜ'NDE SİNOP'A DAİR BAZI BİLGİLER

Mefail HIZLI *

Öz

Bu bildiride Osmanlıların kadim başkenti için çok değerli bir kaynak hazırlayan Kâmil Kepecioğlu'nun "*Bursa Kütüğü*" adlı eserinden hareketle Sinop'a dair bazı bilgiler aktarılacaktır. Öncelikle belirtmek gerekirse, Kepecioğlu'nun adı geçen eseri tarih kaynaklarına ve özellikle arşiv malzemesine dayalı muhteşem bir eserdir. Bu eser dikkatli bir şekilde gözden geçirilerek elde edilen bilgiler değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bursa'nın kültür hafızasını en geniş ve sağlam bir şekilde ele alan Kâmil Kepecioğlu, Başbakanlık Arşivi Tasnif Heyetine üye olarak burada beş yıl bir ay devam eden arşivciliği esnasında yaptığı hizmetlerle Türk arşivciliğinde seçkin bir yer kazandı. Sekiz ay gibi kısa bir zamanda 18.000 defteri tasnif etti. Bu sebeple Kepecioğlu'nun verdiği bilgiler bütün tarihçiler tarafından referans olarak kabul edilmiştir. Kepecioğlu'nun, önemli bir bölümü Bursa Mahkeme Sicilleri, önemli Osmanlı tarihi kaynakları, biyografi eserleri ve diğer Osmanlı arşivlerinden elde ettiği belge ve bilgilere dayandırarak kaleme aldığı dört ciltlik "*Bursa Kütüğü*" adlı önemli eserde Sinop'u ilgilendiren bazı konulara da değindiği anlaşılmaktadır. Eserde devlet, ilim ve sanat adamları gibi kişilerle alakalı bilgilerin yanı sıra Sinop'un tarihteki yerine dair bazı hususların da yer aldığı görülmektedir. Bu bilgilerin Sinop'un kültür ve tarihi için de değerli olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamil Kepecioğlu, Bursa kütüğü, Sinop, Arşiv.

* Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, mefailhizli@hotmail.com

Some Information on Sinop in Kepecioğlu's Bursa Kütüğü

Absract

In this paper, some information about Sinop will be given in the light of the book named as “*Bursa Kütüğü*” by Kâmil Kepecioğlu, who prepared a very valuable resource for the ancient capital of the Ottomans. First of all, Kepecioğlu's work is a magnificent work based on historical sources and especially on archival materials. This work will be reviewed carefully and the information provided will be evaluated. Kamil Kepecioğlu, who studied the cultural memory of Bursa in the widest and most robust manner, became a member of the Prime Ministry Archive Classification Committee and gained a prominent place in the field of Turkish archiving with the services he made during his archiving activities, which continued for five years and one month. He categorized 18.000 registry in only eight months. For these reasons, the information given by Kepecioğlu was accepted as reference by all historians. Important part of the documents and information used in Kepecioğlu's four-volume momentous work “*Bursa Kütüğü*” is mainly based on Bursa Court Registers, prominent Ottoman historical sources, biographies and other Ottoman archives; this work also mentions some related issues regarding Sinop. In addition to the information about politicians, important figures from science and art in Sinop; it also appears that some points are given about the history of Sinop in his work, which are considered to be valuable for the culture and history of Sinop.

Keywords: Kamil Kepecioğlu, Bursa kütüğü, Sinop, Archive.

FRANSIZ GEZGIN CHARLES TEXIER'İN KÜÇÜK ASYA'SINDA SİNOP VE ÇEVRESİ

Musa YILDIZ *

Öz

Bu çalışmada, Anadolu'nun büyük bir kısmını adım adım gezen Fransız gezgin Charles Texier'in 1833 yılında Paris'te yayınladığı L'Asie Mineure (Küçük Asya) adlı eserinde Sinop ve çevresi ile ilgili verilen bilgiler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Sinop, Küçük Asya, Charles Texier, Kültür tarihi.

Sinop and Surroundings in Asia Minor of French Itinerant Charles Texier

Abstract

In this work; the knowledges about Sinop and surroundings in Asia Minor (L'Asie Mineure) which is written and published in 1833 in Paris by Charles Texier who is an French itinerant and who almost walked around all over Anatolia, will be studied.

Keywords: Anatolia, Sinop, Asia Minor, Charles Texier, the Culture history.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, ymusa@gazi.edu.tr

RIZA NUR'UN TÜRKOLOJİ ANLAYIŞINDA/ÇALIŞMALARINDA DİN DİLİ, DİNİ ÖGELERİN YERİ VE ÖNEMİ

Bayram DALKILIÇ *

Öz

Sinop'ta doğan Rıza Nur, İmamoğlu diye bilinen bir aileden kunduracı Mahmud Zeki Efendi'nin oğludur. Tıp eğitimi almış, orduda görev almış ve asistanlığını tamamladıktan sonra tıp hocalığı yapmıştır. Siyasi alanda pek çok aktif ve değişik rol ve görevler üstlenen bir kimliği bulunan Rıza Nur, önemli kararların alındığı, olayların yaşandığı, değişikliklerin gerçekleştiği neredeyse hemen her ortamda bulunmuştur. İlginç siyasi bir kimlik ve kişiliğe sahip olan Rıza Nur, görevleri esnasında iktidar ve hükümet yanlısı bir siyasi kimliği olsa da uygulamaların pek çoğunu eleştirmiş, görüşlerini ve düşüncelerini hiç çekinmeden sivil ve siyasi ortamda söylemiş ve savunmuştur. O, tipik bir muhaliftir. Günün siyasi çekişme ve hareketliliklerinde çok sıcak ortamların yaşanmasına neden olmuş ve çok sıcak ortamlar içinde bulunmuştur. Onun Türk ve Türklük vurgusu temelinde, Fransız lobisi siyasi çevre içinde hareket ettiği ve diğer lobi çevreleri ile çekişme, çatışmalar içinde bulunduğu düşünülebilir ve söylenebilir. Neredeyse bütün hayatı boyunca bu bakış açısının önemli olduğu belirtilebilir. Rıza Nur'un hayatında öncelikli olan noktanın Türklük ve Türkoloji olduğu söylenebilir. Bu, belki de Batı'da Osmanlı karşıtlığı oluşturulmak istenen azınlık siyaseti tezi temelinde nasyonalizm kavramı çerçevesinde Türklük anlayışının da gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi gibi bir ideal ve anlayışının bir sonucu olarak düşünülebilir. Rıza Nur, genel anlamda Türkoloji çerçevesinde yaptığı Türk Tarihi, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Türk Geleneğinin araştırılmasında, oluşturulmasında, yerleştirilmesi, yerleştirilmesi ve aktarılmasında dış etkenlerin ayıklanarak bütünüyle öz ve özgün bir biçimde Türk olan ve Türk'e özel olan bir özün, yönün, yanın aranmasına, bulunmasına, ortaya konulmasına özel bir önem vermiştir. Türkoloji konusunda da kendisini başkalarından özel, özgün ve ilk olarak düşünen Rıza Nur, Türkoloji çalışmaları çerçevesinde de Fuat Köprülü başta olmak üzere eleştirel bir tutum sergilemiştir. Din ile ilgili olan ne varsa, her birine dair öneri, öngörü ve işlev görececek her konuda bir tez ortaya koymaya çalışmıştır. Bunları da Türke ait, Türkçe, Türk'ce olarak belirlemeye önem vermiş, dinin kendisi, adı, tanrısı, inanç, tapınç, eylemler dışta kalmayacak ölçüde Türkleştirmeye, Türkçeleş-

* Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, bdalkilic@konya.edu.tr

tirmeye, örneklerini vermeye, olmayanları oluşturmaya çalışmıştır. Denilebilir ki, neredeyse hayatını buna ayırmıştır. Tanrı Dağı, Türkçe İlahi, Türk'ün inanış ve davranış örnekleri bu çerçevede önceliklidir. Rıza Nur, Türkiye açısından bakıldığında Sinop ve çevresinin de bu örnekler için tarih ve mekan olarak önemli ve öncelikli bir Türk Yurdu, Türk'ün Yurdu olduğunu vurgulamaktadır. Bildirimizde Rıza Nur'un, *Revue de Turcologie* (Türkbilik Revüsü)'de ve diğer çalışmalarında ortaya konulan, bir anlamda İslam öncesi Türklükte, Türklüğün başlangıcından beri mevcut olduğunu ileri sürdüğü ve kendisinin oluşturmak amacıyla yazdığı, bir anlamda din dilinin, Türkçe, Türk'ce, Türk'e özgün olduğunu vurguladığı alanlar ve kavramlar örneklerle belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca bunların İslam'da bulunan her öge için bir alternatif olarak düşünümlüp ortaya konulmaya çalışıldığına da sonuçta dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkoloji, Türk tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı, Din, Sinop, Rıza Nur.

Language of Religion, the Importance of Religious Concepts in the Understanding Turkology and Works of Rıza Nur

Abstract

Rıza Nur, born in Sinop, is the son of Mahmud Zeki Efendi, a shoemaker from a family known as Imamoglu. He studied medicine, worked in the army, and after completing his assistantship, he became a medical professor. Rıza Nur, who has many active and varied roles and duties in the political arena, joined in almost every event where important decisions are taken, events are happening, and changes are made. Rıza Nur had an interesting political identity and personality who criticized most of the practices even though he had a pro-government political identity during his duties. He expressed and defended his views and thoughts without hesitation in the civil and political societies. He is a typical opponent. He appeared in hot topics and also ignited hot debates and in the political controversies and activities in his time. On the basis of his Turkish and Turkic emphasis, it can be thought and said that he behaved under the influence of the French political lobby and he conflicted with other lobbying circles. It can be stated that this point of view is important for almost all of his life. It can be said that the first priority in Rıza Nur's life is Turkishness and Turkology. This can be considered as a result of the desire of generating and developing an idea of Turkish nation similar to the concept of nationalism on the basis of the minority politics where an opposition against Ottomans expected to be raised in the West. Rıza Nur, in general terms, has given priority to the investigation and creation of Turkish history, Turkish

language, Turkish literature and Turkish tradition in the framework of Turkology. He put an emphasis on the search, the finding, and the discovery of an essence, an aspect and a perspective special for the Turks which are Turkish in a pure and original form, removed from the external factors. Rıza Nur, who thinks of himself as a special, original and first person in Turkology, has exhibited a critical work in the framework of Turkology studies, especially for Fuat Köprülü. He tried to put forward a thesis, addressing and suggesting his ideas on each of the subjects concerning the religion. He tried to determine these as belonging to Turks, Turkish and Turkic, and tried to create the religion itself including the name, the god, the belief, the worship and the behaviors. He almost devoted his life to this idea. Tanrı (The God) Mountain, Turkish hymns, examples of belief and behavior of the Turks are a priority in this framework. Rıza Nur, emphasizes Sinop and its neighborhoods as an important Turkish land considering the history and territory of Turkey. In our research, we will focus Rıza Nur's ideas emphasizing that the pre-Islamic religious concepts to support that the language of religion is pure Turkish which are stated in *Revue de Turcologie* (*Türkbilik Revüsü*) and other works. Moreover, we will also pay attention to the fact that for every element in Islam, he considered and invented an alternative.

Keywords: Turkology, Turkish history, Turkish Language and Literature, Religion, Sinop, Rıza Nur.

MEŞİHAT ARŞİV BELGELERİNDE ATANMA USÛL VE ESASLARI ÇERÇEVESİNDE SİNOP MÜFTÜLER VE ŞEHİR/SİVİL HAYAT

İbrahim Hakkı İMAMOĞLU *

Öz

Din ve siyaset birbirlerinden bağımsız düşünilemeyen iki alandır. Modern dönemle birlikte bu iki kavram arasındaki ilişki daha da karmaşık hale gelmiştir. Batı aydınlanma dönemi aslında tanrının kiliseye hapsedildiği ve diğer tüm alanlardan el çektiği bir süreci ifade eder. Geleneksel/ modernite öncesi dönemde din ve siyaset bugüne nazaran daha nahiftir. Kurucu akıl İslam dinini tüm alanların üstüne inşa etmiş ilkeler olarak görür. Bu ilkelerle siyaseti, toplumu, sosyal hayatı, şehri kurar. Dolayısıyla seküler bir alan olmaksızın din/İslam her alanın içine sinmiş birer esaslar bütünüdür. Bugünün tanımlamasıyla dini bir kurum olan müftülük makamı da bundan vareste değildir. Geleneksel dönemde taşrada siyasetin içinde yer alan bürokratik bir makam olarak görünse de dini hayatın içinde karşılaşılan sorunlara çözüm üreten sivil bir kurumdur. Müftü, fetva veren bununla birlikte Sünni aklın/paradigmasının temsilcisi olarak karşımıza çıkar. Sinop'taki sivil dinin birer temsilcisi olan müftüler atanan kişiler değil, seçilmiş kişilerdir. Meşihat arşivlerindeki ilgili evraklar incelendiğinde dini hayata müdahale olmaksızın, dini hayata katkı sağlanması gibi bir esas üzerinden atamaların yapıldığı görülecektir. Sinop müftüsü İbrahim Hilmi Efendi, Boyabat Kazası müftüsü Hacı Mehmet Hulusi Efendi, Ayancık müftüsü İsmail Hakkı Efendi, Boyabat müftüsü Ali Galip Efendi, Boyabat müftüsü Ömer Lütfi Efendi gibi beş müftü bulundukları yerin kaymakamı, maliye katibi ve yerel yönetim âzâları tarafından seçilmişlerdir. Bu müftülerin şeyhulİslamlık tarafından yapılmış atamalara, maaşlarına, seçilmelerine ilişkin yazışmalar çerçevesinde Sinop'taki dini hayat hakkında bir genellemeye ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı son dönemi, Meşihat arşivi, Sinop, Müftüler.

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, ibrahimimamoglu@karabuk.edu.tr

In Meshihat Archive Documents Procedure and Principles of Assignment Sinop Muftus' and City / Civil Life in Sinop

Absract

Religion and politics are two fields that do not think independently of each other. With modern times the relationship between these two concepts has become even more complex. The western enlightenment period is the process when the god is confined to the church and abdicated from all other areas. Religion and politics are more nuanced than today in the pre-modern / pre-modern era. The founding mind sees Islamic religion as principles built on all fields. Those princisles built politics, civiltion and social life. Mufti, a religious institution with today's definition. Although it seems to be a bureaucratic authority within the traditional politics in the traditional period, it is a civil institution that produces solutions to the problems encountered in the religious life. The mufti, along with the fatwaist, comes out as a representative of the Sunni mind / paradigm. The muftis, who are representatives of civil religion in Sinop, are not the appointed persons but the chosen ones. When the relevant documents in the Meshihat archives are examined, it will be seen that assignments have been made on the basis of a basis such as the contribution of religious life without religious intervention. There are like as Sinop mufti İbrahim Hilmi Efendi, Boyabat town mufti Hacı Mehmet Hulusi Efendi, Ayancık mufti Ismail Efendi, Boyabat mufti Ali Galip Efendi, Boyabat mufti Ömer Lütfi Efendi five muftis where the mufti is selected by the district governor, treasurer and others. It is possible to reach a generalization about religious life in Sinop within the framework of the correspondences of these muftis made placement by the Shaykh al-Islam on their salaries and elections.

Keywords: Ottoman's last era, The archive Meshihat documents, Muftis, Sinop.

SİNOP'UN MANEVİ MİMARLARI: SİNOP SEYYİDLERİ VE NAKİBÜ'L-EŞRÂF KAYMAKAMLARI

Ayhan IŞIK*

Öz

Nakîbü'l-eşrâflık Müessesesi, Hz. Peygamber'in soyundan gelen Seyyid ve Şeriflerin neseplerinin kayıt altına alınması, onlara bir takım imtiyaz ve muafiyetler tanınması ayrıca seyyidliklerinin ispatında gerekli olan siyâdet hüccetlerinin düzenlenmesi gibi resmi işlemlerin yapılması için Yıldırım Bâyezid zamanında (h.802/m.1400 tarihinde) *Nâzır-ı Sâdât* ismiyle tesis edilmiştir. Osmanlı coğrafyasının her bölgesine göç eden seyyid ve şerifler, gittikleri yerlerde önemli roller üstlenmişler ve Nakîbü'l-eşrâflık çatısı altında Cumhuriyet dönemine kadarki süreçte kendilerinden söz ettirmişlerdir. Sinop Sancağı da seyyid ve şeriflerin rağbet ettiği bölgelerden biri olmuştur. Sinop Sancağı'ndaki Nakîbü'l-eşrâf kaymakamları seyyidlerin hal ve hareketlerinden sorumlu oldukları için seyyidlerin soy silsilesini muhafaza etmek, suç işlediğinde onları te'dib etmek ve müteseyyidlere engel olmak gibi görevleri üstlenmişlerdir. Tebliğimizde "Osmanlı Devleti'nde Nakîbü'l-eşrâflık Müessesesi ve İşlevi", "Sinop Sancağında Görev Yapan Müftüler ve Nakîbü'l-eşrâf Kaymakamları", "Sinop Nakîbü'l-eşrâf Kaymakamlarının Atamaları", "Sinop Sancağında Görev Yapmış Meşhûr Seyyid Ailelerinden Nakîbü'l-eşrâf Kaymakamı Seyyid Hacı Hâfız Ali Lütü Efendi'nin Hayatı", "Sinop Sancağındaki Seyyidlerin Hüccetleri", "Sinop Sancağındaki Seyyidlerin Teftişleri", ve "Sinop Seyyidlerinin Terekeleri" başlıkları Meşihat Arşivi'nde bulunan Nakîbü'l-eşrâf defterleri ve Sinop Şeriyeye Sicilleri ekseninde ayrıntılı olarak izah edilecektir. Böylelikle kurumun tarihi serüveni, işlevleri ve geçmişten günümüze Sinop'taki seyyidlerin fonksiyonları hakkında önemli bilgiler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meşihat Arşivi, Nakîbü'l-eşrâf, Siyâdet Hücceti, Sinop Seyyidleri, Seyyid ve Şerif.

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, i.ayhan555@gmail.com

Spiritual Architects of Sinop: Sayyids of Sinop and Nakîbü'l-Eşrâf Qaimaqams

Abstract

The foundation of Nakîbü'l-eşrâf was established in the days of Yıldırım Bâyezid (in 802 A.H./ 1400 A.D.) with the name of *Nâzır-ı Sâdât* to record the lineage of Sayyids and sheriffs, who are the descendants of Prophet, to grant them some privileges and exemptions, and also to officiate the official proceedings such as preparing the certificates for sayyids named “siyâdet hüccet” that is required to prove that they are a sayyid. Sayyids and sheriffs, who has immigrated to every region of Ottoman geography, has taken important roles wherever they are and they have been mentioned under the roof of Nakîbü'l-eşrâf until the republic period. Sinop Sanjak has also been one of the regions that was preferred by sayyids and sheriffs. Nakîbü'l-eşrâf qaimaqams of Sinop Sanjak has undertaken tasks such as preserving the pedigree, disciplining them when they commit a crime, prevent the false sayyids because they were responsible for the behaviors of sayyids. In this study, the topics of “The Foundation of Nakîbü'l-eşrâf and Its Function in Ottoman Empire”, “Müftis and Nakîbü'l-eşrâf Qaimaqams worked in Sinop Sanjak”, “Assignment of Sinop Nakîbü'l-eşrâf Qaimaqams”, “Life of Sayyid Hacı Hâfız Ali Lütü Efendi Who is One of the Famous Sayyid Families That Worked in Sinop Sanjak”, “Hüccets of Sayyids in Sinop Sanjak”, “Inspections of Sayyids in Sinop Sanjak”, and “Heritages of Sinop Sayyids” will be explained in detailed on the axis of Nakîbü'l-Eşrâf books and documents which are in the Archive of Meşihat and Sinop Şeriyye Records. Thus important informations about the historical adventure, functions of the institution and the functions of sayyids in Sinop from past to the future will be presented.

Keywords: Archive of meşihat, Nakîbü'l-eşrâf, Siyâdet Hücceti, Sayyids of Sinop, Sayyid and Sheriff.

1768-1774 OSMANLI-RUS SAVAŞI'NDA SİNOP LİMANI'NIN ÖNEMİ

Faruk SÖYLEMEZ *

Duygu KOL **

Öz

Savaşlarda cephelere lojistik destek sağlamak her zaman için önemli bir konuyu teşkil etmektedir. Anadolu'nun kuzeyine kıyısı bulunan Sinop limanı da deniz ulaşımı açısından Osmanlı Devleti için önemli bir bölge konumundadır. Özellikle 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı, Sinop Limanı'nın önemini daha da ön plana çıkaran savaşlardan birisidir. Savaş zamanlarında Anadolu'dan gelen asker, mühimmat ve zahire naklinin Sinop'tan deniz yolu ile yapılması burayı Osmanlı-Rus savaşlarında deniz ulaşımı açısından ön plana çıkarmıştır. Aynı zamanda liman askeri bir üs olarak da kullanılmıştır. Bu dönemde Sinop Limanı'nı Karadeniz'deki diğer limanlardan ayıran en önemli özelliği doğal korunaklı limanlarının yanı sıra başta Kırım olmak üzere ülkenin kuzey bölgelerine daha yakın olması gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Rusya, Sinop limanı, Ulaşım, Gemi.

The Importance of Sinop Port During the Ottoman-Russian War of 1768-1774

Abstract

Providing logistical support to the front lines during the wars has been always an important issue. The port of Sinop, which is located on the northern coast of Anatolia, was also an important region for the Ottoman State in terms of sea transportation. In particular, the Ottoman-Russian War of 1768-1774 raised the importance of Sinop Port. Because, all military and ammunition during this war were brought to Anatolia by Sinop Port. At the same time, the port also was used as a military base. In this period, Sinop Port differed from other ports in the Black Sea in some aspects. First of all, it had natural and well sheltered harbours. However, it was closer to in particular Crimea and the northern regions of the country.

Keywords: Ottoman State, Russia, Sinop port, Transportation, Ship.

* Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, fsoylemez@ksu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, duyguysr@outlook.com

KAFKASLARDAN OSMANLI DEVLETİ'NE YAPILAN GÖÇLERDE SİNOP LİMANI

Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU *

İlayda ERDEM **

Öz

19. Yüzyılda Rusların Kafkaslarda giriştiği egemenlik mücadelesinin sonucunda, Kafkaslara uyguladığı politika, özellikle yüzyılın ikinci yarısında toplu göçlere neden olmuştur. Kafkasların jeopolitik ve jeostratejik konumu, Rusların bölge halkları üzerinde yoğun bir baskı kurmasıyla bölgede çok ciddi güvenlik problemi ortaya çıkarmıştır. Orta Asya'ya hâkim olabilmek için Kafkasya'ya sahip olup Hazar Denizi'ni bir iç deniz haline getirmeyi tasarlayan Rusya, Karadeniz, Balkanlar ve Kuzey Kafkasya'da Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçmiştir. Bu doğrultuda sistematik bir şekilde Kafkas halkları üzerinde asimilasyon çabası içine girmiş ve bölgede yaşayan insanlara kendi hâkimiyeti altına girmeleri ya da bölgeden göç etmeleri dışında seçenek tanımamıştır. Direnenler üzerinde ise hiç çekinmeden katliamlar yapılmıştır. Bu durum karşısında kurtulma ihtimali çok az olan Kafkas halkları, Rus mezaliminden kurtulmak için Osmanlı Devleti'ne doğru bir göç hareketi başlatmışlardır. Yaşanan göç hadisesinde planlı ve düzenli bir hareket olmamış, genellikle bulabildikleri vasıtalarla gelişigüzel bir şekilde ve bir an önce Osmanlı Devleti'ne ulaşmak hedeflenmiştir. Bu nedenle kara ve deniz yolunun her ikisi de kullanılmıştır. Deniz yolunu tercih edenler, basit deniz taşıtlarıyla Karadeniz liman kentlerine ulaşmak istemişlerdir. Kafkas göçlerinin bu aşamasında Trabzon limanı başta olmak üzere, Samsun, Ordu, Giresun ve Sinop limanları da önemli bir işleve sahiptir. Gelen göçmenler için öncelik can güvenliği olduğu için, bölgenin iskân açısından uygunluğu göz ardı edilmiştir. Bu nedenle limanlar bir sığınma noktası niteliğindedir. Ancak bu limanlara ulaşabilmek de günün şartlarında çok zor olmuştur. Çoğu göçmen, yolda hastalık, fırtına ve alabora nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Limanlara ulaşabilenler içinse Osmanlı Devleti, daimi iskân yerleri belli oluncaya kadar barındırılmaları yolunda bir yol izlemiştir. Bu açıdan limanlar geçiş güzergâhı niteliğinde olup, limanda fazla bekletilmeden geçici iskân için elverişli yerlere veya mümkünse doğrudan sürekli iskân mahallerine sevk edilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Limanlara gelen göçmenler Ordu, Samsun, Sinop

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hvimamoglu@sinop.edu.tr

** Yüksek Lisans öğrencisi, Sinop Üniversitesi, ilaydaerdmm@gmail.com

ve İnebolu gibi iskân bölgesine en yakın yerlere götürülmüşlerdir. Bu limanlara çıkan göçmenlerden bir kısmı aynı yerde yerleştirilirken, bir kısmı da farklı iskân bölgelerine gönderilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kafkasya, Trabzon, Sinop, Liman, Göç, Göçmen, İskân

Sinop Port in Migrations to the Ottoman State from Caucasia

Abstract

As a result of the struggle for sovereignty of the Russians in the Caucasus in the 19th century, the policy applied to the Caucasus caused mass migrations especially in the second half of the century. The geopolitic and geostrategic position of the Caucasus poses a serious security problem in the region with the intense pressure of the Russians on the people of the region. Russia, the Black Sea, the Balkans and the North Caucasus, which have the Caucasus and dominate the Caspian Sea to dominate Central Asia, have opposed the Ottoman State. In this direction, he systematically attempted assimilation on the Caucasian peoples and did not recognize the option of people living in the region except for their domination or immigration from the region. Massacres were made without hesitation on the resistance. Caucasus who are unlikely to be freed from this situation have a plan to move towards the Ottoman State to get rid of the Russian atrocities. There has not been a plan and regular movement in this immigration, and it has been aimed to reaching to the Ottoman State in an arbitrary and immediate manner. For this reason both land and sea routes have been used. Those who prefer the maritime route want to reach the Black Sea port cities with simple maritime transport. Trabzon port, Samsun, Ordu, Giresun and Sinop ports have an important role at this stage of Caucasian migration. Since the priority for incoming migrants is safety, the region has been ignored in terms of occupation. For this reason, ports were like a refuge. However, it was very difficult to reach these ports in the daylight conditions. Most of them have lost their lives because of illness, storm and capsizing on the road. For those who can reach the harbors, the Ottoman State has pursued a new strategy for immigrants' shelter since their definite accomodation places have became clear. From this point of view, the ports are in transit and have been tried to be transported to the places suitable for temporary settlement, or to the permanent settlement areas, if possible, without delay. The immigrants arriving at the ports were brought to Ordu, Samsun. Some of the immigrants from these ports were placed in the same place while others were sent to different islands. The closest places to the islands such as Sinop and Inebolu

Keywords: Caucasus, Trabzon, Sinop. Port, Migration, Migrant.

TARİHSEL SÜREÇTE SİNOP LİMAN ŞEHİR HİTERLANDI

Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU *

Emine ALTINSOY **

Öz

Sinop şehri coğrafi yapısıyla Karadeniz'in doğal liman kentlerinden biridir. Şehrin bu konumu nüfus ve yerleşme üzerinde etkili bir unsur olmuştur. Sinop çevresinde kurulan devletler, denizcilik konusunda ilerlemiş ve şehrin karakteristik yapısını şekillendirmiştir. Doğal bir limana sahip olan Sinop, balıkçılık, gemi yapımı ve deniz ticareti konularında önemli bir liman şehri olmuştur. Tarihsel süreç içinde şehrin önemi zaman zaman artmış ya da azalmıştır. Bilinen ticaret yollarının zamanla daha az kullanılmaya başlamasından sonra, Sinop'un önemini koruyabilmek için bazı vergi muafiyetleri getirilmiştir. Sinop limanı ise, tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. Askeri ve ticari bakımdan limanın kale içinde olması, limanı oldukça korunaklı bir yapıya kavuşmuştur. Bu durum şehrin hinterlandını kullanışlı bir hale getirmiştir. Bu nedenle 1853 Rus baskınına kadar Sinop limanı, en güvenli liman olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte uygun hinterland özelliği, şehri 19. yüzyıl sonlarına kadar, Anadolu'nun iç kısımlarından Karadeniz'e ulaşan kervan yolları için de önemli bir ticaret üssü haline getirmiştir. Sinop limanının art alanından Anadolu'nun değişik bölgelerine uzanan ticaret yolları bulunmaktadır. Bölgede Malatya-Sivas-Tokat-Amasya-Samsun-Sinop güzergâhı ile Trabzon-Samsun-Sinop-Amasra-İstanbul hattı, ticaret mallarının deniz yoluyla Suğdak'a ulaştırılmasını sağlıyordu. Ayrıca Samsun-Amasya-Tokat hattı kuzey-güney yönündeki, Kastamonu-Sinop/Durağan-Vezirköprü-Havza hattı da, doğu-batı yönündeki kervan yollarıdır. Bu yıllarda Samsun ile birlikte Sinop tersanesi, bölgenin ticari yaşamının önemli bir parçasıdır. Sinop limanına gelen mallar, kervanlar aracılığıyla Anadolu'nun değişik bölgelerine taşınmaktadır. Bu yollar Karadeniz ticaretinde Türklere büyük avantaj sağlayarak güzergâhtaki ticaretin Osmanlıların kontrolünde gerçekleşmesine imkân sağlamıştır. 30 Kasım 1853'te Sinop limanında bulunan Osmanlı donanmasının Rus baskınına uğramasından sonra ise, Sinop eski önemini kaybetmeye başlamıştır. 1853 yılında imzalanan Paris Antlaşması'nda Karadeniz'in askeri üs ve tersanelerden arındırılması maddesiyle tersaneler kapatılmış ve Sinop önemi büyük ölçüde kaybetmiştir. Özellikle 20. Yüzyıl'da ticaret yollarının eski önemini yitirmesi, istihdam alanlarının farklılaşması ve artan nüfus hareketliliği gibi gelişmeler, Sinop limanının tarihi değerini iyice düşürmüştür. Bu gelişmelerden sonra, Samsun ve Trabzon gibi liman kentleri,

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, hvimamoglu@sinop.edu.tr

** Lisans mezunu öğrenci, Sinop Üniversitesi, emine_s10@hotmail.com

Karadeniz'i iç kısımlara bağlayan yeni yolların başlangıç ve bitiş noktalarını oluşturmasıyla Sinop limanının avantajlı hinterlandını ortadan kaldırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Liman, Hinterlant, Ticaret, Tersane.

Sinop Port-City Hinterland in the Historical Process

Abstract

Sinop province is one of the natural port cities of the Black Sea with its topography. This location of the city has been an effective factor on population and settlement. States built around Sinop advanced about maritime and shaped the characteristic structure of the city. With a natural port, Sinop became an important coastal town in fishing, ship building and sea trade. Within the historical process, the significance of the city increased or decreased from time to time. After the known trade routes began to be used less in time, some tax exemptions were brought to maintain the significance of Sinop. Sinop port had a strategic importance throughout history. The port's being inside the fortress enabled the port to have a quite safeguarded structure in terms of military and trade. This situation caused the hinterland of the city to become a convenient place. For this reason, Sinop port was accepted to be the safest port until 1853 Russian raid. The convenient hinterland characteristic of the city also caused the city to become an important base of trade for caravan routes from the inner land of Anatolia to the Black Sea until the end of 19th century. There are trade routes outstretching from the hinterland of Sinop port to the different regions of Anatolia. In the region, Malatya-Sivas-Tokat-Amasya-Samsun-Sinop route and Trabzon-Samsun-Sinop-Amasra-İstanbul line enabled trade goods to be taken to Suğdak by sea. In addition, Samsun-Amasya-Tokat is the caravan route in North-south, while Kastamonu-Sinop/Durağan-Vezirköprü-Havza line is the caravan route in east-west. During these years, Sinop dock with Samsun was a significant part of the trade life in the region. The goods that came to Sinop port were carried to different areas of Anatolia through caravans. These routes gave a big advantage to Turks in Black Sea trade and enabled the trade in the route to get under the control of the Ottoman Empire. After the Russian raid to the Ottoman navy at Sinop port on November 30, 1853, Sinop began to lose its previous importance. In the treaty of Paris signed in 1853, docks were closed with the article of clearing Black Sea of military bases and docks and Sinop lost its significance to a great extent. Developments such as trade routes losing their significance, different areas of employment and increasing population movements especially in the 20th century caused Sinop port to lose its historical value. Following these developments, coastal towns such as Samsun and Trabzon destroyed the advantageous hinterland of Sinop port by creating the starting and finishing points of new routes connecting the Black Sea to inner land.

Keywords: Sinop, Port, Hinterland, Trade, Dock.

İSTATİSTİKİ VERİLER IŞIĞINDA CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA SİNOP'TA ÜRETİM SEKTÖRLERİ (1927-1935)

Nursal KUMAŞ *

Öz

Osmanlı Devleti Dönemi'nde sancak statüsüyle Kastamonu vilâyetine bağlı olan Sinop, Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte ayrı bir vilâyet statüsü kazanmıştır. Şehrin idari statüsündeki değişimle doğru orantılı olarak nüfusu artmış ve 1935 yılında 192.303'e ulaşmıştır. Şehrin idari ve demografik yapısında meydana gelen değişim, şehirdeki iş kollarının çeşitliliği ve işgücünün varlığıyla doğrudan ilişkilidir. 1927 yılı nüfus ve sanayi sayımı verilerine göre; vilâyet genelinde toplam çalışan sayısı 100.834'dür (erkek:46.337; kadın:54.497). Vilâyetteki iş sektörleri arasında ilk sırayı; tarım, evcil hayvanlar, av ve balıkçılık almaktadır. Bu alanı sırasıyla; bina inşaat, maden işletmesi-makine imalatı, ağaç, dokuma ve maden çıkarma sanayi takip etmektedir. Sinop vilâyetinde 399 adet işletme olup bu işletmelerde toplam 991 kişi çalışmaktadır. Dört ve üzerinde erkek işçi çalıştıran işletmelerin sayısı 57'dir ve çoğunluğunu inşaat sektöründe yer alan işletmeler almaktadır. Tüm işletmelerde 466 erkek çalışmaktadır. Çalışanların statüsüne bakıldığında; 21 kişi iş sahibi (patron), 89 kişi memur, 3'ü 14 yaşından küçük ve 353'ü 14 yaşından büyük olmak üzere toplam 356'sı da işçidir. Çeşitli meslek grupları dışında sadece belirlenmiş meslek grupları açısından bakıldığında; 509 memur (erkek:487; kadın:22), 84 ordu mensubu, 36 hâkim, 21 PTT memuru ve 257 serbest meslek (erkek:225; kadın:32) sahibinin olduğu anlaşılmaktadır. 1935 yılı nüfus sayımı verileri bir önceki sayıma göre daha ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Bu verilere göre; toplam çalışan sayısı yaklaşık % 12,3 oranında bir artış göstererek 113.289'a çıkmıştır. İş kolları arasında toprak mahsulleri % 56 oranıyla yine ilk sırada gelmektedir. Bu çalışmada, 1927 yılı sanayi sayımı, 1927 ve 1935 yılı nüfus sayımından elde edilen veriler ışığında Sinop vilâyetinin Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarındaki mevcut ekonomik potansiyelinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Her iki sayımdan elde edilen sonuçlar tablolar aracılığıyla karşılaştırılarak ortaya çıkan değişim anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Cumhuriyet dönemi Sinop, Sinop ekonomi, Sinop üretim sektörleri.

* Öğr. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, nkumas@uludag.edu.tr

Production Sectors in Sinop in the Early Years of Republic in the Light of Statistical Data (1927-1935)

Abstract

Connecting to the province of Kastamonu with the status of sanjak in the Ottoman State Period, Sinop gained the status of a separate province together with the Republican Period. In direct proportion to the change in the administrative status of the city, its population increased as well and reached 192.303 in 1935. The change in the administrative and economic structures of the city was directly related to the variety of business lines in the city and the existence of labor force. According to the 1927 census and industrial data, the total number of employees was 100.834 (male: 46.337; female: 54.497) in the general of the province. Agriculture, domestic animals, hunting and fishing occupied the first place among the business lines in the province. These were followed in order by building construction, mining businesses-machinery production, lumber, weaving and extractive industry. There were 399 businesses in the province of Sinop and a total of 991 people worked in these businesses. The number of businesses employing four and more male workers was 57 and most of them were the businesses operating in the construction sector. In all the businesses worked 466 male workers. When the status of the workers are looked in, it is seen that 21 people were job holders (boss), 89 people were civil servants, and a total of 356 people were workers, 3 of them were aged under 14 and 353 of them were aged over 14. Apart from various occupational groups, when it is taken only from the point of determined occupational groups, it is understood that there were 509 civil servants (male: 487; female: 22), 84 military men, 36 judges, 21 PTT officers and 257 freelancers (male: 225; female: 32). The 1935 population census data was given in more detail compared to the previous census. According to the this data, the total number of employees increased to 113.289 by showing an increase of about 12,3%. Among the business lines, agricultural products occupied the first place with a percentage of 56. In this study, it was aimed to reveal the economic potential of Sinop in the early years of the Republican Period in the light of the 1927 census and industrial data and the 1935 census data. The emerging change tried to be made sense of by comparing the results obtained from both sets of data in tables.

Keywords: Sinop, Sinop in Republican Period, Economy of Sinop, Production sectors in Sinop.

CUMHURİYET'İN ERKEN DÖNEMİNDE YAPILAN İLK NÜFUS SAYIMINA GÖRE (1927) SİNOP'UN DEMOGRAFİSİ

İrşad Sami YUCA *

Öz

Sanayi inkılabından sonra Avrupa'da çitası giderek artan modernleşme hareketleri Batı'nın gelişmiş ülkelerini isabetli alt ve üst yatırımlar yapabilmek, halkın sosyal ve kültürel gelişmişliğini öğrenebilmek ve buna dair hedefleri belirlemek için 19. yüzyıldan itibaren modern tekniklerle nüfus sayımı yapmaya yöneltmiştir. Osmanlı'da ise nüfus bilgisi geleneksel tahrir yöntemleri veya salnameler yoluyla ve daha çok erkeklerin sayılmasından dolayı sonuçları kısır kalan sayımlar mevcuttu. Üstelik Osmanlı'nın bazı taşra birimlerinin nüfusu kayıtlara giremediği bugüne değin yapılan bazı akademik çalışmalardan anlaşılmaktadır. Osmanlı'da nüfus bilgisine dair kesin rakamlardan ziyade olasılıklı veya tahminler üzerinden hareket edilmiş olması yatırım programlarını, toplumsal dokunun emniyet, asayiş, eğitim, askeri ve iş gücü niteliklerini belirlemede de zorluklar çıkarmaktaydı. Osmanlı'nın nüfusa dair bu mirasına karşın Cumhuriyet döneminin yeni bürokratik anlayışı nüfus bilgisine dair kesine yakın rakamları elde etmeğe çalışmak ve bu vasıta ile toplumun bütün bir projeksiyonunu çıkarmak düşüncesinde yoğunlaşmıştır. Bu amaçla 1926 yılında TBMM'de yapılan nüfus sayımı ile ilgili yasal düzenlemelerden sonra 28 Ekim 1927 tarihinde ülke çapında uygulanan sokağa çıkma yasağı ile beraber Batılı teknik ve standartlarda ilk nüfus sayımı yapılmıştır. Ayrıntılı bir nüfus sayımı örneği olan 1927 nüfus sayımı, toplumun dil, din, etnik, meslek, eğitim, medeni hal, yaş ve sair diğer alt başlıklarında rakam ve oranlar sunmaktadır. Bu çalışmada ise Osmanlı'dan Cumhuriyet'e tarihsel ve kültürel geçmişi ile Karadeniz bölgesinin önemli kenti olan Sinop'un demografik özellikleri ele alınıp değerlendirilecektir. Çalışmada özellikle TÜİK arşivinden 1927 yılı nüfus sayımı ile ilgili veriler üzerinden bir projeksiyon ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet dönemi, Nüfus sayımı, Sinop, Demografik özellikler, Toplumsal değişim.

* Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, s.yuca@alparslan.edu.tr

**According to the first Population Census
Made in the Early Period of the Republic the Demographic of Sinop**

Abstract

After the Industrial Revolution, increasingly modernizing movements in the Europe had led the developed countries of the West to make appropriate law and high investments. For this reason, population censuses were carried out with modern techniques since the 19th century in order to learn the social and cultural development of the people and to determine their goals. By this time in the Ottoman Empire, methods were applied through the use of population information, traditional methods of torture, or yearbooks to obtain information that could only be called inferior as a result of being considered only male population. Even in the Ottoman period, the fact that some of the provincial units did not enter the population precisely is understood from the works done so far. In the Ottoman Empire, there were some difficulties in determining the investment programs, social touch, security, order, education, military and labour power qualities, which were more or less likely to be based on close quarters of the population. For all these reasons, it became compulsory to take out a whole projection of the society through figures close to the numbers in the early years of the Republican era. For this reason, after the legal regulations on the population census in 1926, the first population census was carried out on 28 October 1927, along with nationwide ban on leaving the western standard. A detailed census example, the 1927 Population Census, provides figures and ratios in the language, religion, ethnicity, occupation, education, marital status, age and other subheadings of the society. In this study will be studied the demographic characteristics of Sinop, which has an identity as an important Black Sea region city from the Ottoman Empire to Republic. In this study, especially the data related to the population census of 1927 will be used from the TUIK's archive.

Keywords: Republic era, Population census, Sinop, Demographic characteristics, Social change.

OSMANLI DÖNEMİ SİNOP İLİNİN SOSYAL HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ

İbrahim KESKİN *

Öz

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Helen ve Roma dönemlerinde bayındır hale getirilmiş olan Sinop, Bizans döneminde dini, ticari ve kültürel hayatta gerilemeye başlamıştır. Selçuklular tarafından fethedildikten sonra Türk-İslam egemenliğine geçmiştir. Beylikler dönemini geçiş dönemi olarak kabul edersek asıl atılımını Osmanlı döneminde yapmıştır. Türk-İslam egemenliği döneminde Sinop'u ziyaret eden İbni Batuta, Evliya Çelebi gibi seyyahlar onu doğal güzelliği, yapıları ve camileriyle dikkat çeken bir şehir olarak tanıtmışlardır. Sinop, Türk-İslam egemenliğine geçtikten sonra müesses bir şehir kimliğine bürünmüş, stratejik konumu nedeniyle de bazı önemli olaylara da sahne olmuştur. Bu bağlamda Sinop Baskını ilk akla gelen örnektir. Tebliğimizde Sinop'un Osmanlı fethinden 19. yy'a kadar olan sosyal hayatının genel çizgileri üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda nüfus, toplum yapısı, dini gruplar, mahalleler... gibi sosyal hayatla iç içe olan alanlar bir arada incelenecektir. Selçuklu, Pervaneoğulları ve Candaroğulları dönemlerine değinilmeyecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Osmanlı, Sosyal hayat.

* Doç. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, ikeskin@uludag.edu.tr

A General Perspective to the Social Life of Sinop in the Ottoman Period

Abstract

Sinop, which has been a host to so many civilizations and flourished during the Hellenistic and Roman periods, have began to decline in religious, commercial and cultural life in the Byzantine period. After being conquered by the Seljuks/Seljukians, Sinop came under the domination of Turk-İslam culture. If we consider the period of the principality/ period of beyliks in other sence, to be a transitional period, it has made its real spurt/breakthrough in the Ottoman period. Travelers such as İbn Batuda and Evliya Çelebi who visited Sinop during the Turkish-İslamic sovereignty introduced it as a city attracting attention with its natural beauties, its buildings and its mosques. After entering into the Turkish-İslamic dominance, Sinop became an established city and due to its strangic location it baceme scene for some big events. İn this context, the sinop Raid is the first example to come to mind. İn our paper we will focus on the general lines of Sinop's social life from the time when Ottoman conquest happened, to the 19th century. İn this context the fields whichare interbedded with social life such as; population, social structure, religious groups, ne-ighborhoods and etc. Will be examimined. Seljuks, Pervaneoğullari and Candaroğullari periods will not be mentioned.

Keywords: Sinop, Ottoman, Social life.

İSİM SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA SİNOP CAMİ İSİMLERİNİN ANALİZİ

Özcan GÜNGÖR *

Bekir ŞAHİN **

Öz

İsimler kültürel aidiyeti, toplumsal var oluşu ve millet muhayyilesini simgeleyen temel kodlar olarak önem taşırlar. İsimlerin toplumların tarihsel bağlam içinde anlam bulduğu çevre, kültür, özlem ve acıların forma dönüşmüş şekilde tarihe kaydedildiği bilinmektedir. Dilin değişen doğası içinde sembolleşen isimlerin bir anlamda yaşanılan tarihi değişimi de gösterdiği görülmektedir. Aynı ortak geçmiş ve kurulması hayal edilen geleceğin izlerini isimler üzerinden sürmek mümkündür. Diğer bir ifadeyle isimler, tarihsel ve kültürel özgüllüğü simgeleyen kolektif bir hafızadan süzülüp gelmeleri nedeniyle, toplumsal dünyaya ve kimliğe referans olurlar. Bu çerçevede sosyo-tarihsel ve kültürel angajman, nesnel bakımdan eylemlerde isimlerin belirlenmesine, öznel bakımdan da isimlerin şahsiyeti etkilemesine zemin hazırlar. Bu bağlamda ülkemizde camilere verilen isimler de kültürel kodların izini sürmede bize yardımcı olacak cinstendir. Osmanlı döneminden başlamak üzere yaşanan büyük siyasi, askeri ve dini kişiliklerin isimlerinin camilere verilmesi geleneği Cumhuriyet dönemiyle birlikte farklılaşmalar göstermiştir. Cumhuriyet dönemi kültür politikaları ve dine karşı alınan mesafeli tavır, halkın da cami isimlerine verdikleri adlarda kendini göstermektedir. Bu bağlamda bu değişimin izlerini Sinop camileri özelinde camilere verilen isimler özelinden anlamak çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise camilere verilen isimlerin a) siyasi-politik durumların etkisi, b) toplumun gelecek özleminin etkisi, c) devlet büyüklerinin dini hayata ilişkin bakışının etkisi çerçevesinde değerlendirilecektir. Çalışma nitel bir desenle anlamaya dönük olarak tarihsel dökümantasyon ve karşılaştırarak algılamaya dönük bir teknikle işlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsim Sosyolojisi, Kültürel bellek, Tarihi şahsiyetler, Kimlik, Toplumsal Değişme.

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, ozcangungor@yahoo.com

** Doktora öğrencisi, Diyanet İşleri Başkanlığı, bekirsahin06@gmail.com

Analysis of Sinop Mosques' Names in the Context of Name Sociology

Absract

Names are important as the basic codes that symbolize cultural belonging, social existence, and national imagination. It is known that the names are recorded in the form of the environment, culture, longing and suffering that society has found meaning in the historical context. It is seen that the names symbolized in the changing nature of the language show the historical change experienced in a sense. It is possible to follow the traces of the same common past and establishment to the imagined future through names. In other words, names refer to the social world and identity as they flow from a collective memory symbolizing historical and cultural freedom. Socio-historical and cultural engagement in this framework sets the ground for the identification of names in objective actions and the influence of the personalities of names in subjective care. In this context, the names given to the mosques in our country will help us to trace the cultural codes. The tradition of giving names of the great political, military and religious figures living in the beginning of the Ottoman period has been differentiated with the Republican era. The cultural policies of the Republican era and the distant attitude towards the dyne show themselves in the names given to the names of the mosques. In this context, it is the problem of trying to understand the traces of this change specially in the names given to the gods in Sinop mosques. The aim of the study is to evaluate the names given to the mosques a) the effect of political-political situations b) the influence of society's future longing, c) the influence of the state view of religions. The work will be tried to be processed with a qualitative pattern in a way that is oriented towards historical documentation and comparative perception.

Keywords: Name Sociology, Cultural memory, Historical figures, Identity, Social change.

OSMANLI ŞEHİR PROTOTİPİ BAĞLAMINDA SİNOP

Fatih AMAN *

Öz

İnterdisipliner bir alana gönderme yapan ve nihai tanımı olmayan şehrin değişik açılardan üzerinde durulmuştur. Onu bir prototip olarak ele alan ilk isim Max Weber'dir. Şehir ayrıca din, diyalektik, iktisat, coğrafya ve doğal süreç merkezli olarak da ele alınmıştır ve sonuçta tüm şehirler için alt unsurları da içeren ortak noktalar belirlenmiştir. Bu noktalar ekolojik çevre, fiziki yapılanma ve nüfustur. Şehirlerdeki üç temel unsuru göz ardı etmeden "Osmanlı şehir prototipi olarak Sinop'u" genel olarak ele almak bu tebliğin amacıdır. Bu anlamda ilk başlıkta genel olarak Osmanlı şehri üzerine bilgi verilecektir. İkinci başlıktaysa Sinop bu prototip bağlamında ele alınacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki tarihsel olarak dönemler halinde İslam-Osmanlı şehir-ciliğinin aşamalarını irdelemek, Sinop'ta kültürel, gündelik, ekonomik, dini ve ilmi hayatı süreç merkezli ele almak, etnik ve dini yapıyı ayrıntılarıyla incelemek çalışmanın sınırlılıklarını aşmaktır. Bu tebliğ, sosyolojik olarak literatür çalışması düzleminde tarafımızdan yapılmış bir bakış denemesidir.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Osmanlı şehri, Sinop, Prototip.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, f.aman@hotmail.com

Sinop as Ottoman City Prototype

Abstract

The city, which refers to an interdisciplinary area and has no decision definition, focuses on different aspects and common points for all cities, including sub-elements, have been identified. These points are the ecological environment, physical structure and population. In this context, it is the main aim of this article to contribute by taking the "Sinop as Ottoman city prototype" in general without ignoring the three basic elements in the cities. In this sense, information on the Ottoman city will be given in the first chapter. In the second chapter, Sinop will be deal with in the context of this prototype. However, it should be pointed out that examining the phases of Islamic-Ottoman urbanism in historical periods, examining ethnicity and religion in detail in terms of cultural, everyday, economic, religious and scientific life process in Sinop is overcoming the limitations of the study. This article is a sociologically wiev experiment made by us on the level of literature study.

Keywords: City, Ottoman City, Sinop, Prototype.

SABAHATTİN ALİ'DE MAHKÛMİYET DUYGUSU VE SİNOP CEZAEVİ

Kelime ERDAL *

Öz

Baba tarafından Oflu bir aileye mensup olan Sabahattin Ali, bir subay olan Selahattin Ali ile ev hanımı Hüsniye Hanım'ın çocuğudur. 1907 yılında Bulgaristan Gümülcine'de doğan Sabahattin Ali, babasının görevleri nedeniyle eğitimini çeşitli ilerde gittiği okullarda tamamlar. 1927'de İstanbul Muallim Mektebi'nden mezun olur. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra dil öğrenmek için Almanya'ya giden Sabahattin Ali, orada Batı edebiyatını tanır, şiir ve öyküler yazar. Yurda döndüğünde, Aydın Ortaokulu Almanca öğretmenliğine atanır. Komünizm propagandası yaptığı suçlamasıyla yargılanır ve üç ay tutuklu kalır. 1931'de Konya Ortaokuluna atanır. Bir toplantıda okuduğu iddia edilen hicviye yüzünden tutuklanır ve on dört ay cezaya çarptırılır. 1932'de tutuklanarak Konya Hapishanesine konur. 12 Mayıs 1933'te Sinop Hapishanesine gönderilen Sabahattin Ali, 29 Ekim 1933'te Cumhuriyetin 10. yılı için ilan edilen aftan yararlanarak serbest kalır. Sabahattin Ali, eserlerinde yer verdiği hapishane ve mahkûmlarla ilgili konuları genellikle gözlem ve deneyimleri sonucunda oluşturmuştur. Araştırmada, Sabahattin Ali'nin özellikle şiir ve mektuplarına yansıyan mahkûmiyet duygusu ve Sinop Cezaevi izlenimleri incelemiştir.

Anahtar Kelimeler: Sabahattin Ali, Şiir, Mektup, Sinop Cezaevi.

* Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, kelime@uludag.edu.tr

The Sense of Imprisonment in Sabahattin Ali and Sinop Prison

Abstract

Sabahattin Ali, who belongs to a family of the father by the father, Selahattin Ali who is an officer and the son of the housewife Hüsniye Hanım. Born in 1907 in Gümülcine, Bulgaria, Sabahattin Ali completes his education due to his father's duties in various schools. He graduated from Istanbul Muallim Mektebi in 1927. Sabahattin Ali who goes to Germany to learn languages after he has taught for a while teaches western literature there, writes poems and stories. When he returns to his native country, he is appointed as a German Teacher in Aydın Middle School. He is arrested for the alleged indecent assault he has read at a meeting, and is sentenced to fourteen months. Arrested in 1932 and placed in Konya Prison. Sabahattin Ali, who was sent to Sinop Prison on May 12, 1933, is released on October 29, 1933 by taking advantage of the publicity announced for the 10th year of the Republic. Sabahattin Ali has often created issues about prisons and prisoners in his works as a result of his observations and experiences. In the survey, Sabahattin Ali's sentiments and sentiments reflected in his poems and letters and Sinop Jail impressions.

Keywords: Sabahattin Ali, Poem, Letter, Sinop Prison.

ANADOLU MOTİFLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME: HELESA VE ÇEMÇEGELİN

Gültekin ERDAL *

Kelime ERDAL **

Öz

Türk kültürü zengin motiflerle doludur. Bu zenginliğin oluşturduğu ritüellerin temelinde, genellikle bereket ve yardımlaşma güdüleridir. Türk kültüründen çıkmış bir ritüelde eğlence anlayışı, alışık olmadığımız ve pek görülmeyen bir durumdur. Türk ritüellerine bakıldığında hemen hiçbirinde rahat yaşam, zengin olma, çalışmadan kazanma gibi bireysel arzulara rastlanmaz. Yardımlaşma, paylaşma, mutlu olma, birlikte yaşama, üretme, emeğinin karşılığını bekleme gibi sosyal beklentiler, Türk ritüellerinin ana temalarıdır. Bu araştırmada, Sinop'ta, Ramazan ayının 15. Günü kutlanan Helesa geleneği ile Anadolu'da yaygın olan Çemçegelin ritüelleri kıyaslanmıştır. Bu iki kültür değerinin çıkış noktaları, amaçları, inanışları, birliktelik duyguları gibi halk kültürüne yansıyan değerleri tespit edilmiştir. Her ikisinde de söylenen tekerlemeler, maniler veya benzeri birliktelik söylencelerinin kültürümüzdeki yeri ve önemi araştırılmıştır. Helesa ve Çemçegelin inanış ve değerlerinin Anadolu motiflerini nasıl yakalayabildiği, nasıl birliktelik yaratabildiği ve nesilden nesile neden var olabildiği araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Helesa, Çemçegelin, Kültür, Anadolu, Bereket.

* Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi, gultekinrdal@uludag.edu.tr

** Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, kelime@uludag.edu.tr

A Comparative Analysis on Anatolian Motifs: Helesa And Çemçegelin

Absract

Turkish culture is filled with rich motifs. On the basis of the rituals of this richness, there is usually the motive of fertility and help. An understanding of entertainment in a ritual that has emerged from Turkish culture is a situation that we are not accustomed to and are not often seen. When we look at Turkish rituals, we can not find individual and egoistic desires such as comfortable life, richness, earning without working. Social expectations, such as helping, being happy, living together, producing, waiting for the opposite, are the main themes of Turkish rituals. With this article Helesa, who was celebrated in Sinop on the 15th day of Ramadan, was compared with the most known Çemçegelin rituals in Anatolia. Values reflected in popular culture such as exit points, goals, beliefs, feelings of unity have been determined. In both of them, the place and prospect of the cultures, manners or similar synagogues which are said in the culture are investigated. Although the Helesa ritual is known only in Sinop, it has been researched how Anatolian motifs can be caught, how they can coexist and why there are generations.

Keywords: Helesa, Çemçegelin, Culture, Anatolia, Blessing.

SİNOP YEREL BASININDA RAMAZAN AYININ İNCELENMESİ

Özgür KIRAN *

Öz

İletişim teknolojilerindeki hızlı değişime bağlı olarak bilginin serbest dolaşımı da kolaylaşmıştır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de medyanın en önemli sorumluluklarından birisi topluma sağlıklı bir enformasyon akışını sağlamasıdır. Yerel basın işlediği konular büyük oranda bulunduğu yerel çevreyle ilgilidir. Yerel gazetelerde genel olarak bölge haberleri ve toplumsal yaşamı ilgilendiren konular detaylı şekilde işlenmektedir. Yerel basının temel işlevi, tüm medyanın olduğu gibi, haberleri kamuoyuna iletmektir. Yerel basın yaygın basına malzeme sağlar, uyarıcı görev yapar. Halkla iç içe yaşadığı için bölgede gelişen olaylara çok daha yakındır, bölgeyi ve halkı iyi tanır. Bu çalışmada Sinop il merkezinde basılı olarak yayın yapan yerel gazetelerin 2018 yılı Ramazan ayı içerisinde (16 Mayıs-15 Haziran 2018 tarihleri arasında) haber içerikleri incelenerek geleneksel/kültürel ve milli/manevi konulara ait yer verdikleri haberlerin betimsel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Sinop il merkezinde basılı yayın yapan beş adet gazete vardır. Bunlar; Haber 57, Sinop Pusulası, Bizimkaradeniz, Vitrin Haber ve Sinop Flash Haber gazeteleridir. Sinop yerel basınında 2018 yılı Ramazan ayı içerisinde geleneksel/kültürel ve milli/manevi konulara dair oldukça geniş sayılabilecek oranda habere rastlanmıştır. Bu haberler içerisinde en fazla yer verilen haber konusu, yardımseverlik, birlik ve beraberlik duygularının üst düzeyde yaşandığı ve hissedildiği durumlardan birisi olan iftar yemekleri organizasyonlarıdır. Devamında dini bilgilerden oluşan haber sayfaları gelirken bunları, milli bayramlarımızdan birisi olan 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı ile ilgili haberler takip etmektedir. Bu anlamda Sinop yerel basınının gerek Sinop yöre halkının gerekse ülke halkının milli, manevi, geleneksel ve kültürel değerlerini kapsayan haberleri Ramazan ayında oldukça yüksek oranda işlediği belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Yerel Basın, Gazete, Ramazan.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, ozgurkiran55@hotmail.com

Examining of Sinop Local Press in Ramadan

Abstract

Due to the rapid change in communication technologies, free movement of information is also facilitated. As in the past, one of the most important responsibilities of the media today is to provide healthy information to the public. The issues the local press deals with are mostly related to the local environment in which they are located. Local newspapers generally deal with issues related to regional news and social life. The main function of the local press is to convey the news to the public. The local press provides common press materials and serves as a stimulant. Much closer to the events that develop in the region because they live together with the public. In this study, news contents of local newspapers published in Sinop province center during the month of Ramadan in 2018 were examined. A review of news from traditional, cultural, national and spiritual subjects. There are five newspapers in Sinop city center. These; Haber 57, Sinop Pusulası, Bizimkaradeniz, Vitrin Haber ve Sinop Flash Haber. Local news media in Sinop have been able to find a wide range of issues in traditional / cultural and national / spiritual matters during Ramadan. The most popular news in this news is the iftar dinners. The second is news pages consisting of religious information. these are followed by news about Atatürk's Commemoration, Youth and Sports Day on May 19, which is one of our national holidays. In this sense, it can be stated that the local press of Sinop and the people of Sinop region have performed the news covering the national, spiritual, traditional and cultural values of the people of the country fairly high during Ramadan.

Keywords: Sinop, Local Press, Newspaper, Ramadan.

XIX. YÜZYILIN ORTALARINDA OSMANLI TOPLUMUNDA NÜFUSUN MESLEKİ YAPILANMASI: SİNOP ÖRNEĞİ

Selim ÖZCAN *

Öz

Sinop şehrinin mesleki yapısını ortaya koyacağımız çalışmamızla, şehrin nüfusun sosyo-ekonomik açıdan mesleki durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sinop, Müslümanlar ile gayrimüslim olan Rum tebaanın, birlikte yaşadığı ve pek çok yönleriyle, Anadolu şehrinin taşıdığı mesleki özellikleri yansıtan bir şehir konumundadır. XIX. yüzyılın ortalarında, Sinop'ta toplam 20 mahalle bulunmaktadır. Bunların 14'ünde Müslümanlar, 6'ında ise Rum tebaa ikamet etmekte idi. Çalışmamıza temel olan kaynak, incelediğimiz dönemde oluşturulan ve her mahalleye ait tutulan, hane reislerinin meslek adlarının da yazıldığı, temettuat defterleridir. Sinop'ta meslek erbabı olan, esnaf ve tüccarlar tabi oldukları esnaf teşkilatının içinde yer almış, bu teşkilat tarafından konulan kurallara göre faaliyet göstermişler. Burada rekabet prensibi yerine, karşılıklı kontrol ve yardımlaşma esasına göre teşkilatlanmışlardır. Böylece toplumun bütünlüğünün korunması amaçlanmıştır. Değerlendirdiğimiz dönemde devletin içerisinde bulunduğu durumu itibariyle, Müslüman ve gayrimüslimlerin ilişkileri dış güçlerin teşvik ve tahrikleriyle güvensiz bir ortama içerisine girdiyse de, ticaretin gerekli kıldığı kural ve usuller doğrultusunda iyi ilişkileri devam ettirebilmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Meslek, Temettuat, Şehir, Hane reisi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, selim.ozcan@amasya.edu.tr

The Professional Structure of the Population in the Mids of XIX. Century: Sinop Case

Abstract

In this study, it is aimed to evaluate the professional structure of Sinop related to the socio-economical point of view. Sinop was a city where muslims and non-muslim Greek society lived together and in those years it reflected the the same character of an Anatolian city related to the jobs of the people. There were 20 districts in Sinop in the mids of XIX. century. Muslims settled in 14 of them and the rest 6 districts belonged to the Greece minority. The main source of the study is the registration book (temettuat) in which the jobs of the people were registrated related to each district of the city. The people who ran a shop and worked in the city in those years belonged to the union and job associations and they ran their jobs related to the laws made by these unions or associations. In the laws of these unions, there were not any compeition but the main idea was to keep the business in control and to help each other who were in trouble about the job. The period which was evaluated was an unstable period related to the provocations of the other enemy countries. However, the business men and shop owners from both sides continued their relations depending on the trust and the international rules of business.

Keywords: Sinop, Profession, Temettuat, City, Father of the family.

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE SİNOP SANCAĞI: İDARİ, İKTİSADİ VE DEMOGRAFİK YAPIYA DAİR TESPİTLER

Fırat KÜSKÜ *

Öz

Osmanlı Devleti'nde merkezi yönetimin, nezaretlerin, askeri kurumların, vilayetlerin, bazı özel kurum ve kişilerin senelik olarak çıkardıkları bilgilendirme amaçlı neşriyata; yıllık anlamına gelen farsça kökenli “salnâme” ismi verilmiş ve ilk devlet salnâmesi 1847 yılında yayınlanmıştır. İlerleyen yıllarda, özellikle sultan II. Abdülhamid döneminde (1876-1909) hazırlanan salnâmeler, Osmanlı matbaacılığının ve devlet yayıncılığının ulaşmış olduğu seviyeyi gösteren dikkate şayan örnekler olmuşlardır. Çalışmamızın konusu olan Sinop Sancağı için, yukarıda önemi vurgulanan salnâmeler ana kaynak olarak kullanılacaktır. Vilayet salnâmeleri içerik bakımından yayımlandıkları vilayetlere göre değişiklikler göstermekle beraber genellikle vilayetin idari yapısı, memurları, şehrin tarihi, mimari eserleri, coğrafyası, kazaları, nahiyeleri, köyleri, üretim ve ticaret faaliyetleri, mahsulâtı ve nüfusu gibi çeşitli bilgileri ihtiva eder. Bu çalışmada, içerdiği bilgilerin önemi ve çeşitliliğinin yanı sıra devletin resmi verileri olan salnamelerden, Sultan II. Abdülhamid dönemine (1876-1909) ait olan H.1293 (M.1876) - H.1321 (M.1903) yılları arasında toplamda on dört defa çıkmış olan Kastamonu Vilayet Salnâmeleri incelenecektir. Oldukça geniş olan Kastamonu Vilayet Salnâmeleri içinde, yalnızca Sinop Sancağı hakkında yazılmış olan veriler değerlendirilecektir. Böylece Sinop Sancağı ve ona bağlı kazaların, XIX. yüzyılın sonlarıyla XX. yüzyıl başındaki genel görünümü, idari yapısı, sosyal, ekonomik ve demografik durumları, mahsulâtı, ziraatı, ihracatı, ithalatı gibi çok çeşitli konulara dair tespitler ortaya konulacaktır. Tüm bu konular idari, iktisadi ve demografik yapı ana başlıklarının altında incelenerek, Sinop Sancağının Sultan II. Abdülhamid dönemindeki genel durumu ortaya konmaya çalışılacaktır. Genel olarak, on dört adet salnâmenin ışığında hazırlanacak olan çalışma, Sinop üzerine yazılan diğer ikincil kaynaklar, tezler, makaleler ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) belgeleri ile de desteklenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop Sancağı, Sultan II. Abdülhamid, İdare ve İktisat, Boyabad Kazası.

* Arş. Gör., Sinop Üniversitesi, firatkusku@gmail.com

The Sanjak of Sinop in the Sultan II. Abdulhamid Period: Administrative, Economic and Demographic Structure

Abstract

In the Ottoman Empire, salname (also called nevsal) was the name of the official annuals in the 19th century. First official state annual was published in 1847. Salname is a composite word. Both components are in Persian, “sal” means "year" and “name” means "letter”. In the following years, especially in the period of Sultan II. Abdulhamid, salnames were the remarkable examples of the Ottoman printing. Our main sources for this article are the salnames, that we emphasized their importance. The salnames contain various information about the history of the city, the architectural works, geography, townspeople, villagers, productions, trade activities, flora, population, etc. In this study, Kastamonu province salnames, which Ottoman Empire have published fourteen times between the years of H.1293 (M.1876) - H.1321 (M.1903) belong to II. Abdülhamid period (1876-1909) will be examined. Kastamonu province salnames, which is quite wide, we're only going to evaluate the information that contains Sinop province. In this work, we're going to examine The Sanjak of Sinop and the districts that belong to Sinop. We'll identify the general appearance, administrative structure, social, economic and demographic conditions, crops, agriculture, exports and imports in the late 19th century and in the early 20th centuries. All these issues will be examined under the main headings of administrative, economic and demographic structure. The work will be prepared under the light of the fourteen salnames. Other second hand sources written about Sinop, theses, articles and documents of the Prime Ministry Ottoman Archives (BOA) will also be used.

Keywords: Sanjak of Sinop, Sultan II. Abdulhamid, Administrative and Economic, Kaza of Boyabad.

RUS TARİH YAZIMINA GÖRE SİNOP MUHAREBESİNDE TÜRK VE RUS KOMUTANLARIN ETKİSİ

Hacı Murat ARABACI *

Öz

Bu çalışmada Kırım Harbi'nin en önemli muharebelerinden biri olan Sinop Muharebesine ve muharebede görev yapan kumandanlara savaşın karşı cephesi olan Rus tarih yazımında nasıl bakıldığını incelemeye çalıştık. Tabii olarak her iki taraf kendi açısından hadiseleri değerlendirmekte ve hadiselerin sebepleri anlatılırken, bazı hususlarda ciddi görüş farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı zaman zaman tarafların yazdıklarını mukayese etmeye de gayret ettik.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Kırım Harbi, Karadeniz.

The Effect of Turkish and Russian Commanders in the Battle of Sinop in Russian History Writing

Abstract

In this study, we tried to examine how the Sinop Battle, one of the most important battles of the Crimean War, was approached at in Russian historiography. Of course, both sides consider events from their own point of view, and when the causes of events are explained, serious differences of opinion arise in some respects. Because of that, we also tried to compare the writings of the sides.

Keywords: Sinop, Crimean War, Black Sea.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi, hmurat.arabaci@dpu.edu.tr

İSLAMİYET SONRASI ANADOLU SAHASI TÜRK DESTANLARINDA “SİNOP” (Danışmendname – Saltukname)

Bora YILMAZ *

Öz

İslamiyet sonrası Anadolu sahası Türk destanları, Türklerin yeni bir coğrafya ve yeni bir din ile tanıştıkları, kaynaştıkları ve özümstedikleri bir dönemin mahsulüdürler. Bu bağlamda bu eserlerde yeni bir ruhun yeni bir tefekkürün yeni bir varoluşun ve yeni bir bakış açısının geliştirildiğinin izleri görülmektedir. Hem şekil hem de içerik açısından İslamiyet sonrası Anadolu sahası Türk destanları farklılığı dikkat çekmektedirler. Bu destanlar yeni bir coğrafyada yeni bir düşmana karşı yeni bir mefkûre ışığında verilen mücadelelerin tasviridir. Orta Karadeniz’de doğal bir liman işlevi bulunan ve jeopolitik konumu ile dikkat çeken Sinop’un İslamiyet sonrası Anadolu sahası Türk destanlarında yer yer adı geçmektedir. Bu durum zikredilen eserlerde Sinop’un nasıl tasvir edildiği hangi özelliklerinden dolayı bu eserlerin içerisinde yer aldığı ve Sinop’un tarihi ve jeopolitik önemin anlaşılması bağlamında öne çıkarmakta ve incelemeyi gerektirmektedir. Bu çalışmada İslamiyet sonrası Anadolu sahası Türk destanları içerisinde Saltukname ve Danışmendname içerisinde Sinop’un nasıl yer aldığı ve hangi özelliklerinin ön plana çıkartıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu vesile ile Sinop’un şehrinin tarihi ve coğrafi karakterinin önemi ve işlevi tespit edilmiş olacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, boraylmz@mynet.com

The Post-Islamic Turkish Epics of Anatolia “Sinop”
(Dānīshmendnāme – Saltuqnāme)

Abstract

The post-Islamic Turkish epics of Anatolia, which the Turks acquainted, assimilated and knitted with a new geography and a new religion, are the products of the period. In this context, it is seen that there is a new spirit, a new existence, and a new perspective is being developed in these works. The differences of Post-Islamic Turkish epics attracts attention in terms of both form and content. These epics are the portrayals of the struggles for a new purpose given to in a new place against a new enemy. Sinop, which has a natural port function in the Middle Black Sea and attracts attention with its geopolitical position, is sometimes mentioned the post-Islamic Turkish epics of Anatolia. This situation; it is necessary to examine how Sinop is depicted in the mentioned works, which features of Sinop are involved in these works, and how Sinop preaches in the context of understanding history and geopolitical precepts. In this study, it will be tried to find out how Sinop is included in Saltuqnāme and Dānīshmendnāme and which features are taken into the forefront in Turkish epics after the Islamic period. By this means, the importance and function of the historical and geographical character of the city of Sinop will be determined.

SİNOPLU DİVAN ŞAİRLERİ

Murat KEKLİK *

Öz

Tezkireler tanınmış kişilerin hayat hikâyelerinden bahseden biyografik eserlerdir. Osmanlı dönemi tanınmış şairlerinin biyografileri ile eserlerinden örnekleri ihtiva eden eserlere ise şuarâ tezkireleri denilmektedir. Çeşitli sebeplerle şuarâ tezkireleri ve türlü biyografik eserlerde isimlerine rastlanamayan çok sayıda şaire şiir mecmualarında rastlanabilmektedir. Özellikle kaynaklarda ismi geçen fakat divan tertip edemediği için unutulmuş şairlerin şiirlerini mecmualarda bulabilmek mümkündür. Şuara tezkireleri ile nazire mecmualarına yönelik yaptığımız taramalarda Sinoplu olarak gösterilen mahlaslarına göre divan şairleri şunlardır: Ârifî, Dürrî, Kâtibî, Safâyî, Şerîfî, Seyfî, Şükrî, Turâbî, Sinânî. Tezkirelerde Sinoplu şairlerin hayatları hakkında bilgiler ile şiirlerinden örnekler oldukça sınırlıdır. Bu şairlerden Kâtibî, Safâyî, Şerîfî, Seyfî, Sinânî'ye ait çok sayıda nazireye ise nazire mecmualarında rastlanmaktadır. Çalışmada tezkireler ve şuarâ mecmuaları taranarak Sinoplu divan şairleri ve bu şairlere ait şiirler tespit edilmiştir. Tezkireler ve şuarâ mecmualarından hareketle şairlerin tanıtılması amaçlanmış şiirlerinden örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sinoplu Şairler, Tezkire, Mecmua.

* Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, muratkeklik@yyu.edu.tr

Divan Poets who were Born Sinop

Abstract

Tezkires are biographical works that mention the life stories of well-known people. The works containing biographies and works of well-known poets of the Ottoman era are called şuarâ tezki-ras. There are many poetry poems which can not be found in various genres, such as şuarâ tizkiras and various biographical works. It is possible to find the poems of the forgotten poets especially in the sources because they can not arrange the divan. The divan poets according to the surnames shown from Sinop in the scans we have made for the present and the nazire envoys are as follows: Ârifî, Dürri, Kâtibî, Safâyî, Şarîfî, Seyfî, Şükrî, Turâbî, Sinânî. In Tezkires, examples of poems and information about the lives of Sinop poets are very limited. Many of these poets belonging to Qatibî, Safâyî, Şarîfî, Seyfî and Sinânî are found in the nazire mecmualar. In the study, tezkiras and nazire magazines were searched and poems belonging to from Sinop divan poets and these poets were identified. The poets were introduced with the information obtained from the tezkires and şuarâ mecmalar. Examples of poetry are given.

Keywords: Poets from Sinop, Tezkira, Poetry.

SİNOP SEYYİD BİLAL TÜRBEŞİ HAZİRESİNDEKİ MEZAR TAŞLARINDA YAZI VE İÇERİK

Fatma TÜRKER *

Öz

Adı geçen hazirede toplam 170 kadar mezar taşı yer almaktadır. Bunlardan 63 erkek, 41 kadın mezar taşında kitabe bulunmaktadır. Cinsiyet kimliği tespit edilemeyen 5 şahide ile birlikte toplam kitabeli şahide sayısı 109'a ulaşmaktadır. Bu tebliğde mezkûr haziredeki şahidelerde yer alan kitabelerden hareketle Sinop'un sosyal tarihine katkıda bulunma amaçlanmaktadır. Mezar taşlarında yazılı bulunan isimler, unvanlar, inançlar, yazı türleri, dil ve benzeri öğeler sadece Sanat tarihi değil, Sinop özelinde diğer sosyal bilimlere ilişkin çalışmalara da ışık tutacak mahiyettedir.

Anahtar Kelimeler: Mezarlık, Mezar taşları, Yazıt, Sinop mezar sanatı.

Inscriptions and Contents of Seyyid Bilal Cemetery in Sinop

Abstract

A total of 170 tombstones that located in the aforementioned cemetery, there inscriptions on the grave stones of 63 males, 41 females. The total number of graves with a total of 5 tombstones, whose gender cannot be determined, reaches 109. This paper aims to contribute to the social history of Sinop based on the inscriptions found in the mentioned cemetery. The names, titles, beliefs, writing styles, languages and similar elements written in the gravestones are not only to shed light on the history of art but also on the other social sciences about Sinop.

Keywords: Cemetery, Gravestones, Inscription, Sinop burial art.

* MEB öğretmeni, yyu-2007@hotmail.com

ERATNA VE KADI BURHANEDDİN DEVLETLERİ DÖNEMİNDE DİN VE DEVLET İLİŞKİLERİNDE KULLANILAN SOSYOLOJİK YÖNTEMLER

Sinan DOĞAN *

Öz

İlhanlı Ülkesi'nde İslâm hâkimiyetinin başlamasıyla birlikte, din-siyaset ilişkilerinin de rasyonel bağlamda şekillenmeye başlamıştır. Gerek İlhanlılar, gerekse Eratnaoğulları zamanında, devletin dini toplum üzerindeki yatırımlarında ve Anadolu'da uyguladığı programlarda olabildiğince rasyonel davrandıkları bir gerçektir. İlhanlılar/Eratnaoğulları ve Kadı Burhaneddin, dini toplumsal alanda ve resmi ideolojisine uygun bir siyasal kültür sistemi oluşturmak için dini zümrelerin hizmet alanında belli bir şekillendirmeye gitmişlerdir. 14.Yüzyıl'da Anadolu'daki sosyal ve kültürel hayatı etkileyen en önemli faktörlerden biri de kuşkusuz tasavvuf hareketleridir. Anadolu'da dini, siyasi fikri alanda kozmopolit bir yapı oluşturan dini zümreler, 14. Yüzyıl'da Anadolu siyasetinde menfi veya müspet önemli roller üstlenmişlerdir. Bu dini/tasavvufi ve sosyal zümreler, zaman zaman iktidar rekabetlerine taraf olarak siyasallaştıkları görülmektedir. İlhanlıların Anadolu'da uyguladıkları dini siyasetleri sonucunda, tasavvufi zümrelerin esasta siyasallaşma sürecini yaşamışlardır. İlhanlıların Anadolu Valisi Demirtaş Bey ve Eratna Bey, bağımsızlık teşebbüslerinde, toplumun desteğini almak için tasavvufi zümrelerle işbirliği yapmışlar. Eratna/İlhanlı Devletleri döneminde ise tasavvufi zümrelerle işbirliği devam ettirilmiştir. İlhanlı/Eratnaoğulları/Kadı Burhaneddin dönemlerinde himayesini kazanan Mevleviler, Anadolu'nun en nüfuzlu dini yapılardan biri olmuştur. Türkmen boyları içinde eskiden Şaman, Kam ve Bahşi gibi isimler alan dini liderler, İslâm dinine mensubiyetten sonra Baba ismi altında varlıklarını devam ettiriyorlardı. Bu makalemizde, devlet-din ilişkileri ve devlet-din ilişkilerinde bir araç olarak kullanılan sosyolojik yöntemlerin temellendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eratna ve Kadıburhaneddin Devletleri, Din, Kültür, Siyaset.

* MEB Uzmanı, s.sinan1339@hotmail.com

**Sociological Methods in Relation to Religion
and State in the Period of Eratna and Kadi Burhaneddin States**

Absract

Along with the beginning of Islamic domination in Ilkhanid, religion-politics relations have also begun to take shape in the rational context. It is a fact that Ilkhanians are as rational as possible in the time of the Eratna Children, in the investments of the state over the people's religions and in the programs they apply in Anatolia. İlhanlılar / Eratnaoğulları and Kadi Burhaneddin have made a certain shaping of the service of the religious zeal in order to establish a system of political culture appropriate to religious social context and official ideology. One of the most important factors affecting social and cultural life in Anatolia in the 14th century is undoubtedly mystic movements. Religious groups forming a cosmopolitan structure in Anatolia with religious and political ideals have undertaken important roles in the 14th century in Anatolia politics. These religious / mystical and social groups seemed to occasionally politicize as parties to power competitions. As a result of religious politics applied by Ilkhans in Anatolia, Sufi people have experienced the process of politicization in essence. İlhanlı Governor Demirtaş Bey and Eratna Bey collaborated with the Sufi groups in their attempts at independence to connect the societies to the political authority. The Mevlevi, who won the patrimony of İlhanlı / Eratnaoğulları / Kadı Burhaneddin, became one of the most influential religious buildings of Anatolia. In the Turkmen tribe, the religious leaders who used to call names such as Shaman, Kam and Bahşi in the past kept their existence under the name of Father after belonging to the Islamic religion. In this article, it is aimed to base sociological methods which are used as a means to create political culture arising from state-religion relations.

Keywords: Eretna and Kadi Burhaneddin States, Culture, Religion, Politics.